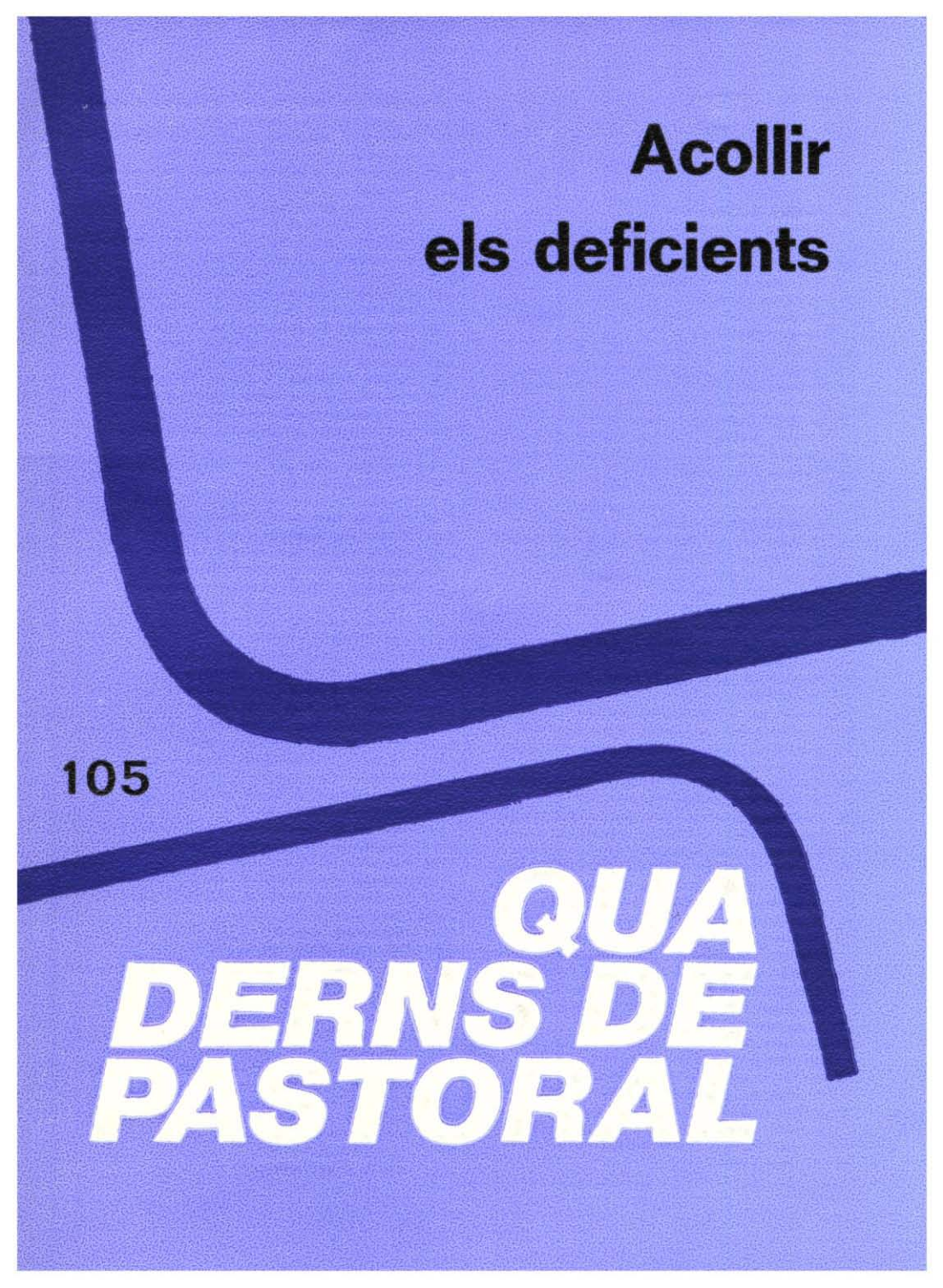

**Acollir
els deficients**

105

**QUA
DERNS DE
PASTORAL**

QP

- 0 Pastoral de Quaresma.
- 1 Evolució en la imatge del sacerdot. Antologia: Joan B. Manyà.
- 2 Pastoral del turisme. Antologia: Francesc Vidal i Barraquer (exhaurit).
- 3 Parròquia i comunitat.
- 4 Sacerdots en el treball. Vidal i Barraquer, home d'Església.
- 5 Parròquia i moviments obrers. Renovació a Lleida. Antologia: Guillem Rovitosa (exh.).
- 6 El sagrament de Penitència. Marginació social a Barcelona (exhaurit).
- 7 La JOC, oportunitat perduda? Sobre pastoral infantil. Antologia: Jaume Collet i Bancells.
- 8 De la cristiandat al pluralisme (exhaurit).
- 9 Pastoral rural (exhaurit).
- 10 L'Església catalana l'any 1970.
- 11 Escola i catequesi. Demarcacions diocesanes a les terres de Lleida.
- 12-13 La pastoral del bateig. La Liel fonamental de l'Església (exhaurit).
- 14-15 Consells presbiterals i pastorals (exh.).
- 16 Parròquies petites. Església catalana, 1971.
- 17 JAC. Escoltisme. Equips de la Mare de Déu. Església i home d'avui.
- 18 Els cristians i la política. Antologia: Manuel Carrasco i Formiguera.
- 19 Pastoral en medi urbà. Antologia: Josep M. Capdevila.
- 20 Entorn de la sacramentalització.
- 21 Conversa amb un monjo. Índex 1969-1971.
- 22 Psicologia, experiència religiosa i pastoral.
- 23 Fe i joventut catalana.
- 24 Com reestructurar el bisbat de Vic. Història de la JOC. Jacques Maritain.
- 25 Catequesi d'adults. Immigració nordafricana.
- 26 Pastoral urbana. Consells pastorals. L'ensenyament de la Teologia.
- 27 L'ACO i la Missió Obrera. El Secretariat d'universitaris cristians. Darrers dies de Joan Aisina. Antologia: Josep Carner.
- 28 Comunitats de base. Església catalana, 1973.
- 29 Pastoral en el món burgès. Antologia: Jaume Bofill i Mates. El cas Afveros.
- 30 L'economia de l'Església (exhaurit).
- 31-32 L'Església al País Valencià. Els cristians i la ciutat. Tàizé: El concili dels joves.
- 33 Nous camins de vida religiosa.
- 34 Teologia, política i alliberament. La Pastoral als Països Catalans l'any 1974.
- 35 La fe, categoria cristiana. Pasqua i joventut. El dret dels immigrants a ser catalans.
- 36-37 Ciutat de demà i educació religiosa. La immigració a Catalunya. Antologia: F. V. García. «el rector de Vallfogona» (exhaurit).
- 38 El laic, avui.
- 39 Canvis en l'Església i en els ministeris.
- 40 Església i canvi social. Capellans i classe obrera. Església catalana, 1975.
- 41 Renovar la celebració de Pasqua. Pastoral de vocacions. L'11 de maig de 1966.
- 42-43 Iniciació a la revisió de vida. Testimonis de preveres.
- 44 Programar un nou curs. Tipologies del ministeri. La marxa de la llibertat.
- 45 Relacions Església-Estat 1975-78. Cent anys de colònies. L'Església l'any 1978.
- 46-47 Equips de preveres. Transmetre la fe.
- 48 Confirmació i comunitat. Economia de l'Església. Escarré a «Le Monde» (1963) (exh.).
- 49 Programar la pastoral. Els catòlics de Barcelona als pares conciliaris (1965).
- 50 Després de les eleccions.
- 51 Festes cristianes i religiositat popular.
- 52 L'Església en la repressió de Catalunya.
- 53 El cardenal Vidal i Barraquer.
- 54 Fer cristians conscients i responsables.
- 55 Cristians en el món.
- 56 Cristians entre els marginats (exhaurit).
- 57 Aparellament i matrimoni.
- 58 Moment present de l'Església catalana.
- 59 Entre el desencant i l'esperança.
- 60 Tàizé: una interpretació.
- 61 Damià Esteia, testimoni d'excepció.
- 62 Assemblees a l'Església catalana.
- 63 Pastoral i llengua catalana (exhaurit).
- 64-65 Vida de fe i presència en el món.
- 66 Preglar amb el poble.
- 67 Mossèn Antoni Batlle.
- 68 Informe sobre Pastoral de joventut.
- 69-70 Els consells pastorals (exhaurit).
- 71 Cristians catalans al Tercer món.
- 72 Pastoral del bateig (exhaurit).
- 73-74 Qüestions sobre la parròquia.
- 75-76 El servei de la caritat (exhaurit).
- 77 Cardijn i l'evangelització del món obrer.
- 78 Pastoral dels malalts.
- 79 Descreença i agnosticisme.
- 80 Religioses als barris.
- 81 Pastoral de preparació al matrimoni (exh.).
- 82-83 L'economia de l'Església catalana.
- 84 Pastoral rural.
- 85 Pastoral dels deficients mentals (exhaurit).
- 86-87 C. Cardó, L. Carreras i J. B. Manyà.
- 88 Els malalts marginats.
- 89-90 La pastoral a debat
- 91-92 Església i normalització lingüística.
- 93 La parròquia, lloc d'educació de la fe.
- 94 Debat sobre la guerra i la pau.
- 95 Aportacions pastorals del C. Vaticà II.
- 96 La llengua de l'Església a Catalunya.
- 97 La guerra civil. Les sectes. Catequesi dels més petits.
- 98-99 Ministeris per a la comunitat. La poesia religiosa de Verdager.
- 100 La Vella pasqual
- 101 Sobre la pastoral a Catalunya (1969-1987).
- 102 Religiositat popular
- 103-104 La classe de religió.
- 105 Acollir el deficient.

QUA DERNS DE PASTORAL

105

1988

SUMARI

● PÒRTIC

Setmana santa: Atenció	6
------------------------	---

● TEMA

L'educació de l'afectivitat en el deficient, <i>Lluís Folch i Soler</i>	9
Objectius i activitats de l'acció pastoral en psiquiatria, <i>Mariano Galve</i>	21

● QÜESTIONS

Acollir el deficient a l'Església, <i>Josep M. Rovira Bellosó</i>	35
Acollir el deficient als sagraments, <i>Joan Miranda</i>	41

● TESTIMONIS

La meua germana Maria Assumpció, <i>Ramon Torrella</i>	46
Experiència diaconal al servei dels deficients, <i>Francesc Torrebaddella</i>	57
Acolliment del deficient mental a l'esplai, <i>Joan Tomàs</i>	60
Agrupament escolta St. Pius X, <i>Eduard Molins i Margarida Quintana</i>	63

● L'OBRADOR

Adoració comunitària de l'eucaristia el vespre del di- jous sant, <i>Pere Llabrés</i>	66
--	----

● QUATRE VENTS

Barcelona: Tres eclesiàstics homenatjats, <i>Joan Carrera</i> i <i>Francesc Nicolau</i>	73
Girona: inquietud pel futur, <i>Josep Casellas</i>	80
Lleida: des de la Terra ferma, <i>Jaume Montaña</i>	85
Crònica de Mallorca, <i>Pere Llabrés</i>	87
Crònica de Tarragona, <i>Jordi Figueras</i>	94
Crònica d'Urgell, <i>Antoni Mirabet</i>	96

ACOLLIR ELS DEFICIENTS

La nostra societat és freda. La racionalitat tècnica que l'estructura no té gran cosa a veure amb les veritables relacions humanes. Quan se n'ocupa, tenim bones raons per creure que ho fa perquè li resulten útils. I això es nota.

A dir veritat, les relacions humanes entren difícilment en el camp de l'utilitarisme —el qual és sempre manipulador— i s'harmonitzen amb una altra constel·lació de valors: l'estimació, la gratuïtat, l'acolliment.

Per això els deficients esdevenen un veritable test. No tenen gaire lloc en les nostres societats fredes i autoritàries. I tanmateix, ells també necessiten la societat, perquè també són persones, i les persones necessitem les unes de les altres, i ens realitzem —com es diu avui— en la mesura en què som reconeguts i acollits en allò que som.

Això, que val per a la societat, també val per a l'Església. I potser amb més raó i tot. Perquè en l'Església, ¿quin sentit poden tenir-hi les relacions utilitàries? L'àmbit de la fe —i, doncs, l'àmbit de la comunitat creient— és de l'ordre de la gratuïtat i de l'acolliment. Som estimats i acollits gratuïtament per Déu. Hem d'estimar-nos i acollir-nos gratuïtament els uns als altres. «Déu ens reconeix com a fills» (1Jo 3,1). Nosaltres ens hem de reconèixer com a germans. Sense condicions.

El deficient té, doncs, un lloc en aquest món de fills i de germans que és la comunitat cristiana, l'Església. Ha de ser-hi reco-

negut i acollit com a casa, és a dir, com allò que és. En aquest acolliment càlid, totalment desinteressat, gratuït, ¿no hauriem de veure-hi com una mena de sagrament de la manera de fer de Déu amb els homes?

Amb el mateix títol d'aquest quadern —«Acollir el deficient mental»— el Centre d'Estudis Pastorals va organitzar un curset ara fa un any, bona part de les aportacions del qual hi queden recollides. També fa tres anys vam publicar un altre número, dedicat de manera específica a la catequesi dels deficients (el n. 85, «Pastoral dels deficients mentals»).

1. La rúbrica TEMA s'obre amb l'article del doctor Lluís Folch i Soler, que s'ocupa d'un aspecte particularment important: l'educació de l'afectivitat en el deficient, i l'exposa amb una claredat envejable, que el lector agrairà. El segon article ens ha estat comunicat pel seu autor, D. Mariano Galve, capellà del bisbat de Saragossa, que ha treballat disset anys a l'hospital psiquiàtric de Sant Boi de Llobregat. Ara torna a ser al seu bisbat d'origen, però es manté en estreta col·laboració amb el secretariat de Pastoral sanitària de Barcelona, amb el qual ha col·laborat assíduament per tot el que fa a la psiquiatria. Es tracta de la ponència que va presentar a les IV Jornades de Pastoral de la Salut mental que van tenir lloc a Madrid el novembre de 1986. El tema que ens presenta —«Objectius i activitats de la tasca pastoral en psiquiatria»— s'ocupa, està clar, d'una altra mena de deficients. Però és un bon complement a tot aquest número, que en queda ben enriquit.

2. La rúbrica QUESTIONS l'integren dos articles. Mossèn Josep Maria Rovira Belloso, professor de la Facultat de Teologia, aborda el tema mateix que dona títol al quadern: «Acollir el deficient a l'Església»: en fa una justificació teòrica i n'assenyala unes pistes pràctiques. Mossèn Joan Miranda, que fa anys que treballa en aquest camp i que forma part de l'equip de catequesi especial del Secretariat Interdiocesà, fa un repàs als diversos sagraments, amb la mirada posada en l'acolliment dels deficients.

3. Vénen després quatre TESTIMONIS. El primer serà agraït, ben segur, pel que té de frescor i de franquesa fraternals. L'arquebisbe de Tarragona, Ramon Torrella, ens parla de «La meva germana Maria Assumpció», deficient, que va morir a finals de 1985. Francesc Torredadella és un diaca de Barcelona, pare de família, amb un fill deficient i s'ocupa de l'atenció pastoral als deficients mentals. La seva aportació es titula, justament, «Experiència diaconal al servei dels deficients». Mossèn Joan Tomàs,

capellà del bisbat de Tarragona i membre també del Departament de catequesi especial del S.I.C., ens parla de l'acolliment del deficient a l'esplai, un altre camp ben interessant. Finalment tenim un altre testimoni. Ens l'han escrit dos caps de l'agrupació escolta Sant Pius X, de Barcelona, Eduard Molins i Margarida Quintana, que a partir del curs 83-84 van acollir un nen i una nena que, sense ser pròpiament deficients, sí que es troben al límit.

4. Així arribem a l'OBRADOR. Per a aquest número, mossèn Pere Llabrés, de Mallorca, ens ha preparat dos models d'Hora Santa per al dijous sant al vespre. Segurament faran un bon servei als nostres lectors. Així gosem esperar-ho. Des d'aquí ens permetem recomanar-los que ho preparin bé a l'avençada i que tinguin en compte que —posat que ens prové de Mallorca— és possible que el text contingui alguna forma mallorquina que pugui convenir retocar: un parell o tres, a tot estirar.

5. I ja som als QUATRE VENTS, que, aquesta vegada, presenten un ampli ventall de diòcesis. Va pels cops que els cronistes es fan pregar a enviar-nos notícies i comentaris.

Posem terme a la preparació d'aquest número quan la quaresma ja ens encamina cap al seu desembocament. Esperem que els lectors hi donin una ullada abans de la setmana santa. A la setmana santa, en efecte, consagrem el nostre PORTIC, el comentari editorial.

Des d'aquí-em plau de desitjar-vos a tots una bona celebració de les grans festes de Pasqua.

Barcelona, 11 de març de 1988.

J. T.

PÒRTIC

SETMANA SANTA: ATENCIÓ

La setmana santa va inaugurar la reforma litúrgica, ja en temps de Pius XII, ben abans del concili Vaticà II. Val a dir que ens hi vam aplicar amb entusiasme. I ben aviat aquelles setmanes santes, caracteritzades per les visites als monuments, els oficis de tenebres, amb les masses i els xerracs de «matar jueus», els viacrucis i les processons pel carrer, acompanyades de passos i armats, i amb les vestes i les caputxes dels penitents, alguns d'ells arrossegant feixugues cadenes, van anar cedint en favor de les grans celebracions litúrgiques: la cena del Senyor, dijous a la tarda, la Passió i Mort, divendres, i la Vetlla pasqual, per bé que aquesta no ha arribat a arrelar tan massivament com les altres dues.

I no és que la reforma litúrgica fos la causant de la mort d'aquelles manifestacions «religioso-populars», en altre temps tan vives. És que ja s'havien anat esllanguint i que, moltes d'elles, s'allargassaven més com una romanalla —i àdhuc com un espectacle— que no pas com a veritables manifestacions populars de fe.

Però darrerament sembla com si s'hagués produït, també en aquest punt, un cert cansament d'alguns responsables de la pastoral, com si haguessin perdut aquell braó inicial que hem evocat.

Primer va ser l'acceptació d'algunes misses privades el dijous de la cena del Senyor, amb l'excusa d'acréixer el nombre de participants en l'eucaristia i, sobretot, en la comunió. Després va venir la conversió pràctica de la vetlla pasqual en una missa anticipada de diumenge, en comptes de celebrar-la com la culminació de tot l'exercici quaresmal. Ara és el retorn d'algunes processons, i àdhuc la instauració de noves processons sense tradició, importades d'altres indrets de la geografia peninsular, per motius moltes vegades dubtosos o fins i tot descaradament polítics.

A uns determinats aspectes d'aquest problema vam dedicar el número 102 de la nostra revista, que ara serà bo de rellegir. El «Pòrtic» acabava amb unes paraules que ens permeten de reproduir: «Sembla que ja ha arribat l'hora d'emprendre una reflexió col·lectiva que desemboqui en unes orientacions comunes. Seria bo fer-ho abans no arribi la setmana santa i els diaris no tornin a parlar de processons acollides i processons bandejades, de processons "religioses" i processons "laïques". Al punt on som, i donada la transcendència social, i àdhuc política, d'aquest problema pastoral, sembla desitjable que aquesta reflexió i aquestes orientacions siguin presidides per aquells que estan al front de la nostra Església».

Després de constatar que, a hores d'ara, aquella re-

flexió que demanàvem encara no ha estat feta, només ens plau d'afegir-hi tres coses.

Primer. Que considerem important que els responsables de la pastoral renovin aquell impuls que els va dur a lluitar per la reforma litúrgica, en concret per la renovació de la setmana santa. No fóra bo que, amb el pas dels anys, es deixessin endur pel descorajament. I menys que claudiquessin dels ideals, ni que sigui només per cansament, per l'afany de no crear-se problemes, o moguts per una il·lusió evangelitzadora (?), d'acolliment i respecte pels sentiments del poble.

Segon. Aquest any la cosa encara pot esdevenir més perillosa, perquè som en època pre-electoral, i algunes processons i algunes imatges es presten, com tothom sap, a utilitzacions polítiques amb interessos electorals.

Tercer. Que la mateixa congregació romana per al culte diví —en la qual Catalunya hi és ben representada pel P. Jordi Gibert, de fa anys, i per Mn. Pere Tena, més recentment— ens invita a renovar l'esforç amb la seva circular sobre la preparació i la celebració de les festes pasquals, que data del gener d'enguany. També ella constata que «en alguns països s'ha anat atenuant amb el pas del temps l'entusiasme i el fervor amb què va ser rebuda la instauració de la vetlla pasqual», i recorda com és de fonamental que els pastors centrin el seu esforç i la seva tasca celebrativa i educativa entorn de les grans celebracions litúrgiques d'aquests dies, les quals no han de quedar a l'ombra, ni han de veure's ofegades en benefici d'altres manifestacions més o menys religioso-populars o netament folklòriques.

TEMA

L'EDUCACIÓ DE L'AFECTIVITAT EN EL DEFICIENT

LLUÍS FOLCH I SOLER

I. PSICOLOGIA DE L'AFECTIVITAT

De l'afectivitat a les emocions i els sentiments

L'afectivitat és una abstracció; és un terme que expressa una qualitat de la conducta, en especial una qualitat de la vida de relació amb les persones o amb les coses. De l'afectivitat se'n diu també vida afectiva, i és tot allò que tenen en comú els diversos fenòmens afectius.

L'afectivitat és tan difícil d'explicar i de definir perquè és una realitat molt primitiva; tant, que es confon amb la mateixa vida, concretament amb l'impuls vital comú a tots els éssers vius. Uns en diuen energia còsmica, la psicoanàlisi en diu líbido, el cristianisme en diu amor, i en tots els casos la trobem a l'origen i a la fi de la respectiva cosmovisió.

El que sí que existeix objectivament són els fenòmens afectius, les emocions i els sentiments, no independents, però sí analitzables en la conducta.

Les emocions: dinàmica i característiques

Els fenòmens afectius més elementals són les emocions (de *e-movere*), que són moviments intencionals amb un origen o una procedència (*e* o *ex*). Les emocions o motivacions (*motus* = moviment) són moviments provocats per una causa i amb una finalitat. Normalment la causa és una carència o un desequilibri, i la finalitat és la satisfacció de la carència o la compensació del desequilibri. Un dels exemples més elementals és la gana, o qualsevol forma de desig, que, partint d'una sensació de carència, malestar o desequilibri, ens empeny cap a un objecte que pot compensar-la, i que farà desaparèixer concretament la sensació o la tensió que ha originat el moviment.

Així doncs, l'emoció consisteix en un impuls que ens mou d'un punt A de carència a un punt B, on es troba l'objecte que pot compensar la carència. D'aquest impuls intencional vers un objecte d'interès se'n diu tendència, i l'interès és la relació entre l'objecte i la meua necessitat, ja que un objecte només m'interessa en la mida que el necessito.

L'obtenció de l'objecte d'interès dóna satisfacció, i la no satisfacció de la tendència dóna dolor i agressivitat. La frustració és la no satisfacció d'una tendència.

Són emocions la simpatia i l'antipatia, la il·lusió, l'espant i la por, l'enveja i la gelosia, l'enamorament i l'admiració. La llista podria ser molt més llarga, i encara n'hi ha moltes que no tenen cap nom especial. Qualsevol moviment que respongui a una atracció o repulsió és una emoció.

Característiques de les emocions:

1. Les emocions són moviments. Suposen una tendència que orienta un impuls cap a la consecució d'una finalitat.
2. Les emocions són temporals. Són un procés que s'inicia, arriba a un màxim i decreix fins a la seva extinció.
3. Les tendències poden ser conscients o inconscients, però sempre són involuntàries. Es poden controlar, però no es poden negar. Per exemple, em poden prohibir sortir amb una noia, però no em poden prohibir que m'agradi. La tendència i l'atracció són

involuntàries, mes llur realització i moviment es poden controlar amb maduresa i educació.

4. Les emocions tenen una clara repercussió corporal, visceral i vegetativa en general. S'alteren el ritme del cor, la respiració i el to muscular, i es produeixen moltes altres manifestacions vegetatives, com suor, tremolor, enrogiment, etc.

5. Les emocions són fenòmens naturals. Formen part de la vida instintiva i depenen de les formacions més primitives del sistema nerviós. Per aquesta raó es donen també en els animals, i fins i tot en animals molt senzills.

6. Les emocions van acompanyades d'un to afectiu, agradable o desagradable, que permet classificar-les en positives o negatives. Aquest to dona l'orientació d'atracció o repulsió a la tendència.

Els sentiments i llurs característiques

Els sentiments són també fenòmens afectius concrets, però molt evolucionats i complexos. Tenen una base natural, però es caracteritzen per la seva estructura cultural, és a dir, humana, amb una gran participació de la intel·ligència i de la voluntat.

Són sentiments l'amor i totes les formes de relació positiva que se'n deriven: amistat, solidaritat, companyerisme, etc., i totes les formes d'amor concret: amor matrimonial, als pares, als fills, als germans; i l'amor a la professió, a l'art, a la ciència, a la pàtria, a Déu.

També són sentiments les formes de relació negativa: l'odi en totes les seves manifestacions.

Característiques dels sentiments:

1. Els sentiments no són un moviment, sinó un estat.

2. Els sentiments són intemporals, són un estat, no un procés. No s'estima o s'odia per una temporada. Estimar és una decisió, en principi, per sempre.

3. Els sentiments són la decisió conscient i voluntària de fer estable el to afectiu que va néixer en una emoció. De la simpatia, en pot néixer una amistat, així com d'un enamorament, en pot néixer un compromís matrimonial.

Cal insistir en l'aspecte conscient i voluntari dels sentiments, que sempre suposen un compromís, tàcit o explícit però compro-

mís. Es pot sentir involuntàriament una atracció d'admiració o de simpatia, però no s'estima o s'odia sense voler.

Un sentiment es diferencia d'un altre pels termes del compromís, pel projecte de vida que en neix i per la història que se'n deriva. Segons la forma i el contingut del compromís, resultaran les diverses formes de sentiment, perquè, en realitat, de sentiments només n'hi ha dos: l'amor i l'odi.

Segons el que jo esperi de l'altre (o d'altres) i li ofereixi resultarà un sentiment o un altre. No és el mateix el que espero del meu pare o li ofereixo que el que espero de la meua dona o li ofereixo, o dels meus fills, o dels meus amics, etc., i això no obstant, tot és amor. Tampoc no són el mateix el projecte de vida i la història viscuda a partir del moment del compromís.

4. Els sentiments no alteren el cor, no tenen repercussió corporal; són un estat, una actitud, un compromís permanent. Les emocions van i vénen; els sentiments són la voluntat de fer permanent un to afectiu.

5. Els sentiments no són fenòmens naturals. Són fenòmens culturals, que depenen fonamentalment de la intel·ligència, la qual depèn de l'escorça cerebral, que és la formació més moderna i complexa del sistema nerviós. Depenen també de l'educació, dels hàbits adquirits i de l'escala de valors que guia la conducta de cada u. Són el control intel·lectual, conscient i voluntari, dels instints i dels impulsos emocionals primitius; el triomf de la intel·ligència sobre la natura.

6. Els sentiments conserven el to afectiu de l'emoció que els va fer néixer. En algun cas és possible que un sentiment no tingui una emoció en el seu origen, que sigui només la conseqüència lògica d'una escala de valors. En aquest cas el to afectiu de base serà el corresponent al valor que l'ha fet néixer, per exemple, estimar els enemics.

II. L'AFECTIVITAT DEL NEN

L'afectivitat del nen petit, del nadó, és pura excitació; la seva vida de relació no passa de diàleg reflex, d'estímul i de resposta automàtica. Però aviat s'organitza i podem distingir en la seva conducta moments de pau relaxada i moments d'agitació i malesstar ben diferenciats.

Entre els dos i els tres mesos el nen somriu per primera vegada com a resposta intencional a un rostre humà. El somriure relacional és la prova d'un contacte humà, és la manifestació d'una emoció nova, la simpatia.

En el curs de l'últim terç del primer any, entre els vuit i els nou mesos, la maduració i l'organització del nen el porten a distingir entre els rostres coneguts i els desconeguts. Els rostres del cercle familiar són productors de joia i seguretat, i els rostres desconeguts són generadors d'una inseguretat viva i d'angoixa, és a dir, fan por.

Fins aquí l'afectivitat del nen es limita a les primeres tendències d'origen biològic i a les primeres reaccions socials, a mesura que va distingint el món humà i va construint el petit món de les seves relacions. Aquests són els interessos fonamentals del nen durant el primer any de vida; créixer biològicament i, en relació amb això, tenir satisfetes les necessitats d'alimentació, tant orgàniques com afectives.

Durant el segon any, l'interès, la tendència, principal del nen és, per una banda, enriquir-se, acumular, augmentar quantitativament, i, per l'altra, aguantar i controlar. Si això no és possible, passa a l'extrem contrari, a destruir. La virtut més positiva d'aquesta etapa és el treball, la producció; la seva exageració és l'avarícia. Per altra banda, la manifestació negativa d'aquesta tendència és l'agressivitat (que Freud anomena sàdico-anal), que es pot realitzar de fet o de paraula (per exemple, amb el llenguatge coprolàlic, l'insult i la blasfèmia). El vici típic és l'enveja.

A partir dels tres anys, en el moment en què neix la consciència del jo, la tendència del nen, del jo, és ser, afirmar-se i créixer. Tot allò que freni, limiti o anul·li aquesta tendència és viscut molt dolorosament, suposa una greu frustració, i la reacció pot ser agressiva o tot al contrari, d'inhibició, de regressió fins a la mort del jo, que és la psicosi.

L'activitat pròpia del jo és, en aquest moment, el despreniment de la mare (que representa la seguretat) i la projecció al món (segons el model del pare). Aquest moviment es realitza a impulsos o per etapes; cada vegada que el jo se sent segur es desprèn una mica de la mare, però no fins al punt de no poder continuar rebent-ne afecte i seguretat. En èpoques o moments difícils la tendència a la mare augmenta i es donen regressions temporals. Un conflicte típic és la gelosia, en la qual la presència d'un germà que es beneficia de l'afecte de la mare trenca l'equilibri entre les tendències a la permanència i a la pro-

gressió i fa retornar el jo cap a la mare, la qual cosa és un moviment de regressió contrari a la tendència fonamental del jo. El nen se sent petit, quan el que vol és sentir-se gran.

Simultàniament, la tendència del jo a créixer, a afirmar-se i a ser important es realitza en la dinàmica edípica. El nen necessita un pare i una mare per a copiar-los i identificar-s'hi, i establir-hi un diàleg enriquidor i personificador. La manca de pares o el fet de tenir els pares absents, desatents, cansats, malalts o amb problemes personals, no permeten la dinàmica edípica, la construcció de la personalitat i, per tant, l'afirmació del jo. El paper del pare i el de la mare són patrons que guien l'estructuració personal del fill, i sense ells la persona no es fa, o es fa malament.

Aquesta etapa, anomenada edípica pels psicoanalistes, és també anomenada egocèntrica, o de la intel·ligència intuïtiva i pre-operatòria, o també edat de la resistència o de l'oposició. Aquesta nomenclatura variada respon a diverses manifestacions de la manera de ser del nen de 3 a 6 anys. Neix el sentiment del jo i tot gira entorn d'aquest descobriment entusiasmador; tot gira entorn del jo. Per la seva immaduresa, el nen no pot sortir de si mateix i posar-se en el punt de vista de l'altre; per això només coneix aquells aspectes de les coses que poden ser observats des del seu punt de vista i, per tant, les coneix, les jutja i les interpreta molt parcialment. El nen egocèntric no és egoista, no sap que les coses poden pertànyer a una altra persona, ell és l'únic jo, l'únic subjecte, tots els altres són objectes. Conseqüentment, la seva afectivitat serà, com el seu pensament, egocèntrica (no egoista), i les seves relacions afectives no seran relacions personals sinó objectals. Un objecte és qualsevol realitat oposada al subjecte. L'amor del nen petit és receptiu, captatiu, no és donar sinó rebre. Ell, el subjecte, no és tot l'univers, però reclama ser el centre de l'univers. Estimar, per a un nen petit, és trobar-se bé al costat de la mare. Quan deixa de trobar-se bé al costat de la mare deixa d'estimar. Igualment les relacions amb els companys són egocèntriques. El nen no col·labora amb els companys: aquests només són objectes a la seva disposició (joguines); no tenen la categoria de subjecte; per tant, els seus jocs no tenen reglament, i la llei i la trampa no tenen sentit.

Passada la primera etapa edípica, que sol coincidir amb els anys de parvulari, ve una etapa que la psicoanàlisi qualifica com de latència. Són els anys pròpiament escolars. La maduració del sistema nerviós produeix canvis espectaculars en els sentits i la

motricitat, en el pensament i la intel·ligència i, naturalment, en l'afectivitat.

La capacitat de reflexió permet al nen de sortir de si mateix, de veure's a si mateix com a objecte, de jutjar-se i criticar-se des de fora i, alhora, de descobrir que des de fora jo sóc un tu, i que tu des de dintre pots ser un jo. El descobriment de l'altre com a subjecte permet una forma de relació nova, la relació personal, l'acord i el compromís, la llei i el reglament, i, per tant, la trampa i el pecat. El nen necessitarà encara molts anys per poder ser capaç de donar, d'un amor oblatiu, però el reconeixement del tu amb categoria de persona n'és el primer pas.

La pubertat, a l'inici de l'adolescència, coincidint amb l'impuls hormonal que posa en marxa els mecanismes de reproducció, acaba el procés de personalització, incloses la masculinització i la feminització. Es reactiva la dinàmica edíptica, reapareixen els problemes de gelosia, el registre emocional es fa molt més ampli i molt més profund, però ara amb noves possibilitats de control. És l'últim moment important en la formació del jo i l'estructuració de la personalitat. A partir d'aquí el noi i la noia ja estan dotats de les eines d'adult (corporals, sexuals, intel·lectuals, afectives...); només falten l'aprenentatge, la pràctica, el vist i plau social, l'afirmació del jo i la seguretat personal. Són els anys d'adolescència, a partir dels quals el jo adult ja no s'adapta, sinó que adapta el món a si mateix, o ho intenta.

III. LA SEXUALITAT I L'AMOR

La sexualitat, des del punt de vista de l'antropologia, és una manera de ser persona, amb una manera de pensar, de sentir i d'actuar masculina o femenina. La persona, que sempre és sexual, es construeix sobre un organisme sexual, predeterminat genèticament, i que condiciona moltes actituds, tendències i emocions.

La psicologia i la pedagogia s'interessen preferentment pel desig sexual (en llatí «libido sexualis», terme que Freud va manllevat de la psicologia del seu temps). Interessa quan i com apareix aquest desig, com s'orienta, com evoluciona i madura, quines relacions té amb l'afectivitat humana i la intel·ligència, i com s'estructura en el conjunt de la personalitat.

La sexualitat és un instint, és una conducta complexa, no

apresa, predeterminada genèticament, inconscient i orientada, que apareix en moments determinats de la maduresa de l'individu i el porta a la possessió d'un individu del sexe contrari amb intenció de formar parella i de procreació. Aquest instint, en els humans (és un dels pocs instints que ens queda) no és exactament sobreposable a l'instint sexual dels animals: no té la mateixa intensitat, és controlable des de la intel·ligència i es complementa amb components de tipus cultural que falten totalment en els animals. Aquí no considerarem les aberracions, desviacions i altres anomalies que cal considerar excepcions a la norma definida per la freqüència estadística i l'eficàcia per a l'individu i l'espècie.

L'instint sexual ens mou pel principi de plaer, fa que valorem positivament els senyals identificadors dels individus del sexe oposat i aquesta valoració és la tendència que orienta la pulsio que posa en marxa la conducta sexual. L'altre instint que ens queda és l'instint maternal. Aquest instint ens empeny a protegir els petits, fills o no, però, a diferència del sexual, ens mou per un principi de dolor; els fills ens fan patir, si ells pateixen patim nosaltres, i si deixen de patir, o no ho manifesten, deixem de patir nosaltres. Això ha portat molts pares i responsables de petits a cometre veritables disbarats, quan, motivats pel propi malestar i amb l'excusa d'evitar el dolor del nen, li han fet un mal molt més gran. Els exemples van des de la sobreprotecció («mimar-los» per comoditat dels pares i donar-los llimadures «perquè no plorin», quan tenen la panxa malalta) fins a autèntiques agressions per no poder suportar el dolor dels fills.

L'instint sexual es manifesta adult acabada la transformació puberal, però madura amb la persona des de sempre. No ens ha de sorprendre trobar conductes sexuals rudimentàries, incompletes o simbòliques a totes les edats. Recordem que la fase edíptica que tots passem entre els tres i els cinc anys és un moment especialment sensible de la formació de la sexualitat.

Quan parlem de l'amor, de l'amor sense etiqueta, de l'amor a seques, de l'amor humà, parlem de l'amor home-dona. L'amor és un sentiment molt complex; és complex perquè un sentiment ja ho és per si mateix, però en aquest cas ho és més perquè s'hi ajunten dos components: el sexe i la tendresa.

La tendresa, la podríem definir com la capacitat d'estimar, com la sensibilitat emocional que passa de ser un amor ego-cèntric i receptiu en les primeres edats, a un amor al·locèntric i oblatiu a mida que madura la persona. Perquè hi hagi amor han d'haver madurat tots dos components: el sexe i la tendresa.

A l'amor, que és un sentiment, s'hi arriba a través d'una emoció, l'enamorament.

De l'enamorament al matrimoni

L'enamorament, com totes les emocions, comença amb la valoració d'un estímul que ve d'una persona del sexe oposat. Valoració vol dir admiració, reconeixement d'una superioritat, atorgar valor o fer una estimació positiva. El senyal que ens arriba de l'altre té, per a nosaltres, una clara significació, i la significació és sempre una valoració afectiva. Aquest senyal o estímul que percebem en l'altre pot provenir de qualsevol lloc, de qualsevol àmbit, de qualsevol actitud, activitat, aspecte, facultat o possessió de l'altre, perquè el senyal, o estímul, no és valuós per si mateix, sinó que és valuós per a mi, sóc jo qui li dona el valor, és a mi que interessa, i ja sabem que un objecte és interessant només en la mida que em fa falta. Així doncs, l'enamorament pot començar per fixar-se en el sexe o en la tendresa, o bé en altres aspectes capaços de produir admiració, com els diners, l'èxit, el prestigi i la posició, l'elegància, etc.

L'enamorament és l'admiració, la valoració d'alguna cosa de l'altre que produeix un impuls d'acostament, un interès per l'altre, unes ganes de saber si els altres aspectes de la seva persona estan al mateix nivell, o almenys no el desmereixen. Simultàniament, la valoració de l'objecte (de l'altre) produeix un desig de possessió, com si el valor de l'altre pogués enriquir-me a mi. Recordem que ens movem al nivell de l'emoció, que és un fenomen natural, fonamentalment orgànic, comú a tots els animals. El descobriment d'algun aspecte negatiu, o el fet de no descobrir cap altre valor positiu, o també la reducció de l'admiració per habituació o rutina, fan baixar la valoració de l'altre, i per tant l'interès, i aleshores s'extingeix l'emoció, l'enamorament. Les emocions són processos temporals limitats en el temps, van i vénen, tornen i se'n van.

L'enamorament dels nois sol començar pel sexe, el de les noies, per la tendresa. Evidentment amb això no n'hi ha prou per arribar a l'amor. En el noi ha de madurar la tendresa, i en la noia el desig sexual, perquè hi pugui haver una autèntica entesa, per saber exactament què desitgen l'un i l'altre, i què estan disposats a donar.

Al final, cal arribar a la maduresa personal, a l'enriquiment

personal, a la seguretat personal que, en definitiva, és el que cal aportar a la parella. Estimar és fer sentir segur a l'altre.

La parella, i conseqüentment el matrimoni, no és una societat d'auxili mutu en el sentit que un supleix les mancances de l'altre, sinó una societat cooperativa on cada u aporta tot el seu poder i tot el seu valer enriquant la parella, enriquant-la en quantitat i qualitat. En l'enriquiment qualitatiu juga un gran paper la sexualitat, que és una especialització, masculina i femenina, de cada una de les persones que formen la parella. L'educació sexual consisteix a fer ben masculins els nois i ben femenines les noies a fi d'enriquir les parelles quan arribi el moment.

L'amor és una aspiració a la unitat i a una perfecció superior en la parella, per això és necessari que tots dos puguin aportar a la parella la seva maduresa com a home i com a dona.

L'amor és la decisió conscient i voluntària de fer estable el to afectiu (l'admiració) que va néixer un dia amb l'enamorament. Quan aquesta decisió és recíproca i s'expressa públicament davant d'una persona autoritzada, d'aquest fet se'n diu «matrimoni».

IV. L'EDUCACIÓ

Educar és acompanyar vers la maduresa. Educar és una ajuda intencional a l'immadur.

Acompanyar no és portar, ni empènyer, no és anar al davant ni al darrera. Acompanyar és fer camí junts.

Acompanyar és ser a prop, en especial ser a prop afectivament, fer companyia, donar seguretat, espantar la por.

Acompanyar és fer camí junts. Jo no puc fer el teu camí, ni tu pots fer el meu, però el podem fer junts, i tu descobriràs el món i la vida, la natura i la cultura. Educar és trobar-se amb la realitat de la mà del mestre.

La maduresa és el descobriment, la valoració i la integració d'una escala de valors, la que sigui. Educar és acompanyar vers la maduresa.

La llibertat és la possibilitat de fer, i la cosa més important que hem de fer és fer-nos a nosaltres mateixos. Educar és donar llibertat, és donar a l'immadur la possibilitat de fer i de fer-se.

Educar és acompanyar; educar és desprendre. El nen no entra a l'escola per quedar-s'hi, sinó per sortir-ne, al món. Igualment el nen no arriba a casa per quedar-s'hi, sinó per anar-se'n. Com l'acompanyarem vers la maduresa si no li ensenjem a anar-se'n? El nen se n'ha d'anar, de l'escola, emportant-se el mestre assegut sobre el cor. No som nosaltres que l'hem de seguir, és ell que se'ns ha d'emportar. Educar és trobar-se amb el món, de la mà del mestre. Educar és donar la seguretat que afavoreix el despreniment.

Educar és fer persones, la persona és possible en els humans, és una opció, però és una opció que s'ha de realitzar i si no es realitza no és. Educar no és construir la persona de l'educand, sinó posar els mitjans perquè ell mateix pugui construir-se-la, i ho farà en la mida de la seva llibertat.

Educar és organitzar, segons patrons culturals, les immenses possibilitats genètiques de l'organisme humà. La persona no és un fenomen natural (la natura no fa persones), és una construcció cultural, i la cultura és el domini de l'home sobre la natura, de la qual ell mateix forma part. Educar és fer persones, és elevar a la categoria humana totes les possibilitats naturals de la seva base orgànica.

L'afectivitat dels deficients

La causa de la deficiència mental no limita mai l'afectivitat, en tot cas limita la seva evolució, el seu control i la seva estructuració en sentiments.

L'afectivitat es confon amb la vida, o amb l'impuls vital, neix juntament amb la vida. Contràriament, la intel·ligència és un recurs nou, cultural, no natural, que l'afectivitat dels homes construeix quan la dotació genètica no li permet assolir les finalitats que es proposa. La intel·ligència és una possibilitat humana, una opció, un recurs per poder anar més enllà de les possibilitats naturals. Un deficient mental és un home que no pot estructurar plenament aquest recurs.

El problema principal de l'educació afectiva dels deficients és la falta de control dels impulsos emocionals, que els manté molt de temps en l'etapa egocèntrica. La seva afectivitat és purament emocional durant molts anys; en alguns tota la vida. Portar-los a la maduresa ha de consistir a suplir amb hàbits adqui-

rits en la pràctica diària el control conscient i voluntari que trigarà molt a arribar, o potser no arribarà mai.

Però l'educació de l'afectivitat no ha de ser només un condicionament mecànic, sinó el descobriment personal d'unes relacions afectives a través d'una experiència real i a l'abast de l'educand. S'ha de sentir estimat i acceptat per si mateix, tal com és; però també li cal un control exterior que supleixi el que ell no pot realitzar. D'aquesta manera es poden arribar a aconseguir uns certs hàbits de relació social i afectiva enriquidors per a l'educand i per a la comunitat. No obstant això, la gran dificultat, sovint insuperable, és la responsabilitat, la capacitat de respondre de les decisions preses en un moment donat, la possibilitat de fer permanents els desigs d'un moment, en definitiva, el pas de les emocions als sentiments, i dels sentiments al compromís i al contracte.

L'educació de l'afectivitat

És l'elevació a la categoria cultural, humana, dels impulsos emocionals primaris.

És donar llibertat, a fi que l'educand no sigui esclau dels seus instints, controli les emocions i sigui amo de la seva vida afectiva.

És acompanyar a la maduresa, perquè es establi una escala de valors que haurà de guiar la seva conducta cap a fites enriquidores per a l'individu i per a la comunitat; és eixamplar les possibilitats de relació social.

És organitzar, segons uns patrons culturals, les tendències i els impulsos emocionals (la cultura sobre la natura), a fi d'augmentar les possibilitats de relació afectiva, en especial quan les intel·lectuals estan limitades.

És donar seguretat, fer perdre la por, espantar els fantasmes que distorsionen la visió del món i, conseqüentment, també la seva expressió.

És ensenyar a acceptar la pròpia limitació, però també a descobrir tot allò de bo que ens ofereixen la vida, la comunitat i els qui ens estimen, i gaudir-ne.

És ensenyar a donar, a vèncer i superar l'egocentrisme primitiu, a descobrir el tu i compartir la joia.

És afavorir el diàleg personal, responsabilitzador i formador, a fi d'arribar a la joia de la relació personal.

OBJECTIUS I ACTIVITATS DE L'ACCIÓ PASTORAL EN PSIQUIATRIA

MARIANO GALVE

Considero que hi ha quatre objectius fonamentals que cal tenir en compte a l'hora de plantejar una tasca digna en el camp de la malaltia mental. N'hi ha un de previ i, per tant, indispensable. Els altres tres són específics de la tasca pastoral.

I. L'ORIENTACIÓ

L'agent de pastoral ha d'estar tothora orientat en el seu treball. És a dir, ha de dominar l'«espai» o camp específic de la seva tasca.

Definir l'espai

Definir l'«espai» específic de la pastoral psiquiàtrica no és fàcil. La primera temptació fóra de reduir-lo al camp dels manicomis, dels hospitals psiquiàtrics, de les plantes especials per a l'assistència psiquiàtrica en hospitals generals, etc. Certament en els indrets assenyalats s'aplega la major part de la malaltia mental, però no s'hi situa d'una manera exhaustiva. Per això goso proposar una manera nova i original de destriar els «espais» de la malaltia mental: de centrar-los en la persona que pateix de dolor moral, emocional o mental, sigui on sigui i es trobi on es trobi: tancat o a fora, contingut o manifestat, negat, tractat o simplement permès.

Hi ha una altra raó, de caire pràctic, que m'empeny a aquesta nova manera de definir els límits de la malaltia mental. Aquesta nova manera de definició té l'avantatge de ser útil a l'hora d'un acostament més precís al nostre llenguatge religiós-pastoral.

Per «malalt mental» entenc «tota persona que ha fracassat en

la construcció de la seva vida». Ho podríem dir d'una altra manera: «aquella persona que ha perdut el rumb i el sentit de la seva vida». D'aquesta manera, com a conseqüència, i sense forçar per res la definició donada, podria afegir-hi que «el malalt mental no sap contar la història de la seva vida». I no en sap perquè no té respostes clares a les preguntes bàsiques de qualsevol relat històric coherent: qui sóc jo?, on visc?, què faig?, per què ho faig?

Els relats en què s'expressen vides humanes poden ser (i en la majoria dels casos ho són) relats coherents. S'hi troba la resposta apropiada a les preguntes bàsiques. És el cas d'aquells que saben explicar-se a través de la paraula o a través de la plàstica i de l'art. Però el malalt mental «no sap dir-se, ni contar-se ni relatar-se». Per exemple, els *neuròtics*, que tenen problemes en la comunicació verbal directa i sovint comuniquen els esdeveniments de la seva vida mitjançant el llenguatge corporal. Així apareixen tots els símptomes neuròtics: les reaccions somàtiques de conversió (histèria), els rituals obsessius (neuròsi obsessiva) i les conductes inhibides (fòbies i manies).

Sura, així, el primer camp extens de la malaltia mental: el camp de la neurosi. Veiem el neuròtic empresonat en la repetició patològica d'un fet traumàtic que, gairebé sempre, és l'esdeveniment d'un fet infantil. Podríem dir que el neuròtic roman empresonat en la xarxa d'un tema, envescat en un capítol de la història de la seva vida. En el fons, una bona definició del neuròtic fóra aquesta: «El neuròtic sofreix perquè el tema fonamental de la seva història personal s'ha esfondrat». Això és important, perquè aquest fracàs l'inhabilita per a teixir novament l'ordit de la seva vida, sobretot en moments de crisi personal: el pas a la maduresa o a la vellesa, o un esdeveniment important com un divorci o un canvi de lloc o de treball.

El neuròtic no sap respondre, fonamentalment, a les preguntes bàsiques que hi ha darrera de la seva conducta. Desconeix per què fa les coses i, en moltes ocasions, fins i tot desconeix el que fa. Tanmateix, la seva estructura personal no està tan feta malbé com per a afectar el nucli de la seva història personal. Tot neuròtic sabrà contar qui és i on viu.

El *psicòtic*, en canvi, està mancat de relat coherent. No sap expressar-se ni en allò que és fonamental. El psicòtic no tindrà resposta clara sobre qui és, on viu, què fa, i per què ho fa. El psicòtic, davant de les preguntes fonamentals, o bé no hi donarà resposta (la catatonía) o n'hi donarà massa (esquizofrènies diverses). Teixirà un relat, però, immediatament, serà negat per un

altre: començarà una història que mai no s'acabarà perquè, en el procés narratiu, n'haurà començada una altra. Podriem definir el psicòtic com «la persona que no té cap sentit de projecte personal». Els psicòtics són com edificis aterrats, en ruïnes, mal construïts i mal girbats. El psicòtic és condemnat a «dir-se a si mateix», és a dir, a «construir-se a cada instant», perquè no té cap fonament sòlid per a bastir el seu present. Els esdeveniments que el psicòtic ha experimentat i viscut no poden ser enregistrats en cap memòria i, per això mateix, no poden ser contats en cap trama històrica coherent. Esdeveniments, fets i etapes de la vida són com la sorra, ressoladissa i inconcreta, que s'esmuny entre els dits, però prou útil per a poder fer-ne quelcom sòlid, concret i útil.

Surt, així, un nou camp per a la tasca pastoral: el camp estèril i mudable de les psicosis.

Finalment, hi ha qui conta la història de la seva vida d'una manera molt més dolorosa i traumàtica, perquè tota ella duu la marca d'episodis anormals amb fins dolents. El *paranoic* —ja sigui perseguidor o perseguit— està agafat en un malson. Malson que envaeix la ment i que no s'esvaeix com els malsons dels nostres somnis quan ens despertem. Malsons monotemàtics d'una gran virulència i agressivitat, que el malalt no pot retenir en els límits estrets dels seus continguts mentals i obligatòriament ha d'expressar com a lluita de titans, projectant-los en l'univers còsmic: apareixen, així, les grans i eternes batalles entre el bé i el mal, la llum i les tenebres, els invasors i els envaïts. Els relats del paranoic impressionen per la seva magnitud, però, sobretot, per la seva intensitat.

En allò que és fonamental, neuròtics, psicòtics i paranoics dissenyen l'«espai» de la nostra labor pastoral. A posta he deixat de banda els subnormals, deficients i dèbils mentals. Els he deixats voluntàriament ja que, encara que siguin presents a tots i a qualsevol dels hospitals psiquiàtrics, presenten un altre tipus d'escomesa i mereixen, per tant, que els dediquem un «espai» assistencial diferent.

Activitats

L'objectiu previ de l'orientació ens obliga sempre a delimitar l'espai. Així ho hem fet. Ara, falta indicar breument les activitats que poden desenvolupar-se en aquest camp concret.

La primera, i fonamental, és l'activitat que podríem definir com a *contentiva*. Davant del paranoic que al·lucina amb malsons còsmics o de cara al psicòtic que se'n desfà a les mans només queda l'aportació d'un espai afectiu que, com una mena de pell, contingui l'energia destructiva que, en el primer cas, el projecta en el còsmic i en el segon cas, el desfà en l'inconcret.

La segona activitat, també bàsica, ens duria a la tan esmentada *relació d'ajuda*. Aquesta relació perquè sigui eficaç, ens portaria a un examen rigorós de consciència sobre la nostra activitat pastoral. Aquest examen l'il·luminaria d'una manera negativa: no fem més mal del que contemplem i no provoquem desastres més grossos dels que ja existeixen dissortadament a les nostres institucions psiquiàtriques. També ho enfocaria de manera positiva: ¿em sento capaç d'escoltar fins a la fi un discurs incoherent o clarament deformat? ¿Puc d'alguna manera ajudar el pacient a poder expressar-se d'una forma més enllaçada, ordenada i coherent? ¿Sé el que passa entre tots dos, ell i jo? ¿Sé en quina etapa de la seva vida es detura? ¿Sé per què s'hi estanca i s'esgota, incapaç de seguir una altra etapa? ¿Puc ajudar-lo a superar l'escull i estic disposat a estar al seu costat en altres esdeveniments? ¿Estic disposat, almenys, a comunicar-li el significat més profund i entranyable de la meua pròpia vida?

No cal, ho aviso, ser psicòleg; però sí que és necessari que la nostra activitat pastoral s'articuli sobre les qualitats següents:

- capacitat d'empatia,
- domini de les emocions personals,
- disponibilitat afectiva,
- coneixement bàsic de la psicopatologia,
- discreció dels comportaments,
- treball en equip.

II. EVANGELITZACIÓ

Els altres tres objectius de la tasca pastoral són objectius específics. Com a tals, cal que siguin presents en qualsevol tasca pastoral. El que canvia, només, és la manera de dur-la a terme. Repassem-los, començant per l'evangelització.

«Jesús se'n va anar a Natzaret, el dissabte entrà a la sinagoga i s'aixecà a fer la lectura. Li van donar el rotllo del profeta Isaïes

i, desplegant-lo, va trobar el punt on hi havia escrit: "L'Esperit del Senyor és damunt meu, per això m'ha ungit, per donar la bona nova als pobres; m'ha enviat a proclamar als captius l'alliberament i als cecs la recuperació de la vista, a deixar en llibertat els oprimits; a proclamar l'any de gràcia del Senyor". Enrotllà el llibre, el donà a l'encarregat i es va asseure. Jesús començà dient: "Avui aquesta Escriptura que acabeu d'escoltar, s'ha fet realitat davant vostre"» (Lc 4, 16-22).

Permeteu-me que em desfogui. Deixeu-me que presenti com a resposta, aquest text de Lluc quan algú —crec que amb ingenuïtat, ja que no goso aplicar-li el mot malícia— em pregunta: Però què podem fer amb aquests pobrissons?

Evangelització, sí. Comunicació de la Bona Nova, sí i sí, a aquests desgraciats. Comunicació de la Bona Notícia que hi ha un Déu que té cura dels seus amb atenció amorosa. Anunciar que Jesús, el predilecte, és germà de tots i ha conegut l'angoixa, el desànim i l'escarni. Anunciar que ens ha estat enviat l'Esperit de llibertat, autonomia i goig; Esperit amb entranyes de misericòrdia que aplega allò que és dispers i dona sentit de dignitat a les nostres vides. Anunciar una Església-mare que sap, intuïtivament, donar el millor als seus fills, disposada sempre al perdó, a acollir, a la càlida abraçada. Anunciar una Església com a Poble de Déu, compromès amb la nostra història i amb les històries —coherents o no, ben teixides o difuses, sobredeterminades en algunes etapes i buides en d'altres— de cada persona individual, sana o malalta, intel·ligent o obtusa.

Activitats

Enlloc com en els «espais de la malaltia mental» no són tan necessàries les activitats més afinades de l'esperit:

- saber-se contar, un mateix, dins el projecte amorós de Déu;
- saber encomanar la plenitud de significat que té tota història humana;
- saber contar com la nostra vida es nodreix a les fonts dels fets primordials: els fets de la creació («que era bona»); els fets de la redempció («com una creació millor i renovadora»);
- saber, també, connectar els fets primordials amb els esdeveniments actuals, sense trencar el fil del relat i ajudant el qui l'ha trencat a poder articular-se novament en la trama comuna del significat.

Modalitats positives en l'activitat de comunicar l'evangeli que també poden ser descrites en negatiu:

- evitar ser empresonat en els cercles narratius viciosos en els quals la història patològica i els fets actuals pragmàtics s'alimenten reciprocament, de tal manera que es repeteix constantment un projecte horrible;

- evitar la repetició d'històries traumàtiques i destructores i no deixar que la religió ajudi els individus, les col·lectivitats i les cultures a alimentar-se d'aquestes fonts enverinades;

- no permetre que les narracions religioses, plenes de vida, es contini rutinàriament, sense cap mena de referència a la situació contemporània;

- ajudar a destruir aquesta espècie d'aliança malèvola entre cultures que repeteixen projectes terribles i esdeveniments, també horribles, d'una tradició religiosa distorsionada.

I, com a suggeriment concret, hauríem d'intentar que els teòlegs i els psicoanalistes s'unissin per combatre els cercles narratius viciosos i l'instint de mort dins la psicologia individual, dins la mateixa religió i dins la cultura. La primera tàctica en aquesta aliança fructífera consistiria a estimular els qui sofreixen, agafats en el reviu de d'unes narracions horribles, a contar la seva història. Aquest primer moviment seria una tàctica en i per a la memòria. L'aliança següent hauria de comprometre la imaginació. Aquí, els terapeutes i els pastoralistes hauríem de gosar enfrontar-nos amb els nostres vells fantasmes, intentar tornar a rellegir velles històries patològiques i arrencar-ne noves formes, més vitals i creatives, d'interacció humana.

I que aquesta és una tasca de col·laboració necessària i productiva, ens ho pot demostrar una lectura de com ha estat vista la religió, des de Freud, en el camp de la psiquiatria: «la religió funciona principalment per a legitimar un ordre social restrictiu, contrari als instints, orientat sempre a usurpar el control dels processos interns i que organitza l'experiència i interpreta la promesa de salvació emanada de la fe (fins i tot quan aquesta promesa es refereix a la transformació de la vida abans de la mort) com una amenaça per a la pròpia autonomia».

III. ASSISTÈNCIA

De l'objectiu *orientació* dimanava l'activitat de «la relació ajuda». De l'objectiu *evangelització* se'n dedueix també una sèrie d'activitats que tenien com a contingut l'assistència. Aquí, l'*assistència* té tanta importància que l'hem de situar com a objectiu.

L'Església, de manera intuïtiva, ha trobat sempre la manera de fer-se present en els mons de la necessitat i de la marginació. Una altra cosa és que ho hagi aixecat fins a la seva consciència teològica. L'Església sempre ha estat present en el món de la bogeria, però —m'ho sembla— ara és el moment d'assolir que aquesta presència no sols sigui un lloc de vida, sinó un «espai teològic».

L'assistència, en primer lloc i de manera brutal, és una assistència elemental i primària: alimentar, vestir, acollir, visitar. Seguint en la mateixa línia del cap. 25 de sant Mateu.

Però aquesta assistència no pot ser avui una assistència indiferenciada. Des de l'objectiu *evangelització* ens prohibim de rellegir els fets primordials de la nostra tradició de manera mecànica, sense la referència necessària a l'aplicació de la nostra memòria als esdeveniments presents. No a la memòria repetitiva, perquè és una memòria reduccionista i agressiva; perquè, com ho explica molt bé Freud, hi batega l'instint de mort. Les maneres d'assistència que arrenquen de Jesús s'obren al temps actual i aconsegueixen el seu encàrrec reviscudes novament en l'Esperit.

Assistir, en psiquiatria, pressuposa donar menjar i beure, vestir i visitar; però també, en una lectura actual, suposa *fer-se càrrec*. Jo, des del meu objectiu pastoral d'assistència, «em faig càrrec» del malalt mental. Aquest «fer-se càrrec» pressuposa:

1. Ajudar a fer judicis concrets sobre on estan situats la malaltia mental i el malalt en particular, sobre la seva disposició per captar i viure una història vital i personal i sobre on rau en els blocs psicològics que els inhibeixen per madurar en una plena possessió de certes expectatives existencials.

2. Poder configurar, de manera concreta, les necessitats i els interessos humans bàsics —com són ara, aliment, aigua, sexe, afiliació, identitat, seguretat, autorealització, creativitat, etc.— que han d'obtenir una distribució justa i imparcial.

3. I, després d'haver situat les necessitats i les tendències humanes centrals, que exigeixen una satisfacció equitativa, encara resta la tasca pastoral d'ordenar-les i avaluar-les. Perquè no totes

les nostres tendències humanes són centrals; algunes són exigències o desigs relativament poc importants. I, no cal dir-ho, algunes de les nostres necessitats més centrals no són fàcilment reconciliables entre elles, com passa amb la necessitat de seguretat per un cantó i d'independència per l'altre. L'objectiu assistència, de cara a les necessitats humanes bàsiques —i que són molt elevades en els espais de la malaltia mental— comporta la tasca d'harmonitzar justament i imparcial aquestes necessitats i tendències. En fer això, algunes d'aquestes hauran de ser restringides, d'altres són suprimides i d'altres organitzades de certa manera perquè no posin en perill i destrueixin la resta.

Assistir, en psiquiatria fóra trobar les maneres concretes de l'estimar, rebut com a *manament del Senyor*. I parlem d'estimar i d'amor segons la nostra tradició religiosa i evangèlica: un amor no interessat, escassament consumista. Un amor des-investit del seu component mercantil: t'estimo perquè m'estimis. Un amor postnarcísista, que doni vida als altres perquè visquin, creixin i madurin. Un amor creador i generatiu, que planti, ajudi a créixer i doni autonomia. Un amor que s'adapti a les maneres particulars del viure humà i arrenqui d'elles per a guarir, reinstaurar, revitalitzar i tornar a construir el que estava destruït.

Assistir, en psiquiatria, pressuposa també *acceptar* la nostra història i la història dels altres; acceptar els ritmes vitals que configuren la nostra cultura i la nostra societat per a poder-hi empetar la dimensió del nostre relat de vida personal; acceptar que hi ha ciència i que la psicologia pot ser una eina que ajudi a la construcció dels homes; acceptar que hi ha altres professionals que tenen el do de tornar a vitalitzar i que tornen als malalts la seva història i el seu destí; acceptar de treballar en equip, colze a colze, amb tots aquells que sofrem —i vivim!— la malaltia mental.

Activitats

Les activitats per a l'objectiu assistència, són fàcilment de-
duïbles:

— L'activitat primera i bàsica de l'*acolliment* del malalt mental. Acolliment a les nostres institucions hospitalàries, comunitats religioses, comunitats parroquials, famílies cristianes i als moviments diversos de les comunitats creients.

— Però no n'hi ha prou amb un mer acolliment indiferenciat, encara que sigui un acolliment afectiu. L'*acolliment* —segona ac-

tivitat— cal que sigui un acolliment *intelligent*. En psiquiatria, i amb malalts mentals, és necessari *saber*. L'activitat d'acolliment intelligent suposa:

- a) tenir capacitats mínimes per a no fer desastres;
- b) que aquestes capacitats es tradueixin en comportaments: saber escoltar, saber contenir, interpretar, guarir, cuidar;
- c) una ponderada curiositat intel·lectual que m'obligui a tenir activa la ment, i que m'obri camps nous per poder ajudar els altres;
- d) una formació continuada, sòlida i sana, que inclogui un esquema bàsic de la psicopatologia mental;
- e) saber aprendre dels professionals: fer-los preguntes, consultar-los, basar la nostra praxi, en allò que té de fonament humà, sobre el contingut de les seves indicacions (suposant, és clar, que siguin bons professionals).

— Finalment, un *acolliment de cor*. Entenc amb això oferir al malalt mental tot el que tenim i no excloure'l ni del que som ni del que tenim. Ja he citat el «donar menjar» i l'«acollir»; però també tenim la Paraula de Déu, el temple, els sagraments, un significat religiós de la nostra vida i una vivència positiva de Déu com a Pare, en Jesucrist; tenim un Esperit que ens dóna vida, ens fa créixer, ens dignifica i ens congrega. Doncs bé, tot això cal obrir-ho als malalts mentals per compartir-ho amb ells.

IV. LITÚRGIA

L'Església, en el pla de Déu, és al món per celebrar, beneir i santificar. Un equip de pastoral no pot desempallegar-se d'aquesta feina, que jo resumeixo en la paraula «litúrgia», perquè es troba al cor mateix de la tasca de l'Església.

Celebracions

La nostra Església celebra els esdeveniments primordials salvadors: la creació, l'alliberament, la mort i resurrecció del Senyor; però els celebra, precisament, per recrear-los i reviure'ls. La litúrgia té aquesta capacitat vitalitzadora d'actualitzar els grans esdeveniments de la nostra tradició. I també posseeix una

altra qualitat: la de copsar l'esdeveniment i donar-li una dimensió eterna, tot rescatant-lo de la precarietat temporal. Així, celebrem l'esdeveniment del naixement, de la creixença, de compartir una vida en comú, de sentir-nos perdonats, de participar plegats en la mateixa taula de la Paraula i del Pa, de ser «ungit» en la malaltia o «ser apartat» per al servei del Poble de Déu.

Aquesta dimensió celebrativa és la columna vertebral sobre la qual cal articular tota la dimensió pastoral en l'«espai» de la malaltia mental. Perquè si el neuròtic resta tancat en un cercle vicí de repetició, si al psicòtic se li esmunyen els esdeveniments talment la sorra llisca pels dits, i si el paranoic està empresonat en una trama d'història malvada, la celebració eclesial, amb el seu dinamisme vital i robust, no pot, de cap manera, deixar de ser terapèutica.

La celebració dels esdeveniments primordials proporciona al malalt una història sobre la qual pot entendre's, dir-se i construir-se. La celebració dels esdeveniments primordials de la nostra vida diària dóna solidesa i coherència a la nostra experiència i la rescata de l'impuls de la mort. Així, seguint el ritme de la nostra litúrgia, podrem donar una memòria, vitalitzada en el món d'avui, i un futur a allò que se'ns escapa en la pura temporalitat. La dialèctica entre el passat i el futur, a la litúrgia, s'entrecreu i es concentra i presenta un contingut coherent a la nostra vida humana. Ara bé, ¿no és així el projecte terapèutic? ¿Tal volta el malalt mental no és aquell que no sap dir-se perquè no sap entendre's ni construir-se? Certament pot ser esgotador recollir, fil per randa, els pensaments canviants i vertiginosos de l'allucinat. A més, no podem recollir ni un got d'aigua a l'estany estèril del catatònic. Com també és cert, en gairebé tots els malalts mentals, que hi ha aljubs malmesos que no poden retenir l'aigua i que els fils de la seva vida no poden tenir la solidesa d'un «continuum» ferm i coherent. Però, per això mateix, el malalt mental cerca l'Església amb deler i angoixa perquè, al fons del seu ésser, necessita aquesta trama. Una altra cosa és que estiguem disposats i preparats per a oferir-los-la.

Benediccions

L'Església celebra, però també *beneeix*: «Beneïu, beneïu i no maleïu», deia Jesús. Doncs bé, el malalt mental, molt sovint ha fet l'experiència de ser maleït; fins i tot és una mena d'estig-

ma radical sobre el qual s'aixequen totes les altres marginacions. En la història canviant, esfondrada i pobra de la seva vida hi ha el tema de la possessió, de la culpabilitat massiva, de sentir-se dolent, d'haver malnascut, d'haver estat objecte de persecucions malèvoles, etc.

No vull estendre'm en aquest tema, però sí que recomano la lectura reposada, gairebé una meditació, del núm. 198 de «Concilium», «*La bendición como poder*», sobretot l'article amb l'entrevista que Pohier fa a Françoise Dolto, i que duu aquest títol: «*Poder de la bendición sobre la identidad psíquica*». Només vull afegir-hi la responsabilitat de l'Església, dels cristians i els seus ministres sobre aquest tema. En la nostra referència, conscient o estructural, a Déu tenim un poder que podem fer servir com a font de bé o arrel de mal; com a benedicció o com a maledicció. I si aquest poder és usat com a repressor, ofensiu i culpabilitzador en la seva relació amb els malalts mentals —que ja ens arriben malmesos, bruts i amb una consciència de ser diferents o dolents i tot— la possessió i l'ús del mandat de Jesús: «Beneïu, beneïu i no maleïu», gosaria jutjar-la com una falta greu.

Santificació

Finalment, l'Església *santifica*. És un precepte vell i nou. Com tots els preceptes bàsics i primordials, la comunitat creient els ha de fer actuals en la seva vitalització constant. «Sigueu sants, com jo sóc Sant», llegim en el pacte més arcaic en el qual enfonsa les seves arrels el poble d'Israel. Per a aquest poble, és un dels fonaments del seu tarannà ètic, que el distingeix dels altres pobles. També nosaltres, com a Poble de Déu, hem rebut aquest manament de Jesús al moment de la seva intimitat més gran: en la seva oració al Pare la vigília de la seva mort: «Per ells em consagro a mi mateix... Pare, santifiqueu-los en la veritat» (Jo 17,17-20).

I malgrat que aquest és un dels manaments que impregna tota la praxi ètica de la nostra tradició, i ens abasta en l'avui de la nostra vida, és un plat fort per a estòmacs delicats, per a les consciències febles i els defensors a ultrança d'ètiques elitistes: l'acció santificadora als hospitals psiquiàtrics. Aquí es planteja tota la problemàtica sacramental que cal enfocar des de la misericòrdia, la compassió i la caritat, i no des del fariseïsm. El fariseu sempre ha estat suspicax, reaccionari i caparrut en aquest

tema; però ja ho era en temps de Jesús, «que menjava amb publicans i pecadors».

Jo m'espanto quan sento dir que neguen els sagraments per «manca de subjecte». I diré per què. En psiquiatria, el subjecte és aquí, al davant, obsessivament present, amb una realitat sense careta ni elaborada, d'una manera cruel i descarada. Per suposat, que en la majoria dels casos —quan no és un subjecte esquiú i inabastable, inintelligible i evanescent— és un subjecte mesquí, buit i recargolat. És un subjecte ambigu, desembastat i enderrocat. Però sí que hi ha subjecte, i un subjecte d'allò més evangèlic: «No he vingut a salvar els bons sinó els malalts... He vingut a recollir el que estava perdut...».

Em penso que, pel que fa als malalts mentals, hem oblidat el que ensenya la teologia més sana: «L'economia de la gràcia segueix la llei que Déu ha imposat: comunicar a molts (a tots) el que en un principi va ser donat a un de sol. De tot allò que Jesús és o conté, unes coses es comuniquen a tots, d'altres només a alguns. A tots són comunicats els dons de salvació i comunió: ser fills, hereus, entrar al sant dels sants i, per això mateix, ser sacerdots: pujar al cel, asseure's a la dreta i regnar. En una paraula, tot el que pertoca a la vida personal que, per altra banda, és la de membres d'un cos» (Yves Congar, *Para una teologia del laicado*, pp. 192-193).

Retornar als malalts la ciutadania dels sants, a la qual tenen dret pel baptisme en virtut de la gràcia de Déu, admetre'ls a l'assemblea del Poble de Déu —amb el mateix rang— per a compartir amb ells el pa de vida i el calze de salvació i fruit-sofrir amb ells les circumstàncies de la vida, recollint i santificant els esdeveniments salvadors, em semblaria un bon punt de partida a l'hora de planificar una pastoral psiquiàtrica digna.

No puc deixar de pensar en Ma. del R. G. que ahir em deia: «Pare, com puc deixar de ser dolenta?». Més enllà d'aquesta pregunta jo hi veia abismes immensos amb horribles malsons. Quina equivocació passar pel costat d'aquestes preguntes sense aturar-s'hi i sospesar-les en tota la densitat del mal. Els meus setze anys al costat dels malalts mentals m'han proporcionat una perspectiva correcta per a poder situar una demanda com aquesta. Sé que darrera aquesta pregunta hi ha una vivència horrible del mal, i que la Ma. del R. G. se sent així: com a dolenta. Sé també que la seva pregunta no serà atesa ni satisfeta per la tranquil·litzadora resposta a l'estil de: «No és pas així, Ma. del R.» M'està obrint la seva intimitat i m'està dient que existeix en ella un poder que la

té captiva en la qualitat més abjeca de la malignitat. Contra aquest poder hem de combatre el metge (n'hi he parlat després), la pacient i jo. Resaré per ella i, quan diumenge vindrà a l'església, la beneiré i li comunicaré, en nom de Déu, que està perdonada i que, per tant, és bona. I si persisteix l'experiència del mal, tractaré d'ajudar-la a veure-hi un intrús que s'ha fet amo de la seva consciència i li fa pensar coses horribles. Sigui com sigui, miraré que l'estimació del Poble de Déu arribi al seu cor —com a espècie sensible capaç d'evocar altres sentiments més sans— i intentaré donar-li un sentit de pertinença a aquest mateix poble, que no és dolent, sinó sant.

Més tard m'assabenten que Ma. del R. ha intentat suïcidar-se, aquella mateixa tarda en què em deia: «Pare, com puc deixar de ser dolenta?».

Activitats pastorals

1. Una primera activitat pastoral consistiria a recollir tot allò que la nostra vida té de festiu. Hem d'esmicolar aquesta actitud desesperançadora que es tradueix en una lectura depressiva, que és el pa de cada dia i cosa freqüent en els qui ens relacionem amb el malalt mental. És molt corrent que la família, l'equip i el mateixa pacient mental ens diguin: «mireu, amb mi no hi ha res a fer; no us hi molesteu; ja ho hem intentat tot». Els nostres serveis religiosos han de mantenir, enfront d'aquesta invasió de desesperança, una lectura més positiva i lluminosa. Hem de veure en aquests amuntegaments de misèria humana el que hi ha de positiu. Com conten en aquella història de tradicions no evangèliques, referida a Jesús de Natzaret. Anava Jesús amb els seus deixebles i, en una muntanya, els va dir: «Mireu». Els deixebles només veien la despulla d'un gos mort. Feia temps que hi era, desfigurat, fètid i putrefacte. Què havien de veure? I amb quina mena d'admiració ho havien de veure? Jesús va dir: «Guaiten, té les dents blanques com perles!».

Certament que la sana alegria i la lectura d'allò que hi ha de positiu no ha d'aïllar-nos de la realitat, en un mecanisme de defensa escorredís o maníac; però també és veritat que mirant de fit a fit els malalts mentals, la nostra tradició cristiana ens permet de dir: «No tingueu por».

2. Una segona activitat, que naixeria de la benedicció, fóra: multiplicar els gestos i les paraules benefactores i constructives;

imposar les mans, saludar amb afecte, abastar la intimitat difusa o perduda per a acollir-la, somriure, parlar amb calma, apaivagar... Sobretot —i ja tornem al mateix— saber vèncer les nostres pròpies pors i no espantar-nos davant la por dels altres, sinó mantenir —com a actitud bàsica— una ferma confiança en la vida, en els altres i en un mateix, que és la conseqüència obligada de la nostra tradició cristiana provident.

3. Finalment: tornar a obrir les portes de l'Església als malalts mentals, en sentit físic, però també com a actitud psicològica i tarannà espiritual. Això suposa que comptem amb ells, a títol d'igualtat, per a construir la nostra vida; que, com nosaltres, també ells són membres sofrents del Cos de Crist, que està anhelant i clama per la vinguda del Regne. Una altra manera de dir-ho fóra: ajudar a crear, en les consciències buides o plenes de mal del malalt mental, un altre tipus d'estructures més benèvols, consistents i santes.

QÜESTIONS

ACOLLIR EL DEFICIENT A L'ESGLÉSIA

JOSEP M. ROVIRA BELLOSO

1. L'Església, xarxa de relacions

L'Església és una veritable xarxa de relacions d'elevada qualitat humana.

És xarxa de relacions, tant del punt de vista sociològic com del teològic. Precisament del punt de vista teològic, l'Església és la xarxa de les relacions de la fe en Déu i de la caritat fraterna. Són relacions que relliguen els homes entre ells i els relliguen amb Déu. Són relacions de coneixement i de reconeixement, d'afecte i de benvolença, que tendeixen a crear el teixit viu de la «comunió» (o «koinonía») i que, pel que fa a Déu, s'anomenen —com sabeu— relacions de *fe* (fe «viva i operant»).

Ara bé, si és cert que podem considerar l'Església en tant que xarxa de relacions de coneixement, d'afecte i de vida (i crec de debò que ho és), el problema d'acollir el deficient psíquic a l'Església equival a trobar-li el seu lloc real, càlidament reconegut, en la comunitat de la fe, no pas a dispensar-li cap mena de paternalisme.

2. Cal dibuixar aquest lloc

Començant pel que em sembla que és una tesi fonamentalíssima, a més de ser elemental del tot: *El deficient psíquic és persona, i —per tant— és imatge de Déu: semblança intrínseca amb Déu.*

Això el fa, fonamentalment, subjecte capaç de *rebre i de donar* la bona notícia de l'Evangeli. Rebre —i donar!— la bona notícia, àdhuc per sobre dels condicionaments i de les limitacions que són fruit de la disminució psíquica.

És cert que la disminució psíquica afecta o bé la consciència, amb la seva capacitat de percepció i de judici, és a dir el que podríem qualificar d'intel·ligència reflexiva, o bé les restants capacitats psíquiques com poden ser la voluntat, l'afectivitat o la imaginació.

Però és ben cert que el do de Déu no és pas totalment condicionat per les facultats psíquiques que l'han de rebre, sinó que depèn principalment de la bondat gratuïta de Déu que es dona lliurement ell mateix.

3. El que és diví i el que és humà en la Revelació i en la Gràcia

La nostra tesi és confirmada si observem les lleis de la Revelació i de la Gràcia divines. I, per tant, de la *fe* que és la resposta.

En efecte, en l'esfera de la gràcia i de la fe sempre trobem dos elements correlatius:

— Un element *diví*, que és a la vegada una realitat personal i objectiva: *personal*, perquè ve de Déu tripersonal: Pare, Fill i Esperit; *objectiva*, perquè entra objectivament en la consciència de l'home, i no és pas una pura activitat del subjecte humà, sinó la realitat de l'Altre que es dona.

— Correlativament a aquest element diví, hi ha sempre l'*activitat humana*, en tant que element subjectiu que respon al do de Déu.

El IV Evangeli és amatent i constant a presentar sempre units, però ben distints, aquests dos elements:

«El qui escolta la meua Paraula,
i creu en el (Pare) qui m'ha enviat,
té la vida eterna» (Jo 5, 24).

L'element diví, objectiu i personal alhora, l'indica sant Joan amb les expressions «la meua Paraula», «el Pare que m'ha enviat» i «la vida eterna». En canvi, l'element subjectiu humà consisteix a *escoltar i creure*.

4. El lloc del deficient a l'Església

Arribem a la conclusió següent: el deficient és capaç de fe i el seu lloc a l'Església és el d'un creient qualificat.

La conclusió és clara: el deficient psíquic —deficient però no pas incapaç de portar en la realitat una vida intel·lectual i afectiva— és capaç d'escoltar i d'entendre. No sols de copsar el sentit de les paraules sinó també la intenció i els sentiments de la persona que li parla. És, per tant, capaç de comunicar-se profundament amb la persona que té al davant i que li ofereix reconeixement, afecte, i fins i tot elements intel·lectuals per tal d'enriquir la seva experiència, deficient però oberta al progrés com la de tota persona.

En dues paraules: a) El deficient és capaç d'actituds de confiança, de comprensió, d'afecte, d'entrega personal i de servei. Per tant, és capaç de tenir fe. Car la fe, segons *Dei Verbum* 5, és l'actitud humana integral, feta d'adhesió total a Déu. Dit analíticament: és l'actitud humana que comprèn l'escoltar, el confiar i el seguir la persona que ens parla des de la Veritat i que ens agracia amb el do del seu Amor.

b) Això equival a dir que el deficient psíquic té en l'Església el lloc real i efectiu que correspon a tot creient, sense paternalismes, però amb el *dret* a rebre aquell tipus de transmissió de la fe que demanen les seves limitacions, així com aquell afecte peculiar que fa possible el tipus de transmissió esmentada.

5. La fe no és només virtut de la intel·ligència sinó de tot l'home

No és difícil distingir en la fe aquests cinc nivells:

- Nivell intel·lectual: tinc com a veritable el que crec.
- Nivell volitiu: em sento atret per la Veritat i la Bondat.
- Nivell afectiu: estimo aquell en el qual crec.
- Nivell fiducial: d'entrega humil i *confiada* a Déu.
- Nivell actiu: la fe actua per l'amor.

Aquesta estructura de la fe és simètrica amb l'estructura de la Revelació en la qual Déu es mostra no sols com a Déu que ensenya sinó com a Déu que es *dóna*. També ensenya i es *dóna* al disminuït psíquic. Car aquest pot ser menys intelligent però no és menys persona, tal com diu en frase bella i exacta J. M. Espinàs.

És bàsic, en tot aquest tema, considerar la fe no solament com una virtut de la intel·ligència sinó de tot l'home. No neguem pas la dimensió intel·lectual de la fe, concretada en el fet de «tenir com a veritable el que Déu ha revelat». La fe és fe intel·lectual. Però és molt més que fe intel·lectual, car comprèn tot el que hi ha de pregon en la persona: la intel·ligència que descobreix la veritat; la voluntat que s'orienta al Bé; l'afectivitat adherida al que hom estima; la confiança oberta comunicativament per a poder donar i rebre...

Aquesta totalitat de la persona que quan creu es lliura confiadament a Déu, l'expressa la Carta als Romans quan diu: «Hom creu amb el *cor* envers la justícia de Déu» (Rm 10,9).

El mateix concili Vaticà II ha subratllat aquesta qualitat *global* de la fe que afecta tot l'home:

«A Déu que es revela, cal prestar-li aquella *obediència de fe* (Rm 16,26; vegeu Rm 1,5; 2C 10,5-6) per la qual l'home *s'entrega tot ell a Déu* donant-li el ple acatament del seu enteniment i la seva voluntat: assentint voluntàriament a la Revelació feta per Déu» (*Dei Verbum* 5).

6. Unes pistes pràctiques

Cal, com sempre, insinuar unes pistes d'ordre pràctic:

a) Caldrà tenir en compte, quan es tracta de disminuïts psíquics, totes les sèries possibles de *gradualitat*:

— Gradualitat en la mateixa *disminució psíquica*.

— Gradualitat en la *cultura religiosa*. Aquesta no és un «agregat» quantitatiu i un informe de veritats amuntegades. Al contrari: la fe sempre és vertebrada orgànicament al voltant d'un nucli primordial, que és la *donació de Déu per Crist en l'Esperit*. Aquest nucli es pot donar sencer des dels primers esglaons de la cultura religiosa oferta *gradualment*. En efecte: el nen pot fer el *senyal de la creu*, pot dir el *Glòria al Pare*, pot recitar el *Pare-nostre*, a la manera d'un petit «Credo» o símbol de la fe, en la mesura que aquesta pregària, ensenyada per Jesús, és el reconei-

xement confiat del Pare, fet per tot el Cos eclesial de Jesucrist, il·luminat per l'Esperit de la Veritat.

— Gradualitat en la *recepció dels sagraments*. Tenint en compte que el baptisme (visibilització de l'amor gratuït de Déu que justifica) el pot rebre tot home que ve a aquest món, i que l'eucaristia i la penitència (que són, respectivament, visibilització de l'amor de Crist present i lliurat als seus, i visibilització del perdó de Déu atorgat per Crist en l'Església) els podran rebre *gairebé tots*. No excloc ningú, però no semblen adients ni la *participació* en l'eucaristia ni, semblantment, la *recepció del perdó dels pecats* per part dels qui són privats *totalment* de vida intel·lectual-affectiva-volitiva.

b) Cal remarcar, de cara a totes les persones i també de cara als disminuïts psíquics, l'excel·lència de la *narració*, tant pel que fa a la transmissió de la fe com a la vida cristiana en general.

La Revelació cristiana es pot narrar: vol dir que les formulacions de la fe (els «Credos») narren —i, per tant, actualitzen— l'esdeveniment salvador. La narració pren relleu i força en la mida que hom s'adona que, tant la història de la salvació com la vida de Jesucrist es narren. Jesús mateix expressava les més sublims veritats narrant paràboles i experiències de la vida humana.

Aquests recursos narratius s'emparenten gairebé de manera natural amb les imatges i els símbols elementals del cristianisme. De tal manera que narració i símbol —ben units— són el vehicle adient per tal que *tots* els cristians copsin allò que és vida i doctrina ensems. Noteu que el que estem dient no val tan sols, com una concessió, per als disminuïts, sinó per a tots els fidels. El que passa és que la presència d'un auditori d'infants disminuïts és, moltes vegades, un repte fecund per tal que el narrador trobi les paraules i els símbols més senzills i eficaços de cara a fer-se entendre per aquest públic.

c) El baptisme dona al disminuït el dret d'ocupar un lloc en la comunitat. En concret, a participar en l'eucaristia, pregària, banquet i sacrifici de Crist i de tots: lloc de la fraternitat humana i de la filiació divina.

7. Conseqüències finals

Des d'una perspectiva lliure i més pràctica arribem a les conseqüències següents:

a) La catequesi als disminuïts és, en el fons, una bona referència de cara a la catequesi amb tots els nens. Poques «idees» —direu— cospa el disminuït. Poques idees, tanmateix —ens diran els catequistes—, copsen els nens en general.

No ho dic en sentit pessimista. Al contrari. Vull dir que, en la transmissió de la fe, no solament actua com a «significant» el contingut de les idees transmeses sinó *la persona del catequista o de qui transmet la fe com el seu mediador*. La persona del catequista, ¿per ventura no és per al nen un «inici» de la veracitat/bondat de la fe? I —hem de recordar-ho— «a partir del més mínim indici podem trobar la més gran veritat» (P. Rousselet, *Les yeux de la foi*). L'indici —en aquest cas, la persona del catequista— és per a tot infant el punt de contemplació i d'afecte en el qual descobreix les «bones raons» de creure.

b) Ve't aquí que no és pas per «antiintel·lectualisme» que valoro tant i tant les *relacions humanes*, fins al punt de pensar que l'acte d'acolliment que fa l'Església és el marc condicionant col·lectiu de l'acte personal de creure que fa cadascú. L'acte d'acolliment eclesial consisteix en una sèrie d'actituds de persones que es relacionen, car la institució del Poble de Déu és una institució de persones. L'acte d'acolliment eclesial és, en la pràctica, la manera d'estar de l'«aparell» catequístic (i dels catequistes en concret) amb la mainada: aquest acte es descomposa en actituds de reconeixement, d'afecte i de desig d'enriquir cada infant. Aquest acolliment humà és el símbol de l'acolliment del Crist Senyor (Mt 18,5) i pertany al desenvolupament de la fe dels disminuïts... i de tots!

ACOLLIR EL DEFICIENT ALS SAGRAMENTS

JOAN MIRANDA

L'acolliment del deficient mental als sagraments és un aspecte d'una qüestió més global —l'acolliment del deficient a l'Església—, de la qual parla l'article de Mn. Josep M. Rovira Belló, publicat en aquest mateix número. Com que les seves paraules deixen ben clar el dret dels deficientes als sagraments, em limitaré a fer dues observacions generals vàlides per a tots els sagraments, i després intentaré donar algunes orientacions més concretes per a cada sagrament.

Parlant en general, em sembla bo de recordar, d'una banda, que tot sagrament és una acció de Déu, una acció de Crist, una acció de l'Església i una acció del subjecte que rep el sagrament. Sóc conscient que aquesta afirmació s'hauria de polir i justificar, però considero que ni ara és el moment de fer-ho ni jo sóc la persona més indicada. Només pretenc que quedi clar que, quan parlem de sagraments, parlem de l'Església reunida, presidida pel Crist ressuscitat, que celebra el do de Déu que arriba a persones concretes. Cal tenir-ho present, perquè si de tots aquests elements només ens fixem en un —el subjecte— i el valorem massa, l'inflèm o l'exagerem fins a tapar els altres, aviat començarem a posar objeccions al fet que un deficient rebí els sagraments, atesa la seva dificultat de comprensió o de cara al compromís. (Fixem-nos que, seguint aquesta línia, també negàrem el valor del baptisme dels infants, que l'Església ha admès sempre, tot i que no ha estat mai l'única forma de bateig).

D'altra banda, la segona observació general que considero oportú de fer és que el deficient mental ha de celebrar els sagraments amb els altres cristians dits «normals». En atenció a les seves necessitats específiques, caldrà sovint fer una catequesi a part, però les celebracions de la fe ens apleguen a tots, sense diferències. La comunitat cristiana que celebra la fe és plural: grans i petits, deficientes i normals, malalts i sans, preveres, religiosos

i religioses, laics, tots. En preparar i realitzar les celebracions litúrgiques, cal pensar que hi som tots i que tothom s'hi ha de trobar bé.

El baptisme

El baptisme no es pot negar a ningú que el demani amb bona intenció.

Si es tracta d'un infant deficient, s'ha d'aplicar el mateix que als altres infants: el compromís dels pares, o dels qui portin l'infant a l'Església, d'educar-lo cristianament.

Tanmateix, caldrà tenir en compte que fàcilment quan els pares vinguin a demanar el bateig del seu fill deficient, serà la primera vegada que vénen a l'Església després d'haver tingut aquest fill diferent. Haurem de vetllar molt l'acolliment. És possible que aquest naixement hagi provocat una desil·lusió, un sentit de culpabilitat o fins i tot uns interrogants religiosos; sense pensar o dir que és un càstig de Déu, potser es preguntaran: per què a nosaltres?; després de pregar tant, per què Déu no m'ha escoltat?... No és fàcil respondre aquestes preguntes. Cal fer-ho sense presses, amb delicadesa.

En el cas del bateig d'un adolescent, jove o adult, s'hi haurà d'afegir, crec jo, la seva preparació personal, fins on es pugui; seguint la llei de gradualitat de què parla també l'article de Mn. Rovira.

En una catequesi sistemàtica per a deficients, crec que s'hi ha d'incloure el tema del baptisme. Han de saber que han estat batejats. Aquesta temàtica pot acabar amb una celebració de la renovació de les promeses del baptisme. Personalment tinc molt bon record de celebracions d'aquest tipus; impacta la seriositat amb què els nois i les noies renoven la seva fe.

La confirmació

Tampoc no es pot negar a ningú.

Recordem que els sagraments de la Iniciació Cristiana —baptisme, confirmació, eucaristia— formen una unitat, separada en el temps en el cas dels infants de l'Església d'Occident, però no en el cas dels adults, segons el nou ritual de la Iniciació Cristiana d'Adults, on està previst que els tres sagraments es rebin dins la mateixa celebració.

Crec que el deficient mental ha de rebre la confirmació a l'edat en què ho facin els altres membres de la seva comunitat; com a màxim amb dos o tres anys més que els altres.

Pel que fa a la preparació, diria que és un bon moment per a presentar o repassar el nucli central de la nostra fe; i que si es fa alguna convivència amb els altres nois i noies que es confirmen caldria integrar-hi els deficients. No n'hi ha prou que els deficients sàpiguen que amb ells es confirmaran altres nois i noies, sinó que també ho han de saber els dits «normals». Més encara, conèixer deficients i conviure-hi és una experiència que la societat actual no ofereix gaire als infants i adolescents i que els fa un gran bé.

També és molt convenient que els deficients que s'han de confirmar coneguin abans el bisbe o el vicari episcopal que administrarà el sagrament. Perquè no sigui un estrany, aquell dia. Recomana que l'anés a veure tot el grup de catequesi, al lloc on és habitualment.

A l'objecció que es posa, de vegades, dient que no són capaços de fer un compromís, hi respondria, per una banda, recordant el que he dit al començament sobre els diversos elements de tota acció sacramental i, per l'altra, remarcant que molts deficients són capaços de petits compromisos, si se'ls ajuda.

L'eucaristia

He sentit dues opinions diferents sobre si els deficients mentals poden combregar o no. La primera afirma que, tot i admetent que en la majoria dels casos poden combregar, en el cas dels més profunds, d'una vida quasi vegetativa, no cal. Amb el baptisme i la confirmació, l'Església ja els ha donat tot el que necessiten. L'eucaristia és l'aliment del qui camina, del qui avança; qui no fa camí no necessita alimentar-se. La segona opinió afirma que tenen dret a l'eucaristia tots els batejats. A la taula dels fills de Déu nosaltres no som ningú per a excloure'n algú quan no consta que estigui en pecat greu.

Em decanto per aquesta segona opinió, per diversos motius: perquè m'agrada més; perquè no se sap massa què entenen i què no entenen els deficients, per la seva dificultat d'expressió, i d'exterioritzar el que capten i viuen; perquè en qualsevol cas, donar la comunió a un deficient és per a la comunitat un acte de fe en la presència de Déu en ell; i perquè en molts casos po-

den seguir una preparació adequada a la seva intel·ligència. Per a la distinció entre el Cos de Crist i l'aliment comú (de la qual parla el Codi de Dret Canònic, núm. 913, 2) sovint són suficients el marc de la celebració, les paraules que utilitzem, el lloc, els ornaments, les cançons, etc.

Tanmateix cal tenir en compte que una cosa és el dret i l'altra l'obligació.

De cara a la primera comunió no s'ha de tenir pressa i així cal explicar-ho als pares. No es tracta de fer-la «quan toca» sinó quan veiem que està més preparat segons la seva capacitat.

Abans d'acabar aquest apartat voldria deixar constància de la falta de sensibilitat envers els deficients que tenim, en general, els participants a l'eucaristia dominical. Hi ha laics que quan se'ls asseu un deficient al costat canvien de banc. Hi ha preveres que no accepten el mínim soroll i si els deficients en fan, l'única paraula que saben dir als pares és que «aquests no cal que vinguin». I en canvi, ells poden fer petits serveis (portar les ofrenes, repartir uns fulls...) dels quals sovint els marginem. En preparar les celebracions, crec que hauríem de tenir present que les coses també entren pels ulls i no només pel cap: gestos, ambientació, cants...; que la repetició els dona seguretat i una excessiva variació els desorienta.

La penitència

També hi tenen dret, tot i les dues objeccions clàssiques: «ells no fan pecats», «no els culpabilitzem».

«Ells no fan pecats». És molt possible, però no es pot generalitzar. De vegades actuen amb malícia i ho reconeixen. A més a més, la llibertat té graus, més o menys; no és qüestió de tot o res.

«No els culpabilitzem». Plenament d'acord, però també tenen dret a una educació de la consciència. Per altra banda aquesta objecció respon a una manera de veure aquest sagrament.

Si els parlem del sagrament del perdó, de la celebració en la qual tots celebrem l'amor de Déu que ens abraça, això és font de pau i de joia, i no d'angoixa.

Com he dit referent als altres sagraments, també caldrà aquí una preparació adaptada a la seva capacitat. Aquesta preparació hauria de tenir dos punts d'insistència: l'anunci de l'evangeli del perdó de Déu; i la formació de la consciència. Pel que fa a

la manera de celebrar-lo opino que han de seguir el ritme i els criteris de la comunitat de la qual formen part. Preferentment ha de ser una celebració comunitària (perquè es veu més que tots som pecadors i no només ells), en la qual hi hagi un gest personal (tant si és la confessió-absolució individual, com si és la imposició de mans), ja que és la manera més clara d'entendre que el do de Déu arriba a ells.

Els altres sagraments

Em limitaré a dir una paraula de cada un dels altres sagraments.

La unció dels malalts. Els deficients tenen dret a rebre aquest sagrament, però quan estiguin malalts o en perill greu; la deficiència mental és el seu estat habitual, no és una malaltia. Sempre que sigui possible, caldrà fer una preparació adient.

El matrimoni. No pretenc entrar en el tema de l'afectivitat i la sexualitat del deficient. Ja ho fa en Lluís Folch i Soler en aquest mateix número. Sobre el sagrament diria que si el psicòleg i el metge, els pares i els tutors, veuen clar que tal parella concreta es pot casar, l'Església no s'hi ha d'oposar. Si humanament aquell casament és factible i ètic, considero que també ho ha de ser canònicament.

L'orde. Crec que no es pot conferir als deficients, pel que aquests ministeris (bisbe, prevere, diaca) tenen de predicació de la Paraula i de guiatge d'altres persones. Que puguin fer un servei en l'Església no vol dir que hagin de fer precisament aquest.

TESTIMONIS

LA MEVA GERMANA MARIA ASSUMPCIÓ

RAMON TORRELLA

Aquestes paraules volen ser només un testimoniatge basat en l'experiència viscuda amb la meva germana Maria Assumpció. Consistiran a explicar fets i paraules d'ella i en algunes reflexions.

La meva germana va néixer pel gener de 1944. A la nostra família érem quatre germans, quatre xicots; jo era el més gran. Quan va néixer la meva germana, jo tenia vint-i-un anys, i la meva mare en tenia quaranta-quatre.

La meva mare es va adonar de seguida que ella era diferent dels altres per una cosa molt senzilla: perquè no se li aguantava el cap. Va anar al doctor Roig i Raventós, el qual ens havia portat a tots nosaltres, i aquest li va dir: «Miri, aquesta nena no serà mai com les altres, i vostè ho ha d'acceptar; la millor cosa que pot donar-li és afecte i estimació a casa seva».

Parlo de fa uns quants anys. En aquell temps hi havia molt poques coses com a preparació i el sistema de medicaments era mínim: una cosa per a les tiroides, per al creixement, i després pràcticament només un tranquil·litzant dels més senzills de tipus «vàlium». Es tractava d'un cas senzill dins aquest tipus dels mon-gòlics, que és una categoria força específica d'aquests disminuïts.

Records d'infantesa

Recordo que de petita tenia una gran sensibilitat per a la música. Per exemple, escoltant la ràdio, quan es passava de música clàssica o d'un folklore qualsevol a sardanes, de seguida aixecava les mans. De petiteta, potser als quatre o cinc anys, ja tenia un instint, una sensibilitat musical, que es manifestava quan sentia tocar sardanes.

Tenia molta gana, li agradava molt el tall. Una vegada, al tren de Barcelona a Manresa, vaig trobar una família amb una noieta molt semblant i els vaig endevinar una bona quantitat de coses; aquells pares quedaven parats perquè els endevinava que a la noia li agradaven molt poc les lllaminadures, els pastissos i caramels, i que, en canvi, s'agafava al tall amb ganes de menjar-ne, i en quantitat. La Maria Assumpció, de petita, ja deia: «Sóc com el Ramon, igual, igual». Jo li havia explicat que mai no havia perdut la gana i per això ella deia: «Jo, com el Ramon».

No tenia consciència ni de l'alegria ni de la tristesa. Parlo dels sis, set, nou anys. Per exemple, quan me n'anava al seminari, al final d'estiu, per començar el curs, la meva mare sempre feia una mica el ploricó. La meva àvia, que vivia al costat mateix, venia a casa, i, com fan les àvies, em feia un petit donatiu (aquells anys donar dues-centes, o cinc-centes pessetes, era molt). Un d'aquests estius, quan va venir l'àvia després de dinar, la meva germaneta se'n va anar a la cuina i al moment de marxar i ajupir-me per fer-li un petó, em dóna d'amagat cinc pessetes: «Un duro per a tu». M'ho va donar amb una tranquil·litat extraordinària; va ser un gest d'imitació del que feia l'àvia. En aquest període, crec, com ja he dit, que no tenia consciència de tristesa o d'alegria.

Per altra banda, durant aquests anys, tenia tics, com amagar les coses, o repetir paraules que feien gràcia; o que no en feien tanta. És clar, a casa de paraulotes no se'n deien, i per tant, ella no n'aprenia. Més aviat es fixava en coses que sortien del corrent, s'adonava que allò feia gràcia i ho repetia amb insistència.

Va començar a anar a les Escolàpies d'Olesa. Les Escolàpies van fer el bon gest d'acollir-la i tenir-la mitja horeta a classe; amb uniforme i tot. Aleshores no hi havia cap classe especialitzada. Ella no tenia interès per a aprendre ni en podia tenir. La seva capacitat d'atenció era mínima. Als estius m'entretenia a agafar un quadern i a fer pals i el zero, i ella al cap de res deia: «Prou», volent dir que ja n'estava cansada. Amb totes aquestes coses es va anar veient que l'intent, diguem-ne de millora o de superació, era mínim.

Més endavant, però, després de la mort de la mare, es va quedar a casa una antiga mestra de primària d'una cunyada, que va fer meravelles amb la Maria Assumpció els darrers vuit anys de la seva vida. La meva germana va mostrar aleshores una afició de progrés, d'avançar: va aprendre història sagrada, i totes les capitals del món.

Gelosies

Tenia una gelosia que crec que era instintiva. Per exemple, tenia una fòbia tremenda als nens petits quan començaven a caminar i a enraonar. Quan encara eren als braços de la mare o els portaven al bressol, es mostrava tranquil·la i carinyosa, però quan començaven a caminar, no els suportava. Arribava a l'extrem que, quan venien les nebodes, se n'anava a la seva habitació i s'hi tancava fins que no haguessin marxat. Guaitava per la finestra per veure si el cotxe del Juanito, del Jordi, o del Josep ja eren fora, i llavors tornava a sortir.

Anant pel carrer, quan ens aturàvem amb altres famílies d'Olesa, si hi havia una nena més joveneta que ella que començava a enraonar, ella es retirava i volia marxar i a vegades fins i tot tenia una certa agressivitat. Recordo una vegada que vam anar a Montserrat amb la mare. Allà ens vam aturar amb una família coneguda amb dues noies joves, i tot d'un plegat la meva germaneta va expressar l'agressivitat de voler-les agafar, com volent passar a l'atac.

Jo enraonava amb ella quan podia: quan anava a casa de vacances, quan estava a Madrid, quan era bisbe auxiliar de Barcelona, o quan estava a Roma. Una cosa que li agradava molt era que li digués que l'endemà esmorzaríem junts a la mateixa hora. Jo els primers dies de ser a casa dormia fins a les nou o les deu. Ella s'aixecava sempre a dos quarts de vuit (ho havia après de

la mare, que la va cuidar molt ensenyant-li a rentar-se, fer-se ellit, obrir la finestra i arreglar la casa; tot això ho feia perfectament). Però si jo li deia: «Demà, saps?, a dos quarts de nou ja seré aquí, al menjador, i esmorzarem junts», ella m'esperava i esmorzàvem junts. Per a ella era una cosa extraordinària: sentir-se considerada i valorada. Jo li feia preguntes sobre coses que pogués contestar. Ella me'n contestava algunes; d'altres, segons com, no en gosava parlar.

Ja estant a Roma, quan vaig arribar a casa un estiu i vaig preguntar al meu pare com estava la Maria Assumpció, ell em va dir: «Tu mateix ja ho veuràs, està nerviosa, passa un mal període; està nerviosa i de mal humor». Jo l'endemà al matí, a l'hora d'esmorzar, li vaig dir: «Bé, Maria Assumpció, què passa?; una mica de mal humor?» I ella feia un posat estrany i no contestava ni sí ni no.

Jo li vaig dir: «Mira, això ens passa a tots, fins i tot em passa a mi allà, a Roma, eh?; no et pensis que a Roma estigui sempre de bon humor; també em passa de tant en tant. Mira, això comença aquí baix com una boleta petita i es va inflant. La boleta va pujant, pujant, i quan la tens al coll has d'aixecar-te, anar al bany i escopir-la». I em diu: «Això, jo a casa de la Teresa». La Teresa era la germana de mossèn Mata, d'Olesa. La Maria Assumpció anava a casa seva cada dissabte a la tarda a prendre el te. Per a ella era important, això d'agafar relacions, de ser capaç de sortir tota sola i anar als llocs més senzills del poble amb confiança. És clar, això l'omplia, l'omplia anar tota sola a casa de la Teresa. Però, ¿què li passava aquell dia?

Llavors jo vaig preguntar-li: «Per què et passa això a casa de la Teresa?». «Oh, oh, la Teresa, la Teresa», em va contestar (la Maria Assumpció no feia servir verbs). I va afegir: «Teresa, cama trencada, enguixada»... Passava, doncs, que la Teresa tenia visites perquè s'havia trencat la cama i, és clar, ja no estava per ella, estava per les visites; ella ja no era el centre o la persona considerada, que podia estar-hi una estona i fruir amb la Teresa.

Sentit religiós

Va fer la primera comunió de manera molt senzilla, a casa, un dia que vaig celebrar l'eucaristia. Recordo que vaig preguntar-ho al doctor Montserrat, el nostre professor de teologia moral, i em va dir: «Ramon, no en dubtis; tu mateix li fas una mica d'ex-

plicació quan puguis». Però ella volia agafar-se la comunió com una persona gran, com volent dir: Jo ja sóc gran.

Tenia el sentit religiós. Quan anava amb la meva mare a Lourdes, mai no estava nerviosa. Per a la meva mare, anar a Lourdes amb ella era agafar coratge moral i força espiritual per tot l'any. La Maria Assumpció estava feliç i contenta, com si sabés entendre aquella pau i aquell clima de pregària que se senten a Lourdes, com si ella també els captés d'una manera o altra.

Quan ja era més grandeta, anava sola a la missa de 12. Es posava sempre al cantó esquerre, s'asseia, i s'aixecava i anava a comunió. Aguantava bé els sermons del mossèn. De vegades li deia: «Què ha predicat el senyor rector?» I ella em deia: «Llarg, llarg». I segurament que tenia raó que havia estat més llarg que altres dies.

Per a mi, el seu sentit religiós es constatava molt a l'església, o quan anava a Lourdes o a Montserrat, i en la pregària del vespre, abans d'anar a dormir, mitjançant les tres avemaries tan senzilles que resava amb la meva mare.

Relacionar i distingir

Hi ha un fet de quan tenia divuit anys, que pot fer veure com relacionava les coses i com podia ja pensar a relacionar un noi i una noia. Era l'any 1962, l'any de l'aiguat famós de Terrassa, Sabadell i Rubí. El meu pare treballava a Sabadell. Aquell setembre jo em trobava a Alemanya i vaig anar directament a Olesa per a l'enterament de la meva àvia. Era la primera vegada que anava a casa vestit de clergyman, sense sotana. Així que la meva germaneta em veu de clergyman, al passadís, en entrar, em diu (va ser més el gest que no pas les paraules): «Nòvia, no!», volent dir: no fumem, Ramon, nòvia no! Llavors encara ni havien començat les secularitzacions, ni havia sentit parlar que hi havia capellans que ho deixaven. Era només l'associació de no dur sotana. Tot d'un plegat pensà: «Caram, aquest vesteix com els altres». Era com un toc d'atenció, d'alerta.

L'endemà de la meva ordenació de bisbe, a Santa Maria del Mar, vaig anar a Olesa per a la missa de la parròquia i em vaig quedar un parell o tres de dies a casa. Una estona que estava sol al menjador va trucar el telèfon i el vaig agafar. La Maria Assumpció estava asseguda. Segurament va trucar un mossèn dels amics (podia ser mossèn Rovira, o mossèn Tena, algun dels amics de

Barcelona) i jo vaig dir: «Sí, sí, sóc mossèn Torrella». I ella, des d'allà, asseguda, va dir: «Què mossèn, mossèn; bisbe, bisbe!». Ella tenia unes noves categories que ja havia assimilat a través del contacte i de les converses.

Estimar i donar

Crec que vivia i tenia amistats molt fortes i intenses. Jo li feia una mica de pedagogia, que no era pas tampoc tan clarament la pedagogia de l'evangeli. Perquè ho entengués li deia: «A qui estimes més, la Mari, la Rosa...?». De vegades també hi posava el meu nom. Ella no contestava. Si hi posava el meu nom, feia: «Va, va», volent dir, no em facis comprometre. Quan hi posava la Mari, sí, llavors deia «la Mari».

La Mari era la minyona de casa. Com que parlava en castellà, la Maria Assumpció en les coses senzilles era bilingüe. I jo també li parlava dels «cariños» i li deia: «Hay cariños que matan», perquè això en castellà semblava que feia més efecte. També li deia aquella cançó, una mica tonta, «El cariño verdadero no se compra ni se vende, no hay en el mundo dinero...», que li feia una gràcia tremenda. Jo li repetia aquesta cançoneta i ella em contestava: «Va, va»; però jo li feia una mica de pedagogia: «Mira, no et concentris tant en la Mari, reparteix-ho una mica, això; reparteix-ho una mica».

Quan tornava a casa sempre li portava un regal. Ella esperava els regals. Jo també li'n feia broma: «Tu, a qui esperes, el Ramon o els regals?». Ella, de petita, no contestava, però se n'adonava. Després, de més gran, deia: «No; tu, tu».

Durant la meua estada a Roma vaig anar a París a una reunió ecumènica. La meua mare s'havia trencat el fèmur i estava a la clínica de la Sagrada Família, a Barcelona. A París se'm va ocórrer d'entrar en una botiga a comprar unes capses grans de metall en forma de cor, de color vermell, que havia vist a l'aparador. Vaig dir a la dependenta: «Miri, vull una capsa d'aquestes, i si a dins hi pot posar tres cors més petits, millor». Ella es va quedar sorpresa i va obrir uns ulls com unes taronges perquè jo anava vestit de clergyman. Li vaig explicar: «Tinc una germana que es diu Maria Assumpció, i me l'estimo molt. Sempre que vaig de viatge li porto alguna cosa i ja he acabat el repertori, en canvi això li farà gràcia».

Vaig arribar a Olesa amb el regal (sempre deixava que el des-

tapés ella). El va desembolicar amb molta afició, i quan surt aquell cor gros, d'un vermell fort, va quedar parada, sense tenir cap reacció; com desconcertada, perplexa. Jo vaig pensar: «Ramon, aquesta vegada l'has pifiada; aquesta vegada no has trobat una cosa que li agradés».

Quan va obrir la capsa en forma de cor i va trobar els tres altres cors a dins, va quedar encara més sorpresa, va estar una estona pensativa, i al cap de poc va treure els cors i va dir: «Aquest per a la Mari, aquest per a la Rosa i aquest per a la neboda més petita, la Montsín». I va ser feliç, car ja n'havia fet la distribució, és a dir, ja havia decidit a qui els podia donar.

Es que tenia una gran tendència a donar coses. Si jo anava, per exemple, a Suïssa, ja sabia que el millor era portar-li una capsa de bombons; i si eren d'aquells com les xocolatetes petites embolicades, amb flors i coses pintades, encara millor, perquè són variats i ella en distribuïa un a cada nebot o neboda, i a les amigues. Aquesta tendència a donar coses a les persones que estimava i que coneixia era molt forta.

«Superiora general»

Un bon dia em va dir que volia ser religiosa. (Era una vocació molt incipient, tanmateix!). Quan vaig ser rector del seminari, cada mes hi venia un dia a les cinc de la tarda, berenava al pati amb les monges carmelites i jo baixava a enraonar mitja hora amb ella, i després ella continuava amb les monges. D'aquí li van venir les ganes de ser carmelita. Es fixava fins en les coses més petites: si la gabardina que duia era de color marró, deia: «Jo, carmelita». Un estiu, la vigília del seu sant, em diu: «Jo demà vots». Jo no l'entenia i li vaig fer repetir dues o tres vegades: «Bé, i demà què, a l'església?; sí, sí, a l'església?». Llavors em va explicar a la seva manera que volia fer els vots de carmelita. Jo li vaig dir: «Mira, demà diré la missa de les dotze» (quan podia, anava amb ella a la parròquia, i ella se sentia molt honrada pel fet d'anar amb el seu germà bisbe pel carrer); «i saps com ho farem això dels vots? Serà molt fàcil: al moment que aixequi el calze a l'ofertori, tu des del teu lloc de sempre, digues: "jo carmelita a casa"». I em contesta de seguida: «De moment».

També tenia el sentit de promoció: això de voler pujar, que tots portem dintre, ella ho tenia a la seva manera. Un dia em diu: «Jo superiora». Una religiosa carmelita de Roma li va enviar

una postal graciosa, amb una monja, com una novícia, escombrant. Ella me l'havia ensenyada feia temps, i jo li vaig dir: «Escolta, aquella postal, on la tens?». I la va anar a buscar. Aleshores vaig afegir: «Mira, veus aquí? És una monja que està escombrant.» Va respondre: «Sí.» «Doncs, mira —li dic— per a ser superiora s'han de passar molts anys escombrant, però molts anys!» Al cap de pocs dies, tot esmorzant em diu: «Jo superiora no; jo secretària de la superiora.» O sigui, que d'una vida sensitiva, d'una vida afectiva, d'un obrir-se als altres, estimar-los i fer-los regals, passava al sentit comparatiu de relacionar les coses i, per tant, a un exercici d'intel·ligència.

El meu pare li havia explicat que un doble pis d'Olesa seria per a ella, i un dia em diu: «Aquí un convent, aquí carmelites.» Li dic: «Ah, caram! Ja veig la Mari superiora.» Diu: «No; la Mari, superiora general.» Jo li vaig dir: «Però, escolta, ¿com superiora general si només hi ha el convent d'aquí? No hi pot haver superiora general si només hi ha una casa.» Ella em diu: «Oh, el seminari. El seminari de Barcelona i aquí», volent dir que ja hi podia haver una superiora general. Era el sentit de relacionar les coses.

La Maria Assumpció amb el Papa de Roma

Els viatges a Roma també foren una cosa molt bonica. El meu pare l'any de les noces d'or va prendre la iniciativa de convidar els germans i les cunyades (sense els nebots, que són molta colla), la meva germaneta i la meva mare, i van venir tots a Roma. Era en temps de Pau VI.

Per a la meva germana això d'anar a una audiència del sant pare era una cosa molt grossa, que li va agradar molt. Jo havia demanat una audiència privada després de la general perquè no es posés nerviosa. Mentre ens esperàvem en una antesala em vaig asseure al seu costat i sortosament se'm va ocórrer de preguntar-li: «I tu, al sant pare, què li diràs?» I em diu: «Ramon, Cardenal.» Jo li vaig dir, amb el dit als llavis: «D'això mutis» Això li va quedar. Aquesta ocurrència no venia d'ella sinó de les Escolàpies d'Olesa, que li deien per afalagar-la: «el teu germà arribarà a cardenal», i ella va pensar: «Si jo ho demano...» Era un bon detall de part seva.

A la primera audiència amb Joan Pau II vàrem haver d'esperar-nos en una saleta petita. Era un espai tancat i humit, on feia

frescor, i, per això, jo li anava fregant l'esquena dient-li: «Es que et constiparàs», i ella em contestava: «Va, va.» Després li vaig preguntar: «Tu, què diràs al papa?» i diu: «Usted todavía joven.» Perquè, com que l'havia vist per televisió, el va comparar amb Pau VI i va pensar: «Aquest sant pare és jove» i va triar aquesta frase. No li vaig dir que no ho digués, i de fet, no va dir res.

L'última vegada que va venir a Roma, jo vivia en un piset a la cancelleria, i una mare de família venia a fer la neteja, a comprar i a fer-me el dinar (l'esmorzar i el sopar me'ls preparava jo mateix). Hi havia una habitació lliure que van ocupar els meus pares quan van venir, i també la meva germana amb una neboda. Era la quaresma del vuitanta-tres. Jo la vaig anar a esperar a l'aeroport amb el cotxe d'un amic meu que se'm va oferir, i de seguida em va dir: «Papa teu i papa meu; jo, jo, papa de Roma: tu, Ramon a Espanya» (li ho vaig haver de fer repetir perquè no ho entenia). Ella havia de manifestar al papa que el seu pare —i meu— li havia encomanat que digués que «el Ramon a Espanya». Jo li vaig dir que quan fos el moment ja li ho indicaria. El vespre abans de l'audiència, a l'hora de sopar, vaig dir-li: «Demà, què li has de dir al papa?» Ella contestà assenyalant les dues religioses Josefines, de Vic, que vaig tenir al piset durant el darrer any i mig que vaig estar a Roma: «Oh, elles no ho volen.» Elles, és clar, no volien que digués això perquè si jo tornava a Espanya elles perdien el piset.

Com que havia après per la pràctica que mai no se'ls ha de donar una negativa, que no se'ls han de tancar mai els horitzons, li vaig dir: «Mira, d'això tu i jo demà al matí ja en parlarem, i ens posarem d'acord.»

L'endemà al matí li vaig dir: «Mira, Maria Assumpció, passarà com sempre: el sant pare em convidarà a donar la benedicció amb ell, però jo tornaré a baixar de seguida al teu costat. Quan ell baixi, ja veuràs si et fa un petó al front, com et va fer una vegada, o si et dóna la mà..., ja ho veuràs. Quan vegis que va a enraonar amb la Natàlia (la neboda), digues "un momento" i allò que has de dir, allò que el nostre pare t'ha dit que li diguessis.» (Li vaig dir que digués «un momento», per tal de preparar-se.)

Us ho explico tal com ho recordo. Recordo molt vivament com arriba el moment, el papa li dóna les mans i jo li dic: «Miri, la meva germaneta, se'n recorda? Va venir fa dos anys.» Ella se'l mirava, se'l menjava amb els ulls i, quan va veure que s'acabava el temps, diu: «Un momento.» El sant pare va fer atenció, es va inclinar una mica (les primeres paraules no les podia entendre

perquè va dir «papa meu») i ella, fent-se forta i donant-se ànims, va afegir: «Ramon, a Espanya», una frase ben clara. El sant pare em va mirar i també va mirar don Estanislau, el seu secretari, i va fer un somriure maliciós com volent dir: aquests, què han combinat? Segui el que sigui, el resultat es va veure després.

Si no us feu com infants...

I què ens va donar la Maria Assumpció a casa? Crec que ens va unir molt, que ens va agermanar. Penso que això és una cosa molt clara per a tots els germans, les nebodes i també per a les germanes de la mare i per a tots els familiars.

Quant a mi, em feia pensar molt sovint en el misteri de la persona, segons allò de Maritain: «esperit en la condició carnal». Qui pot mesurar la quantitat que hi ha d'esperit? Perquè l'esperit no té quantitat. Podem parlar de quantitat quan tractem de si el cervell pesa tants grams més o menys, de si fa la meitat d'un altre cervell. Però resta el misteri de l'esperit, limitat per la condició carnal i biològica. La meua germana em duïa al pensament aquesta expressió de Maritain i em feia pensar molt sovint en el misteri de la persona.

També m'ajudava a abaixar-me i a parlar perquè m'entengués. M'ajudava a aprendre a estimar, i descobrir (i costa tant si no hi ha experiències viscudes!) la gratuïtat total del do de Déu, de la salvació, de Jesucrist, de la gràcia (si se'n diu gràcia és perquè és gratuïta). Tots en la nostra vida cristiana ens arribem a pensar que mereixem moltes coses. Però, és clar, no ens mereixem res de res. Tot és do; tot és gràcia.

Crec que em va fer entendre de manera molt més viscuda allò de l'evangeli: «si no us feu com un d'aquests infants...», és a dir: més senzills, més humils, més transparents, més sincers. La meua germana no feia mai trampa, deia sempre les coses que pensava. Recordo que un diumenge a la tarda va arribar de les Escolàpies. A casa hi havia el meu germà, la meua cunyada amb els nebots i nebodes, que estaven mirant la televisió (segurament un programa d'aquells de «Bonanza»). Ella va entrar, va fer un petó als familiars que ens visitaven i es va asseure allí. Al cap de dos o tres minuts se'n va anar a l'habitació. Davant l'estranyesa de la cunyada, que va preguntar: «Què li passa avui a la Maria Assumpció?», li vaig contestar: «Dona, què vols que li passi? El mateix que a tu o a mi: que si anem a una casa de visita i ningú no fa

cas de nosaltres, no tornarem a aquella casa. Ella ha entrat, ens ha saludat a tots i nosaltres ens hem quedat ben asseguts mirant la pel·lícula. Ella al cap d'una estona ha dit "Bé, si no em diuen res, aviat ho enllesteixo", i se n'ha anat cap a l'habitació». Crec que aquesta transparència va unida a la reacció espontània.

El darrer record

El millor record que tinc de la Maria Assumpció, entre tants i tants d'altres, i que em dona molt de consol humà i cristià, és el del darrer estiu. El meu pare s'havia posat malalt d'una artèrioesclosi molt forta i va haver de passar l'agost al llit. Els darrers dies del mes vaig dir a la meua germana: «Quin programa tens per aquest setembre?» Ella em va dir: «El dia deu amb el doctor Manresa (patia d'asma i bronquitis, seqüeles d'una pulmonia molt forta que havia tingut). Santa Tecla, Tarragona.» Es va convidar ella mateixa. Li vaig dir que sí, que podia venir amb el Ramon, que feia de xofer del pare, i que podia venir sola o acompanyada. I li vaig afegir: «Arribaràs una mica més tard, perquè a la catedral la cerimònia és llarga i jo hi haig de predicar. Si comencem a les onze, pots arribar-hi a dos quarts de dotze. Ja hi haurà el sagristà que et rebrà i t'acomanyarà al lloc que tindràs reservat al primer banc, al costat de les dues religioses carmelites que ja coneixes, que són les que cuiden del pis on visc amb el meu secretari.» I aquell dia quan torno de la catedral al pis, amb l'hàbit coral, els sants draps, amb el roquet i el color morat, i me la trobo al passadís, va quedar tota parada i em va dir: «Ramon, Ramon, jo així mai vist, mai vist.»

Aleshores vaig comprendre d'una manera més clara, més explícita, que el que a ella li va quedar és que no havia vingut el dia de la meua entrada a Tarragona. Només hi havia vingut tres vegades entre setmana. Havia visitat el bisbat, el claustre, el seminari, les carmelites, però mai la catedral. Per això, en veure-m'hi per primera vegada, va exclamar: «Ramon, així mai vist.»

És el millor record que em deixà. Morí al cap de dos mesos, a l'edat de quaranta-un anys.

EXPERIÈNCIA DIACONAL AMB ELS DEFICIENTS

FRANCESC TORREBADELLA

El 14 d'abril de 1985, al final de la celebració eucarística en la qual vaig ser ordenat diaca, un prevere, en representació de la comissió per al diaconat permanent i com a portaveu del senyor cardenal, va manifestar: «Per les presents lletres confiem a Mn. Francesc Torrebaddella, diaca d'aquesta diòcesi, la missió de l'atenció pastoral dels deficients mentals i de les seves famílies, en el marc de l'arxiprestat de Vilapicina; amb dedicació especial a la seva catequesi i a les comunitats Fe i Llum.

»Aquesta funció, així com totes les altres que li corresponguin com a diaca, caldrà que sigui acomplerta en perfecta comunió amb el bisbe i el seu presbiteri». També vaig ser nomenat cap de la comissió de catequesi especial de la Delegació diocesana de Catequesi, de Barcelona.

Així doncs, vaig rebre un nomenament, una missió, que ja feia gairebé vint anys que havia començat, encara que d'una manera anònima, i des d'aquell dia em vaig posar a treballar amb tot l'entusiasme.

Entre els assistents a la cerimònia devia haver-hi uns docents deficients psíquics. Què van entendre? Alguns que parlen em feien una forta abraçada, amb un somriure feliç. La majoria són de fora de Barcelona, i quan ens veiem, la seva alegria és idèntica. Hi ha qui se'm penja al coll i m'omple de petons només pel fet que sóc diaca, el seu diaca. Abans ja ens coneixíem i m'estimaven; però ara és diferent. Em sento estimat d'una manera diferent. Per què? Hi ha una frase de sant Mateu que em fa pensar que els nostres nens entenen molt més del que ens pensem: «Us enalteixo, Pare, Senyor del cel i de la terra, perquè heu revelat als senzills tot això que heu amagat als savis i als entesos».

Veig, també, com el meu fill, deficient, em mira i em tracta des que sóc diaca: el seu tracte amb mi ha canviat. Ja no sóc aquell pare d'abans, ara sóc el diaca. I quan m'ha sentit parlar, o llegir,

o en alguna homilia, en acabar, entra a la sagristia i em felicita perquè ho he fet molt bé.

En totes les celebracions amb deficients en què he participat o que he presidit, he notat sempre que els nois i noies veuen en mi un ésser extraordinari, i penso que no senten admiració per la meva persona, sinó pel que represento per a ells. Tot això em fa pensar que, d'alguna manera, ha estat revelat a aquests «senzills» que sóc un ministre del Senyor. No és el mateix que parli jo o que ho facin les catequistes. L'atenció que presten quan els parlo de Jesús, de com vol ell que siguem bons i de les coses escrites en el Llibre Sant, fa creure que de fet entenen la catequesi.

Faltaven pocs dies perquè un grup fes la primera comunió, i vàrem preparar l'acte amb les catequistes. La celebració va sortir perfecta, i no pas per la preparació, sinó per la participació. Era la primera cerimònia que presidia davant els deficients i les famílies. He de confessar que, tot sol davant l'altar, tremolava pensant en la responsabilitat que assumia, però tenia confiança en els meus nois. Tots quedàrem meravellats en veure la seriositat amb què feien la professió de fe i les renúncies al mal.

Naturalment calia explicar-los-ho d'una manera diferent (de fet, són diferents), perquè ho entenguessin. Acabada la cerimònia, fora del temple, aquells nens i nenes em miraven d'una manera diferent, amb respecte i admiració. Estaven contents de mi, per la manera com havia conduït la celebració; havia predicat la bona nova de l'evangeli i tothom m'havia entès, i em vaig sentir afalagat per aquelles mirades que no em semblaven tan assedegades, perquè ja començaven a beure l'aigua de la Vida.

En vigílies de la primera comunió vàrem celebrar el sagrament del perdó, presidit per un prevere. Jo ja havia explicat als nois i noies que un diaca no pot donar l'absolució dels pecats. La preparació va ser dura, car fer-los entendre el pecat és una mica difícil. Amb gran reverència, solemnitat i silenci, d'un a un es varen anar confessant. I novament aquella mirada d'admiració. Entenia perfectament el que em volien dir amb la mirada: «gràcies, amic; gràcies per tot el que fas per nosaltres».

Els deficients es comporten amb normalitat a totes les celebracions en què participen. I això ho poden confirmar els feligresos de les parròquies a on hem anat un grup de famílies amb els nostres fills.

Però no totes les experiències són positives. Algunes han estat deplorables, i em dol haver de dir que molts pares no volen entendre la necessitat d'educar religiosament llurs fills. Per què?

Sempre el mateix: «si no ho entenen». El més dolorós és que la majoria de pares ho diuen perquè els fa mandra de portar-los a la catequesi.

Pel febrer de 1987, un grup nombrós de famílies de Barcelona i Tarragona, de les comunitats Fe i Llum, vàrem anar a Manresa a parlar amb els pares de fills deficients. Nosaltres ens esforcem per crear comunitats arreu de Catalunya, però la gent no es vol comprometre; diuen sí a la catequesi, però res més. Aquell dia, però, vàrem celebrar plegats l'eucaristia, que, com totes les que celebrem amb els nens, fou molt viscuda. Alguns que hi assistiren i no eren dels nostres grups, en quedaren meravellats.

Quina alegria quan, el dissabte 13 de juny, a la tarda, la basílica de Montserrat s'omplí de famílies amb fills deficients que hi havien pujat per celebrar la cloenda del curs de catequesi especial de Catalunya. Era la primera trobada que es feia d'aquest tipus. Aquella tarda celebràrem una eucaristia més viscuda que les altres, en la qual vaig fer l'homilia per encàrrec de l'abat. Als peus de la Moreneta, presidits per dom Cassià Just, amb els nostres cants, i la joia de sentir-nos estimats pel Pare, vàrem cloure el curs 1986-87.

Després, a la plaça del monestir, a «l'hora dels adéus» em vaig sentir novament afalagat per aquelles mirades i aquells somriures que em transporten a un altre món: a un món sense egoismes, orgulls o enveges; sols amb amor, amor de veritat, amor pur i sincer; un món on estimes només per estimar, per complir el manament nou: «estimeu-vos els uns als altres com Jo us he estimat».

Quan un és pobre, ignorant i senzill, se sent afalagat en veure's admirat i estimat. És així com tracto els deficients i com ells m'estimen i afalaguen.

ACOLLIMENT DEL DEFICIENT MENTAL A L'ESPLAI

JOAN TOMAS

Models

D'entrada oferim alguns models d'esplai, incloent-hi les colònies de vacances.

Esplais generals. Es tracta d'esplais de parròquies, barris, etc., oberts a tothom, de manera que ningú no s'hi trobi estrany. Algunes activitats, però, no es poden fer conjuntament, ateses certes limitacions que cal tenir en compte (esport, etc.).

Aquests esplais donen uns resultats extraordinaris, però convé remarcar que molts centres no tenen plantejaments pedagògics prou seriosos i, després de grans campanyes d'integració a partir de pressupòsits teòrics, únicament creen uniformitat, amb la marginació consegüent. Cal aclarir conceptes.

Esplais tancats, als centres de deficients. Es tracta principalment d'internats o de centres molt especialitzats, en els quals es realitzen totes les activitats: vida de la llar, escola, taller, esplai, colònies...

Troblem aquests esplais molt tancats, si bé n'hi ha que comencen a obrir-se. En el fons, encara hi ha la idea que els deficients no poden conviure amb la societat.

Esplais especialitzats. Són els esplais adaptats als deficients, amb membres de diferents grups i oberts a l'exterior, fins i tot a membres no deficients, que s'hauran d'adaptar a les possibilitats dels deficients

Aquests esplais per ara donen bons resultats i, segons diferents experiències, semblen el bon camí vers la integració.

Constatacions i reflexions

A partir del tercer grup esmentat, oferim unes constatacions i reflexions.

— Cal prescindir de certes superproteccions per integrar amb normalitat els deficients a l'Església i a la societat, en la mesura de la seva capacitat.

— Aquesta és la base dels centres d'esplai. Cal, doncs, encoratjar els esplais «normals» que amb monitors preparats saben descobrir les mancances i donar als deficients el que necessiten sense proteccionisme ni marginació.

— Creiem, però, que encara són necessaris els esplais especials, adaptats als diferents ambients, ja que, de fet, hi ha una capacitat, una manera de viure, unes reaccions, etc., que diferencien les persones i requereixen un treball pedagògic adequat.

Hi ha certes activitats que els deficients no poden fer encara que vulguin. Caldrà encomanar-los activitats semblants però diferents. A tall d'exemple, volem recordar les campanyes d'ACELL, amb llurs competicions i marques atlètiques tan emocionants.

— A l'esplai, cal una gran obertura, tant pel que fa a l'entrada com a la sortida, sense mirar el grau de deficiència, car tothom pot aportar-hi alguna riquesa. Sovint es requereix un monitor per a deficient. Una base pedagògica important és que el menys deficient ajuda el que té més dificultats. Ens dóna satisfacció el fet que alguns deficients, quan adquireixen un sentit de llibertat i gràcies als contactes amb altres grups i persones, se'n van de l'esplai especialitzat per integrar-se en un altre.

— Els monitors són el puntal de l'acolliment i de la continuïtat de l'obra. Molts fracassen perquè han vingut amb plans preconcebuts més aviat propis per a la gent normal o amb plans de proteccionisme. Cal que facin cursets especialitzats de psicologia i pedagogia, preveient que els resultats vindran a mesura que es vagi madurant. Els monitors han d'escoltar molt i avançar amb els nois, tot fent-se'n amics.

— En la programació, a més dels objectius a llarg termini, tenir en compte la base dels deficients, l'entorn social en què viuen i llurs centres d'interès (castanyada, Nadal, Carnestoltes, Setmana santa, etc.); vertebrar les activitats en relació a tres ambients: el centre, la catequesi i els altres esplais.

— Cada vegada hi ha més esplais que, com que s'omplen de nois i noies procedents de tallers especialitzats, esdevenen esplais de grans, més que d'infants. Aleshores cal canviar molt el plantejament, ja que molts només hi vénen com si fos un «casinet», car no troben cap altre lloc adequat a la població. Els hem donat autonomia (fins i tot la clau del local) per a llurs reunions, berenars, balls, etc., i això ha estat positiu.

— No volem que l'esplai especial sigui un *ghetto*. Cal madurar la integració a partir d'una base; cal que es trobin amb companys com ells o que s'hi adaptin. Fem la programació amb ells, procurem reunions dinàmiques amb realitats interessants. El local és l'eix on es fan la revisió i algunes activitats, però procurem que es projectin cap a d'altres grups juvenils o infantils. Actualment aquests esplais són necessaris en certes festes cíviques.

— Cal remarcar l'estreta col·laboració de l'esplai amb altres organismes: catequesi especial, comunitats Fe i llum, Servei de colònies i de l'esplai del bisbat, l'associació ASTAFANIAS, escoltes i tallers especials.

AGRUPAMENT ESCOLTA ST. PIUS X

EDUARD MOLINS I MARGARIDA QUINTANA

A la parròquia de Sant Pius X, al barri del Congrés, de Barcelona, hi ha la seu de l'agrupament escolta Sant Pius X.

Ara fa quatre anys, és a dir, el curs 83-84, se'ns presentaren dues parelles de pares que volien apuntar els seus fills a l'agrupament: l'Alex i la Neus, que aleshores tenien 11 i 10 anys respectivament. Aquests nens són considerats «límits», és a dir, no són considerats disminuïts psíquics però tampoc «normals», entenent com a «normal» la persona que fa un creixement tant físic com psíquic apropiat a la seva edat.

L'Alex i la Neus ja tenien una germana més gran a l'agrupament, i a ells també els feia il·lusió poder anar al cau els dissabtes i d'excursió un cop al mes. Els caps d'agrupament d'aleshores i els caps de la unitat on vàrem creure oportú posar els dos nens ens vam reunir amb els pares, i ells ens van explicar els trets del nen i de la nena. Com que era la primera vegada que a l'agrupament se'ns presentava un cas així, no sabíem ben bé com agafar-lo; però això no ens va espantar gens i hi començarem a treballar.

Primer vam anar a l'escola de l'Alex i la Neus a parlar amb els mestres i psicòlegs, per tal de saber com havíem de tractar-los i fins on els podíem exigir una cosa o una altra. Ens presentaren els nens tal com eren, els temes en què estaven interessats i quines reaccions podien tenir a segons quins estímuls.

Arribà l'hora de començar el curs, i no sense una mica de por, ja que una cosa és la teoria i l'altra la pràctica, i d'això no en teníem gaire. Tant la Neus com l'Alex al començament eren una mica tancats; els feia por de relacionar-se amb els altres nens, ja que no eren els mateixos que els de l'escola. No rebutjaven jugar amb ells però sempre se'ls veia un cert recel en començar els jocs. També podia influir-hi el fet de no conèixer tots els jocs i les cançons; per exemple, el que era desconegut els costava més d'assimilar. Però de mica en mica varen anar fent-se valents i van aprendre tots els jocs i totes les altres activitats de la unitat, cosa que es notà en una major participació i voluntat de

fer tot el que es proposava. Això sí, en diferents ocasions es mostraren nerviosos i a voltes violents per no entendre el que s'estava explicant; però no passava mai d'una petita enrabiada.

Davant d'això, els caps també tinguérem una altra preocupació: no sabíem com reaccionarien els altres nens de la unitat. Primerament van fer d'espectadors o d'estudiadors dels dos nens, però de seguida veieren que tots dos assimilaven tot el que es feia i que no eren cap nosa, sinó tot el contrari, una ajuda per a ells, en el seu treball d'equip i de grup. Aquest treball en petits grups fou el que millor va fer integrar l'Alex i la Neus, primer en el seu petit grup, o sisena, i més tard a la unitat.

Durant el primer curs hi va haver dos moments que cal remarcar. En primer lloc, la primera sortida de cap de setmana. Com podien reaccionar a l'hora de dormir un dia fora de casa, en una tenda i amb altres nens? Tots dos van tornar molt cansats però alhora molt contents. Ja havíem aconseguit quelcom: que s'hi trobessin bé!

L'altre fet important va ser el campament d'estiu, difícil per la seva llargada. Va ser al camp d'estiu on tots dos s'expressaren tal com eren. L'Alex va fer-se de seguida una colla d'amics i començà a deixar veure els seus dots de comandament. A la Neus, li començà a preocupar el seu aspecte físic i se li notaren símptomes de coqueteria, com pentinar-se i posar-se colònia molt sovint, etc., cosa molt pròpia de les nenes que aquell any teníem a la unitat de llops.

El curs següent fou un curs normal, tret dels campaments on l'Alex i la Neus van fer la promesa de llops/daines, amb la qual tots dos es comprometeren a obrir-se més als altres nens de la unitat i a treballar força per millorar en tots els aspectes a la unitat, a casa, a l'escola, etc.

Durant el curs 85/86 se'ls ha notat un canvi físic molt important, sobretot a l'Alex que era el més alt de la unitat. La Neus no ha crescut tant però ja és tota una «doneta». Aquest curs 87/88 passen a rangers/noies guies, és a dir, canvien de branca i ara les empreses que faran no són tan encaminades al joc sinó cap a viure una aventura, la seva aventura, i aprendre a fer coses treballant-hi i fent-les seves.

Aquest és un altre repte que tenim. L'Alex i la Neus fins ara eren dos nens que podies acontentar amb qualsevol joc més o menys engrescador; però ara no. Ja són un noi i una noia, de 15 i 14 anys, amb uns neguits i unes ganes de fer coses, que raonen per si mateixos i que no necessiten ningú que els digui el que

podrien fer o deixar de fer. Són uns adolescents que comencen a saber el que volen. No sabem com anirà, però desitgem provar-ho. Per part nostra no hi mancarà l'esforç ja que el nostre lema escolta és: sempre a punt!

L' OBRADOR

ADORACIÓ COMUNITÀRIA DE L'EUCARISTIA EL VESPRE DEL DIJOURS SANT

PERE LLABRÉS

Els fidels són exhortats a dedicar un temps d'adoració al Santíssim Sagrament, després de la missa de la cena del Senyor, la nit de dijous sant. Perdura el costum en moltes comunitats de fer la tradicional «hora santa». Presentem dos guions de pregària i meditació dels evangelis perquè puguin ambientar l'adoració comunitària dels fidels en aquesta hora. Cal advertir que després de mitjanit l'adoració s'ha de fer sense solemnitat.

El primer esquema està centrat en la lectura del començament de la passió segons sant Lluc, i el segon sobre les paraules de Jesús en el darrer sopar, recollides a l'evangeli segons sant Joan.

«Que no es faci la meua voluntat sinó la vostra» (Lc 22,49)

MONICIÓ: Germans: aquesta tarda hem celebrat el sant sopar del Senyor. Aquest vespre ens reunim per adorar la presència a l'eucaristia de Crist, el Senyor, que es dona a si mateix per la salvació de tots. Que la nostra adoració i la nostra pregària siguin il·luminades per la paraula de Déu. L'Evangeli segons sant Lluc ens farà recordar tot allò que succeí aquest vespre, des del sopar de Jesús amb els deixebles fins a l'oració a l'hort de les Oliveres i la traïció i l'empresonament del Redemptor. Escoltem, meditem, preguem i adorem l'entrega de Crist per tots nosaltres: la donació que féu de si mateix per comunicar-nos la seva vida en la passió, i que es perpetua admirablement en aquest sagrament del seu amor.

*

LECTURA: Lc 22,1-23.

(Després de la lectura es pot fer silenci, una breu homilia i també es pot cantar algun cant adient o escoltar alguna peça de música clàssica de setmana santa, p.e. responsoris de T.L. de Victòria.)

PREGÀRIA

Pres.: Adorem el nostre Salvador que, en el darrer sopar, la nit que va ser traït, confià a la seva Església el sagrament memorial de la seva Pasqua. Puguem dient:
Santifiqueu, Senyor, el poble que alimenteu amb el vostre Cos i la vostra Sang.

Tots: Santifiqueu, Senyor...

Lect.: Mestre i Pastor nostre, feu que compartim sempre el gran desig vostre de menjar aquest sopar pasqual i que un dia el fruïguem en la plenitud del Regne de Déu.

Tots: Santifiqueu, Senyor...

Lect.: Concediu-nos que, en combregar el vostre cos, entregat per nosaltres, ens entreguem també nosaltres al Pare per complir la seva voluntat, i als germans per estimar-los com vós ens vau estimar.

Feu que el calze de la nova aliança, segellada amb la vostra sang, ens abeuri de la vida divina que, per l'Esperit, voleu infondre als nostres cors.

Jesús, Fill de l'home, que feu el camí cap a la creu i a la glòria, emmeneu-nos també a nosaltres en el seguiment de la vostra Pasqua per la fe i per l'amor.

Pres.: Senyor Jesucrist, que us lliuràreu a la mort per donar-nos la vida i perpetuàreu la vostra donació en el sagrament que ara adorem, feu que els qui participem del vostre convit a l'Església consagrem totes les nostres forces a la vinguda del vostre Regne. Vós que viviu i regneu pels segles dels segles.

* *

LECTURA: Lc 22,24-38.

(Es fa el silenci, l'homilia, el cant com s'ha indicat més amunt.)

PREGÀRIA

Pres.: Preguem el nostre Salvador que es va fer servidor de tots per rescatar-nos del Maligne, i diguem-li:
Salveu, Senyor, el poble que heu redimit.

Lect.: Jesús, Senyor, que amb els deixebles us comportàreu com el qui serveix, feu que nosaltres també perseverem en el servei dels nostres germans.

Vós que ens doneu en herència la dignitat reial que heu rebut del vostre Pare, feu que la vida correspongui a la santedat que escau als fills de Déu.

No deixeu que les temptacions facin defallir la nostra fidelitat, ans confirmeu-nos en la fe, capaç de suportar i superar qualsevol prova.

Feu de nosaltres missatgers del vostre Evangeli, refiats únicament de la seva força, sense buscar el suport dels poders i les riqueses d'aquest món.

Pres.: Senyor Jesucrist, que en el darrer sopar pregàreu perquè no defallís la fidelitat de Pere, concediu als vostres fidels la perseverança en la fe, la victòria sobre el mal i l'heretat feliç

del vostre Regne. Us ho demanem a vós, que viviu i regneu pels segles dels segles.

* * *

LECTURA: Lc 22,39-65.

(Segueix una pausa de silenci, homilia i cant com ja s'ha indicat.)

PREGÀRIA

Pres.: Per Crist, amb ell i en ell, dirigim al Pare l'oració que ell li va adreçar a la muntanya de les Oliveres. Repetim les paraules del nostre Mestre i Senyor:
Pare, que es faci la vostra voluntat.

Lect.: Pare sant, en els moments més difícils de la vida, no allunyeu de nosaltres el calze que, en la vostra providència amorosa, ens teniu destinat.

Doneu-nos la certesa que trobarem en la pregària, com Jesús abans de la seva passió, la força que en tot i per tot ens farà acceptar la vostra voluntat amb joia i confiança.

Feu que vetllem en l'oració, que no ens deixem abatre per la tristor; no ens deixeu caure en la temptació.

Manteniu-nos en la fidelitat a Jesús, el vostre Fill; que sapiem compartir la seva Passió i no el traïm mai ni en les nostres paraules ni en les nostres obres.

Pres.: Perquè més i més es realitzi en la nostra vida la voluntat del Pare, diguem l'oració del seu Fill estimat Jesucrist:

Tots: Pare nostre...

Pres.: Déu, Pare de Jesucrist, Pare nostre també, que acceptàreu l'obediència del vostre Fill fins a la mort, i una mort de creu, feu que nosaltres també acceptem en tot la vostra voluntat per poder compartir la seva glòria, la de Crist que amb vós viu i regna pels segles dels segles.

«Pare, ha arribat l'hora. Glorificau el vostre Fill» (Jo 17,1)

MONICIÓ: Germans: Després de celebrar el sant sopar del Senyor, adorem ara, com a comunitat de creients, la presència de Jesús que es dona a si mateix en el sagrament de l'eucaristia. Aquesta adoració és il·luminada aquesta nit pel record i la proclamació de les paraules que Jesús va pronunciar en el darrer sopar, quan s'acomiadava dels seus apòstols.

Aquesta hora d'adoració i de meditació de la paraula divina ens ha de fer acostar als sentiments de Crist en la seva Pasqua, és a dir, en el seu pas d'aquest món al Pare, perquè l'actitud de Jesús en la seva donació suprema, per amor, sigui compartida per tots nosaltres que hem rebut el seu manament nou d'estimar-nos els uns als altres tal com ell ens ha estimat.

L'amor, autènticament cristià, és efectivament el fruit millor de la nostra participació en l'eucaristia: sagrament d'unitat, i signe de caritat.

*

LECTURA: Jo 13,31-35; 14,1-30.

(Després de la lectura es pot fer una pausa de silenci, una breu homília i també es pot cantar algun cant adient o escoltar alguna peça de música clàssica de setmana santa, p.e., els responsoris de T.L. de Vitoria).

PREGÀRIA

Pres.: Adorem el nostre Salvador que, en el darrer sopar, ens donà el manament nou del seu amor, ens va prometre l'Esperit Sant i ens deixà la seva pau. Supliquem-lo dient:
Senyor, vós sou el camí, la veritat i la vida.

Lect.: Senyor Jesucrist, que en començar el camí de la vostra Pasqua, ens manàreu que ens estiméssim mútuament com vós ens havíeu estimat, feu que perseverem sempre en la caritat fraterna.

Vós que de paraula i d'obra ens heu mostrat Déu Pare, info-neu en les nostres vides una confiança il·limitada per fer les vostres obres i posar els nostres cors allà on vós heu pujat per preparar-nos estada.

Feu que l'Esperit Sant Defensor, que el Pare ens ha enviat en nom vostre, ens faci recordar totes les vostres paraules, ens les faci entendre i ens reveli el sentit profund del sagrament que adorem.

Pastor bo, que ens deixeu la pau, que ens doneu la vostra pau, assereneu els nostres cors perquè solament en vós trobin la felicitat i la joia que el món no pot donar.

Pres.: Senyor nostre Jesucrist, Fill estimat del Pare, concediu-nos als qui vetllem en aquesta nit santa d'ésser refermats en el vostre amor, de créixer en la confiança en Déu i en vós i de ser plens del vostre Esperit Sant. Us ho demanem a vós que viviu i regneu pels segles dels segles.

LECTURA: Jo 15,1-17; 16,13-15.23b-33.

(Després de la lectura, segueix una pausa de silenci, l'homilia, i el cant com s'ha indicat més amunt.)

PREGÀRIA

Pres.: Plens de confiança en les paraules de Jesús: «El Pare us concedirà tot allò que demanareu en nom meu», elevem la nostra pregària per Jesucrist, mitjancer entre Déu i els homes, tot dient:

Envieu-nos, Pare, l'Esperit Sant Defensor.

Lect.: Vinyater i amo de la santa Església, perquè siguem sagraments plens de vida, unides al cep veritable, i donem fruit per a glòria vostra, us preguem:

Perquè el nostre amor creixi més i més fins a assemblar-se en tot a l'amor de Crist, que donà la vida pels seus amics.

Perquè tinguem l'alegria plena de rebre tot allò que demanem en el nom de Jesús, el vostre Fill, que tant estimem.

Pare bo, que tant ens estimàreu que ens volguéreu enviar el vostre Fill perquè, en la seva Pasqua, deixés el món i tornés a la vostra glòria, feu que us coneguem de debò i us estimem com a fills i deixebles del Crist.

Pres.: Pare nostre, és en nom del vostre Fill estimat que us dirigim aquesta pregària: doneu-nos l'Esperit de la veritat que ens guiï cap al coneixement de la veritat sencera i ens doni força per complir la missió que Jesús ens donà, d'anar pertot arreu i donar fruit, un fruit que durarà sempre, pels segles dels segles.

* * *

LECTURA: Jo 17,1-25.

(Després de la lectura, es fa silenci, després ve l'homilia i el cant.)

PREGÀRIA

Pres.: Unim-nos a la pregària de Jesús, el nostre suprem Sacerdot, que intercedeix per nosaltres davant el Pare, i diguem: Pare, consagreu-nos en la veritat.

Lect.: Pare, doneu-nos la vida eterna: que us coneguem a vós, l'únic Déu veritable i aquell que vós heu enviat, Jesús, el Messies.

Pare sant, guardeu amb el vostre poder els deixebles del Crist perquè siguin u com vós i el vostre Fill sou u.

Que tots els qui creiem en Jesús, gràcies a la paraula dels Apòstols, siguem u perquè el món cregui que vós heu enviat el Crist, el vostre Fill, perquè congregués en la unitat els vostres fills dispersos pel món.

Pare bo, que pel Crist us heu fet conèixer als seus deixebles: feu que l'amor amb què l'estimeu a ell, estigui també en nosaltres, i Jesús hi estigui també per sempre.

Pres.: Perquè Jesús ens ha manifestat Déu i ens l'ha fet estimar com a Pare, diem amb confiança de fills:

Tots: Pare nostre...

Pres.: Pare, que heu glorificat el vostre Fill al costat vostre quan d'aquest món passà a vós, mireu els deixebles que quedem en el món i que som la seva glòria: preserveu-nos del Maligne, consagreu-nos en la veritat, congregueu-nos en la unitat perquè a la fi siguem on ell és i puguem ésser feliços contemplant la seva glòria, pels segles dels segles.

4 VENTS

BARCELONA: TRES ECLESIASTICS HOMENATJATS

Tres capellans diocesans del nostre bisbat han rebut, darrerament, un reconeixement públic per l'obra que han anat fent al llarg de la seva vida. Es tracta de mossèn Ramon Roca-Puig, papiròleg de renom internacional, mossèn Joan Bonet i Baltà, estudiós de la història eclesiàstica moderna de Catalunya, i mossèn Lluís Via i Boada, de vasta projecció en el camp de la geologia. Els dos primers van ser honorats amb la creu de Sant Jordi de la

Generalitat, els anys 1985 i 1987, respectivament. El darrer ingressava recentment a l'Acadèmia de Ciències de Barcelona. Ni són els únics eclesiàstics que han rebut distincions semblants, ni desconeixem que entre les persones i les institucions honorades aquests darrers anys n'hi ha moltes de ben clara significació cristiana. Però avui volem cenyir-nos a aquests tres capellans seculars que han treballat pastoralment i han realitzat la seva obra cientí-

fica al bisbat de Barcelona. Per això hem demanat a mossèn Joan Carrera, que va substituir mossèn Bonet a la parròquia de Sant Isidre, de l'Hospitalet de Llobregat, i a mossèn Francesc Nicolau, d'ampla formació i d'acció divulgadora en una pila de camps científics, que ens en fessin la presentació. D'aquesta manera, QUADERNS DE PASTORAL vol retre també el seu homenatge a aquests tres capellans del presbiteri barceloní que podem posar en el rengle prou extens i prou notable dels nostres clergues il·lustrats. — Red.

Mossèn Joan Bonet i Baltà

Mossèn Joan Bonet i Baltà va néixer a Vilafranca del Penedès el 1906. Fou ordenat sacerdot el 1929 i treballà pastoralment a les parròquies de La Bisbal del Penedès, Sant Cugat del Vallès, Premià de Mar i Sant Joan d'Horta, de Barcelona. El 1936, fugint de la persecució religiosa anà a raure a la parròquia de Cabrejas de Campo, prop de Soria, del bisbat de Burgo de Osma. En fou rector mentre durà la guerra. El 1939, va ser nomenat vicari de la parròquia de la Mare de Déu dels Angels, de Barcelona. Allà celebrà el bateig del nét d'un personatge catalanista exiliat, amb explicacions i homilia en llengua catalana. Un assistent cuità a denunciar aquest «delicte» i, com

a conseqüència, el 1940 mossèn Bonet fou enviat a Sant Julià de Montseny, d'acord amb el sistema de sancions propi de l'època. El 1946 va ser nomenat ecònom de les parròquies, de nova creació, de Sant Medir i de Sant Isidre, als barris de La Bordeta de Barcelona i de Santa Eulàlia de l'Hospitalet. Finalment reduí la seva acció a aquesta darrera. Hi inicià la comunitat parroquial, hi construí el temple (inaugurat el 1951), un ampli centre parroquial (1956) i un col·legi amb trenta aules i diversos serveis socials per a la promoció dels adults, anomenat «Casal dels Angels». En uns moments difícils, amb una immigració incontrolada i una manca absoluta d'equipaments cívics, mossèn Bonet va saber unir a la seva tasca estrictament eclesial una dimensió d'animació i de transformació del barri realment extraordinària. Entitats culturals sorgides aleshores així com nombroses persones, algunes destacades, que hi reberen el primer impuls en són testimoni fefaent.

Ara bé, aquest home d'acció que és mossèn Bonet, ha estat també un notable historiador i escriptor. Forma part de la tradició d'eclesiàstics catalans profundament vinculats a la cultura del país.

Ja el 1936 li va ser destruït, amb la guerra, el seu incipient arxiu històric, en el qual hi havia més de dues mil cartes de

Sardà i Salvany i abundós material de la Federació de Joves Cristians de Catalunya. Començà a refer-lo al Montseny, i ja no parà en aquest treball. El 1982 el cedí al Seminari de Barcelona: especialitzat en l'Església catalana del XIX, comprèn centenars de documents inèdits i desconeguts, cinc mil llibres, i nombroses col·leccions completes de revistes. També, paral·lelament, ha aplegat una important col·lecció de ceràmica catalana que, juntament amb altres obres d'art, formen avui una sala especial del Museu de Vilafranca dedicada a la memòria del seu pare, dibuixant vilafranquí.

Pel que fa als seus estudis històrics, les figures de Jacint Verdaguer i de Josep Torras i Bages n'han estat el centre. L'epíleg a l'edició de l'obra completa del primer (1949) i el pròleg a l'obra completa del segon (1948), totes dues de la col·lecció Biblioteca Perenne, en són textos fonamentals. Però aquestes dues figures han estat estudiades per mossèn Bonet en altres nombrosos articles i conferències. Sobretot pel que fa a Verdaguer i a les mai no del tot acabades polèmiques entorn a la seva biografia, mossèn Joan Bonet ha mantingut punts de vista absolutament originals i rigorosament apuntalats en documents originals que ell mateix ha descobert. Però es tota la història de l'Església catalana del XIX i bona part del XX,

amb les lluites religioses, amb els corrents d'opinió integristes, liberals, catalanistes, amb les relacions dels bisbes amb el Vaticà i amb la política de cada moment, el tema constant de les investigacions de mossèn Bonet.

La seva producció escrita és nombrosa. Esmentem com a més destacada la seva obra «L'Església catalana de la Il·lustració a la Renaixença» (Edicions Abadia de Montserrat, 1984) que recull estudis històrics de particular relleu. Però és molt més el que resta espars en una infinitat de revistes i fulletons: «Apostolado sacerdotal», «Acció», «Arbor», «Analecta Sacra Tarraconensia», «Revista catalana de teologia», «Qüestions de vida cristiana», «Butlletí de l'Arquebisbat de Barcelona», Fulls dominicals de Barcelona i Vic, i un llarg etcètera. També ha redactat diversos articles de la Gran Enciclopèdia Catalana.

Com a promotor d'accions a favor de la defensa del país ha dut a terme accions molt destacades. Esmentem: dues edicions clandestines, entre 1943 i 1947 del catecisme en català, a la impremta Grivé de Sant Celoni, les commemoracions verdaguerianes de 1945 i 1952, així com la de Torras i Bages de 1945. A la seva parròquia de Sant Isidre trobaren aixopluc nombroses reunions cíviques durant l'etapa franquista: sindicats, grups culturals, partits...

En el camp pastoral, a més de la seva tasca ja esmentada, cal fer també una referència a les seves intervencions en la vida diocesana, sobretot a través del Col·legi de Rectors de Barcelona que revitalitzà, de la fundació de la revista «Apostolado sacerdotal» (1944) i de la participació en organismes i congressos de la Diòcesi. Al costat de la seva producció històrica, hi ha una munió d'articles de glossa pastoral de l'actualitat en revistes locals com ara «O.A.S.I.» (Òrgan de l'apostolat de la Parròquia de Sant Isidre), «Amaos», de l'obra de la Visitació, «Acció» i «Tot-hom» i «Olerdulae», de Vilafranca, etc.

Ha estat ben justa l'adjudicació de la Creu de Sant Jordi a mossèn Joan Bonet i Baltà, sacerdot, home d'acció pastoral i cívica, historiador i escriptor infatigable.

J. Carrera Planas

El Dr. Ramon Roca-Puig

La creu de St. Jordi, concedida per la Generalitat de Catalunya a Mn. Ramon Roca-Puig pels mèrits adquirits amb les seves investigacions papirològiques és una mostra del reconeixement del valor científic del treball realitzat per aquest sacerdot de la diòcesi barcelonina, actualment canonge de la santa església catedral. Però el reconeixement in-

ternacional que la seva obra ha assolit és encara més notable.

Ramon Roca-Puig va néixer al poble d'Algerri (la Noguera). El seu pare, que era mestre, inicià el seu fill en el coneixement de la llengua llatina i fins i tot li transmeté el gust per les llengües clàssiques. El noi cursà els primers estudis de la carrera eclesiàstica al seminari conciliar de Barcelona i els acabà a la universitat pontifícia de Tarragona, on obtingué el doctorat en teologia el 1928. Fou ordenat prevere el 22 de setembre del mateix any.

Aquella inclinació primerenca pels clàssics es veié ara incrementada i cultivada gràcies a la influència de Mn. Carles Cardó i Mn. Josep M. Llovera. Hi contribuï també la bona amistat que l'uní a Carles Riba, al Dr. Lluís Carreras i al P. Miquel d'Esplugues. Aquest darrer li encarregà per a la Fundació Bíblica Catalana la traducció de l'Eclesiàstic, Jeremies, Saviesa i Epístoles Catòliques, cosa que per causa de la guerra 1936-39 i conseqüent postguerra no pogué ser acabada fins el 1948. A part, Mn. Roca-Puig també féu una versió dels evangelis que va ser, que sapiguem, la primera que es feia en català a partir del text original.

Aprofità la seva estada a Itàlia durant la guerra civil per cursar estudis a la universitat pontifícia de Milà, on es doctorà el 1939 en filologia clàssica i s'inicià en papirologia amb el professor Aristi-

de Calderini. No en tingué prou amb això i encara féu estudis de crítica textual a Roma amb el P. Alberto Vaccari del pontifici institut bíblic, i després continuà l'especialització a Lovaina amb L. Cerfaux i L. Th. Lefort.

Quan tornà a Barcelona rebé el nomenament de catedràtic de llengua i literatura gregues al seminari conciliar, i més tard el de llengua i literatura llatines. El qui escrigué aquesta nota biogràfica assistí a les seves classes durant quatre anys. No es pot negar que el Dr. Roca-Puig era molt exigent amb els alumnes, però precisament per això haig de dir que en conservo un record molt agraït.

Després d'ensenyar un temps també a la universitat central de Barcelona, va exercir la docència a la universitat de Salamanca, i alhora s'hi doctorà en filosofia i lletres.

Però molt més important que la docència fou la seva activitat investigadora. La seva actuació de publicista començà ja el 1932, i a més de traduccions bíbliques edità també obres didàctiques: una gramàtica grega en tres volums i dues antologies. Però l'aspecte més important de la seva obra fou la creació de la «Fundació Sant Lluc Evangelista» el 1952, amb tot el que comportà. D'ella el professor Martí de Riquer a «Miscellanea Barcinonensis» III (1963) 144, ens diu: «...la Fundació Sant Lluc Evangelista,

que té al davant un savi de la mesura del P. Ramon Roca-Puig, cas extraordinari d'una persona que té, a un pis de l'Eixample de la nostra ciutat, papirs grecs, llatins i coptes, i que ha donat a conèixer en revistes especialitzades textos escripturístics de singular importància...»

Quins són aquests textos de singular importància? Els estudis papirologics del Dr. Roca-Puig publicats fins ara són cinquanta-sis, dels quals una vintena són bíblics. Destaca entre ells el que és anomenat «P.Barç.1», conegut internacionalment amb la sigla P⁶⁷ en els catàlegs. És el fragment més antic que es conserva de l'evangelí de Sant Mateu, del s. III, juntament amb altres dos fragments del mateix manuscrit que es troben a Oxford. El P⁶⁷ conté Mt 3, 9.15; 5, 20-22. 25-28. El valor d'aquest papir és gran perquè constata que ja a finals del s. II corria una edició del primer evangelí tal com el tenim avui constituït.

Fóra llarg enumerar tots els altres textos bíblics de l'Antic i Nou Testament continguts en els papirs que té i ha publicat el nostre professor: Paralipòmens, Lluc, Ep. als Hebreus, Joan, Jeremies, Joan en copte, Càntic, Daniel, Salm 119, Actes, I Timoteu..., els quals, si bé són posteriors al de Mt, són encara dels segles III, IV i V, i per consegüent d'inestimable valor.

Però tampoc no podem passar

per alt els altres papirs no bíblics de temes molt variats, alguns extensíssims, com ara el «*Psalmus Responsorius*» («Himne a la Verge Maria» en diu el Dr. Roca) del s. IV, llatí, l'estudi del qual li ocupà un llibre de XXIX+215 pàgines; i les «*Catilinàries I i II*» de Ciceró, i altres ben interessantíssims, fragments de la *Iliada*, el mite d'Alceste, un tros de la «*Sàmia*» de Menandre,... i potser el més notable de tots, una «*Anàfora*» litúrgica molt primitiva, de la qual ha publicat ja cinc estudis fragmentaris en espera de l'anàlisi completa que està preparant.

No és, doncs, estrany que la vàlua científica del Dr. Ramon Roca-Puig hagi estat reconeguda internacionalment. El seu nom figura actualment entre els papiròlegs de més fama.

Francesc Nicolau

El Dr. Lluís Via i Boada

El 17 de desembre de 1987 ingressava com acadèmic a la Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona el sacerdot Lluís Via i Boada. A l'acte de recepció el president feia notar que només hi havia una nota discordant en aquell acte: la trigança d'aquell ingrés; era de justícia —digué— haver-lo admès abans, ho reconeixien tots els assistents, però circumstàncies diverses havien

motivats aquell retard; i en demanava perdó al nou acadèmic. Quins eren, doncs, els mèrits de Mn. Via per a entrar per la porta ampla a la prestigiosa Acadèmia barcelonina?

Havia nascut 77 anys abans, el 23 d'octubre de 1910, a Vilafranca del Penedès. I havia entrat al seminari conciliar de Barcelona als 15 anys. De seminarista tingué el Dr. Bataller de professor de ciències naturals, el qual en féu el seu «ajudant» al museu de geologia. Això motivà que durant quatre anys, en la mesura que els estudis teològics li permetien fer-ho, es dedicués a treballs de laboratori i a recerques de fòssils, sobretot al Penedès. D'aquesta època data la seva primera publicació: «Els crancs fòssils de Catalunya» (1932).

El 1935 era ordenat sacerdot i la seva dedicació se centrà, òbviamment, en el fidel exercici del ministeri, que inicià com vicari coadjutor a Premià. Ministeri que ben aviat veié interromput a causa de la guerra 1936-39. Travessant els Pirineus de la Garrotxa es refugià a França, a Angers, on fou acollit pel professor de geologia Joseph Péneau de l'Institut Catholique. El bisbe d'Angou el nomenà vicari del poble Bégrolle-en-Mauges, servei ministerial que exercí sense dificultat (1937-39) gràcies al seu bon coneixement de la llengua francesa. Finida la guerra retornà a Espanya i, després d'un mes en un

camp de concentració de Burgos, es reincorporà al ministeri a Vilafranca del Penedès (1939-45) i a Bonastre (1945-46). Cal dir que aquest període de 1935-46 fou un parèntesi a la seva activitat científica, però no del tot: a França assistí a les classes de geologia de Mr. Péneau durant uns mesos, i el 1941 al «Boletín del Instituto Geológico y Minero de España» publicava el seu treball «Los cangrejos fósiles de Cataluña» de 72 planes amb 11 làmines i 8 figures.

Però la seva vida dedicada a la ciència comença formalment el 1946, quan ja ha complert 35 anys. El prelat Dr. Modrego li indica que vol que cursi ciències naturals a la universitat central. El dia 4 de juliol de 1951 n'obté el grau de llicenciat. Entretant ha fet de director de la secció de geologia del museu de Vilafranca i ha estat nomenat membre numerari de la Institució Catalana d'Història Natural.

Acabada la llicenciatura comença la docència al seminari conciliar i també a la universitat com ajudant de pràctiques. I ho fa tot preparant alhora la tesi doctoral que defensarà l'1 de juliol del 1959, «Decápodos fósiles del Eoceno español», i per la qual rebrà dos guardons, el premi extraordinari de doctorat i el premi Alonso Herrera.

No serà en la docència on es distingirà Mn. Via sinó en la investigació. A la mort del Dr. Ba-

taller, després d'haver fet de rector del seminari conciliar durant dos cursos (1961-63), és nomenat pel prelat director del museu geològic del seminari, on desenvoluparà la seva principal activitat de recerques. El 1966 és constituït cap-fundador de la Secció de Bioestratigrafia del Patronat Alfonso el Sabio, que radicarà al mateix museu del seminari, i el 1971 rep del Consejo Superior de Investigaciones Científicas el nomenament de professor d'investigadors, càrrec que exercí fins a la seva jubilació el 1980. Però que no fou jubilació de director del museu del seminari ni de la seva labor investigadora.

Com resumir els mèrits científics del Dr. Via? Les seves publicacions passen de la vuitantena. És impossible detallar-les. La majoria són treballs d'investigació de primera mà (s'hi denominen 31 espècies noves!). Diguem només que el reconeixement de la seva labor ha anat més enllà de les fronteres de l'estat espanyol. Ultra la seva participació en sis congressos internacionals, podem remarcar que fou nomenat (14-6-79) vice-president del «Groupe Européen de Recherche sur l'Evolution des Malacostracés», que fou cridat a col·laborar a la grandiosa obra de R. M. Moore «Treatise on Invertebrate Paleontology», que fou requerit per la universitat d'Adelaide (Austràlia) amb motiu d'una tesi doctoral, que hom li demanà des de

París que hi anés per a revisar i estudiar una superfamília de crustacis del «Museum d'Histoire Naturelle», havent-lo considerat el més indicat per a fer-ho...

Hem de dir, però, que segons la nostra opinió l'obra de Mn. Lluís de més relleu i de més importància pràctica ha estat la promoció del museu geològic del seminari. D'unest 25.000 unitats de fòssils que hi havia a la mort del Dr. Bataller s'ha passat a la ratlla de 45.000. Però no ha estat només això: unes vitrines adients amb els fòssils principals de cada període geològic han fet del museu un instrument pedagògic obert als estudiants de BUP i als

estudiosos en general. Els universitaris o investigadors amb el fitxer triple (alfabètic, taxonòmic i bioestratigràfic) hi poden trobar fàcilment el material d'estudi que els interessi. Com també hi trobaran els llibres i revistes més importants, sempre al dia, amb la fitxa doble (matèria i autor) per a la consulta. Tot això fruit d'un treball constant del Dr. Via, que ha volgut donar al Museu la màxima utilitat i obertura.

En definitiva que la ciència paleontològica de la nostra terra té un deute molt gros amb Mn. Lluís Via i Boada.

Francesc Nicolau

GIRONA: INQUIETUD PEL FUTUR

Els nostres lectors es deuen prou haver adonat que l'habitual cronista de Girona, mossèn Joaquim Pla —en Quim Pla!— ja fa un cert temps que no ens acompanya en aquesta secció. El fet és que, a partir d'aquest curs ha estat nomenat consiliari nacional de Minyons Escoltes / Guies Sant Jordi de Catalunya. I per això mateix es passa tres dies de la

setmana a Barcelona. Per això ha buscat qui el substitueixi com a cronista. No és pas que deixi QUADERNS: continua venint puntualment a les reunions del Consell de Redacció.

Com a cronista, el substitueix un capellà jove, mossèn Josep Casellas i Matas, fill de la comarca de la Selva, de Franciac, concretament. Va néixer-hi fa trenta

anys i és capellà des d'en fa tres. Actualment és vicari de la parròquia de Sant Narcís, de la capital del bisbat, i cap de redacció del Full parroquial de Girona. Es veu que això d'escriure li escau. Benvingut en aquesta secció de QUADERNS. — Red.

Dos gironins, consiliaris generals

En agafar al meu càrrec la coresponsalia de Girona, és de justícia que em refereixi al qui m'ha precedit en la tasca de cronista, en Quim Pla, i que el felicitï per un doble motiu: el treball que ha fet fins ara, amb vivesa i personalitat, a la revista, i el seu nomenament com a consiliari català del Minyons Escoltes i Guies de Sant Jordi. Faig extensiva aquesta felicitació a en Narcís Ponsatí, capellà de la nostra diòcesi que ha assumit, també enguany, la consiliaria general del MUEC. A tots dos, encert i bona sort!

L'arribada d'aquests capellans gironins a altes esferes de dos dels moviments eclesials més influents de Catalunya no ens ha de dur, però, a conclusions precipitades. Una flor no fa estiu. Dues, tampoc. La vitalitat dels moviments presents a la diòcesi no és pas, en general, la que convidria a una Església amb una forta empenta evangelitzadora.

Els nous vicaris generals, per quan?

A primers de setembre, els dos vicaris generals, el de Cúria, mossèn Xavier Xutglà, i el de Pastoral, mossèn Esteve Andreu, acabaven el seu mandat. Amb un decret firmat el 7 de setembre, el bisbe Jaume Camprodon els el prorrogava fins a la designació dels nous vicaris. Ens trobem, doncs, en una certa situació d'interinitat que no és bo que pesduri molt de temps. Cal que s'acclareixi aviat qui ocuparà aquests càrrecs els propers cinc anys.

Renovació d'arxiprestos

Han quedat constituïts els nous arxiprestos a les quatre zones pastorals de la diòcesi. Han estat nomenats per a aquest càrrec, a la zona de Girona, Angel Pinto, Pere Artigas i Ramon Oller; a la de la Costa, Emili Bohigas i Josep Gispert; a la de l'Empordà, Narcís Costabella, Jordi Puigdevall, Joan Auladell, Sebastià Congost, Josep Lloveras, Salvador Jué, Joan Pujol, Josep Quer, Carles Mundet i Pere Matamala; i a la de l'Interior, Emili Montal, Enric Plantés, Joan Carreres, Josep M. Jordà, Ramon Alventosa, Manuel Gil, Josep M. Pont, Salvador Bassas i Josep M. Mir.

Durant tres dies del mes de novembre, els nous arxiprestos participaren en un curset que el

Consell episcopal va organitzar per a ells a Gombren (el Ripollès). Tota una novetat. El va dirigir la Comissió episcopal del clericat i sembla que va tenir una bona acollida. Tant de bo que hagi estat un pas més per a la consecució d'allò que proposava la Jornada de Banyoles de 1980, «que sigui potenciada la funció i la responsabilitat dels arxipresbiteros».

Crisi vocacional

Les parròquies, els moviments i altres entitats eclesials han iniciat el curs amb relativa normalitat. Els moviments han desallotjat els locals de Casa Carles, que seran reformats, i s'han traslladat a l'edifici del Seminari diocesà. Cal subratllar també els esforços que realitzen moltes parròquies per formar els catequistes. L'Escola de catequistes de la ciutat de Girona funciona per tercer any consecutiu i l'Escola diocesana de responsables de catequesi ha iniciat el segon curs. També s'han programat trobades de formació o cursets per a catequistes a Figueres, Santa Coloma de Farners, Blanes, Lloret (per tercer any) i Bescanó.

La continuïtat que s'observa en moltes iniciatives i accions pastorals contrasta amb la preocupació que ha fet palesa el Seminari diocesà, sobretot quant al seu futur. El curs passat i a l'es-

tiu es va parlar de la possibilitat que els estudiants de Seminari seguisin ja aquest curs la formació teològica fora de la diòcesi. De moment, però, continuen rebent-la a Girona mateix.

A l'homilia de la missa d'obertura del curs, el senyor bisbe feia aquesta afirmació: «Si jutgem pel nombre de seminaristes, que són els qui expliquen el perquè del Seminari, es troba en el moment més crític de la seva història». Enguany hi ha tan sols quatre nois a l'etapa teològica i un a la diaconal. A l'etapa introductòria no hi ha cap noi. A la residència vocacional tampoc no n'hi viu cap, tot i que n'hi ha sis que fan BUP, COU o cursos més avançats, que volen ser capellans o religiosos i es troben ara en una etapa de revisió de vida. En honor a la veritat, cal dir que s'han dedicat —i es dediquen— esforços considerables a la pastoral vocacional, però fins ara la resposta ha estat quasi nulla.

El Consell presbiteral, respondent a la consulta que li va fer el senyor bisbe, va acordar, a la seva reunió del passat mes de juny, fer la següent recomanació: «Que s'impulsi la creació del Seminari Interdiocesà amb seu a Barcelona». D'altra banda, la Congregació de Seminaris de Roma s'ha limitat a dir, en una carta adreçada al bisbe de Girona i altres bisbes: «Tal vez convenga unir esfuerzos con las diócesis hermanas para constituir

un Seminario Mayor propiament tal». Per ara, s'han anat fent reunions per a preparar el futur. El criteri del bisbe de Girona el trobem resumit a l'homilia esmentada: «Tot i que les perspectives ens diuen que l'any que ve caldrà que els estudiants de teologia es traslladin a Barcelona, ha de quedar clar que no es dissol la institució Seminari de Girona. La nostra voluntat ferma és que la residència vocacional, el curs introductor i el bienni filosòfic es mantinguin a la diòcesi».

És clar que la qüestió de fons no és la ubicació del seminari, sinó la seva vitalitat, o més ben dit, la seva escassa vitalitat. La crisi vocacional és un factor que provoca coïssor. Assenyala una falta de maduresa eclesial i, per tant, exigeix el replantejament no únicament d'un sector de la pastoral (el vocacional), sinó del conjunt de l'acció pastoral, que no és capaç de suscitar, en la mesura que seria desitjable, aquesta mena de fruits madurs que són les vocacions al presbiterat i a la vida religiosa. No una revisió en un sentit de restauració, com insinuen alguns i proposen obertament uns altres. Tornar a un model de capellà o de línia pastoral pre-conciliar seria un retrocés inacceptable. Potser és més temptador caure en la nostàlgia que mantenir-se en la línia de la creativitat i de l'espe-

rança. Però no és pas més evangèlic.

Previsions de futur

El Consell presbiteral continua aquest curs l'anàlisi del «futur de l'atenció pastoral a la diòcesi». Estudia tres qüestions: la manca de capellans, el pas d'una pastoral de manteniment a una pastoral més missionera i les situacions importants i necessitats urgents a les quals l'Església diocesana ha de donar respostes concretes. Del treball sobre la primera en sortiren cinc propostes: promoure les vocacions sacerdotals, promoure els ministres, distribuir millor els capellans, racionalitzar les estructures pastorals i interessar en el problema tots els membres responsables del poble de Déu. La darrera proposta va en la línia del que més amunt indicava com a necessitat: la implicació de tota la comunitat en el problema de la falta de vocacions.

A la sessió del 13 d'octubre es tractà la segona qüestió. El millor resum és el que consta a la crònica del Butlletí: «Per raó del mètode de treball emprat, en comptes d'anar acotant el tema quedava encara més complex i dispers, i no va ser possible arribar a conclusions clares». Sembla que a la darrera reunió, el passat 15 de desembre, el mètode

de va millorar i va ser possible aclarir-s'hi una mica més.

D'altra banda, el pla diocesà d'actuació pastoral, que ha estat elaborat tenint en compte les aportacions dels cinquanta-quatre grups que van treballar la proposta d'acció pastoral del curs passat, se centra en quatre idees-objectius: la necessitat d'una re-evangelització, la responsabilitat pastoral amb visió de futur, la fe en Jesucrist com a objectiu i la formació i explicitació de la fe. Aquest pla també es fa ressò de la inquietud pel futur i apunta un camí: l'enfortiment de la fe personal i de les comunitats, i l'evangelització.

Malgrat la crisi vocacional, les ordenacions han tornat a ser notícia. El passat 26 de setembre fou ordenat diaca mossèn Joan M. Amich, i l'endemà, dia 27, mossèn Felip Hereu rebé el ministeri presbiteral. L'enhorabona a tots dos!

Cal fer esment d'un laic, traspassat recentment, que va treballar amb convenciment i fermesa en diverses tasques eclesials, en Baldomer Busquets. Darrerament havia estat president del Consell de laics. Que hagi trobat acolliment a la casa del Pare!

Publicacions

Uns quants capellans de la diòcesi han publicat, fa poc, treballs diversos: mossèn Josep M. Cervera, una antologia de capellans poetes gironins titulada «El calze i la lira», a més de «La música i els eclesiàstics músics del bisbat de Girona en els segles XIX i XX»; el doctor Josep M. Marquès, els «Impresos gironins de la biblioteca del Seminari Diocesà (1502-1936)»; mossèn Narcís Gispert, l'obra que duu per títol «Com jo vaig viure la guerra. 1936-1939»; mossèn Joan Marquès, un llibre que versa també sobre la guerra civil, «La força de la fe a Catalunya».

* * *

Ja es pot veure que a la diòcesi hi ha una mica de tot: persones que investiguen sobre el passat —i fan una contribució important al manteniment de la memòria col·lectiva—, i altres que esmercen les seves energies per programar el present amb vista al futur. La conclusió és clara: no tenim una Església madura, però sí una Església amb certa vida. Amb una vitalitat que abasta temps i situacions ben variades. Que duri.

Josep Casellas

LLEIDA: DES DE LA TERRA FERMA

En aquest número torna a incorporar-se, com a cronista de Lleida, mossèn Jaume Montaña, que ens havia deixat —provisionalment— després del número 96. El fet és que havia anat a «estudiar», en la línia de la seva ocupació habitual: és Delegat de Mitjans de comunicació social del seu bisbat. Benvingut, o ben retrobat!

Per això mateix hem de dir «A reveure!» al nostre antic cronista, mossèn Xavier Batiste, que ha suplert mossèn Montaña durant aquest temps. I que es deu haver sentit rejuenit, perquè això era retornar a ocupacions antigues. En Xavier, en efecte, és un «amic de tota la vida» d'aquesta empresa de QUADERNS DE PASTORAL i de tot el que representa. El trobareu sempre al peu del canó, com ho ha demostrat, si calia, amb aquesta supència. Moltes gràcies, Xavier!
— Red.

Nou capellà

Terra endins, cap a la part de ponent, l'Església també viu, i per cert amb molta vitalitat. En això totes les Esglésies del nostre país som germanes.

Així, dos anys després de la

darrera ordenació sacerdotal, el 10 d'octubre fou ordenat de prevere el jove diaca de Lleida, Mn. Manuel Díaz Martos. La cerimònia tingué lloc a la parròquia de Ntra. Sra. del Carme, de Lleida. El novell sacerdot ha estat nomenat vicari parroquial a Fraga.

Confirmació en el càrrec del vicari general

Arribat el termini de mandat, Mn. Llanas ha estat confirmat en el càrrec de vicari general per un altre quinquenni. El senyor bisbe procedí al nomenament havent consultat els capellans, els religiosos, les religioses i laics qualificats.

Per agilitzar el treball de la vicaria general i perquè Mn. Llanas pugui tenir una major dedicació a les qüestions pastorals, el senyor bisbe ha nomenat un pro-vicari general, responsabilitat que ha recaigut sobre les prou carregades espatlles de Mn. Quintillà.

Per al servei de les tasques de la cúria ha estat nomenat vice-secretari general del bisbat, Mn. Antoni Angelet, advocat i llicenciat en Dret Canònic per Salamanca.

En un altre ordre, un suau mo-

viment de canvis ha servit per a renovar el clima pastoral a les parròquies i als arxiprestats.

Consell de pastoral

El fet més rellevant i noticable és la constitució del Consell diocesà de Pastoral. O sigui que l'hora dels laics ha sonat. El 15 d'octubre el senyor bisbe va signar el decret de constitució del consell, que comptarà amb 23 laics, 6 membres ordenats i 2 de vida consagrada.

Ara ningú no podrà dir que no es tenen en compte els laics. La Setmana d'Evangelització no va ser un entreteniment. Fou un treball i una experiència de comunió diocesana que està donant un bon fruit. La petició unànime feta per la Setmana és acompanyar-la. Ja tenim Consell diocesà de Pastoral.

Aquest organisme de comunió i corresponsabilitat és una experiència nova, que ha de tenir molt bona influència en el comportament pastoral de capellans i laics, i també dels religiosos i les religioses. A més suposa un suport per als consells parroquials.

Es podrà revisar i planificar des d'una òptica més realista. Aquest coneixement més directe de la vida quotidiana del bisbat ha d'ésser enriquidor per a tots, i per al compliment de la missió de l'Església.

No és que Lleida canviï d'imatge, però és cert que els conceptes de comunió, corresponsabilitat i representativitat tenen cara i ulls gràcies al Consell diocesà de Pastoral.

El C.D.P. no és una fruita que vingui sola. El 1988 rep també en herència la Delegació de Pastoral d'Adults i la comissió que ha estat constituïda.

L'Aplec de l'Esperit

Lleida, com la batejaren els romans, és la ciutat escollida per a la celebració de l'Aplec de l'Esperit d'enguany. Les comissions diocesanes han començat a treballar. Els dies 21 i 22 de maig són un repte que fa créixer els joves i tothom.

De l'Aplec, ja en parlarem. Però se'n parlarà, i molt, a les properes Jornades de consiliaris de joves, que per desena vegada se celebraran els dies 4 i 5 de gener a la Casa d'Exercicis de Lleida. Deu anys de treball diocesà, conjunt i coordinat, al servei dels joves mereixen una menció especial. El Servei d'Informació i Orientació Juvenil (SIJ) és el millor fruit d'una voluntat seriosa de treball amb els joves i pels joves.

Amb la crida de l'Aplec de l'Esperit i l'impuls del nou Consell diocesà de Pastoral, les terres de ponent neixen a l'any 1988.

Jaume Montaña

CRÒNICA DE MALLORCA

Ja som a punt de cloure l'any, un any d'esplet de turistes, com avui ens anunciava la televisió: millor que el 86, amb més d'onze milions de passatgers a l'aeroport de Son Santjoan, i encara amb perspectives de creixença per al proper 1988. Per a una illa turística, humanament no s'hi escau millor felicitació.

Pastoral de turisme

I ja que he començat parlant de turisme, farem crònica primerament del XV Congrés-Assemblea General de Pastoral de Turisme, que se va celebrar a Can Tàpera els dies 25-29 de maig. El tema d'aquesta trobada va ser «La dimensió ètica de la pràctica del turisme». Les ponències i comunicacions són certament prou interessants. Hi hagué intervencions de personatges ben coneguts, com el P. Marciano Vidal, i d'altres nostres, com el vicari general Joan Bestard, i Bartomeu Bennàssar, que d'aquestes coses en saben la prima.

La participació va ser ben nombrosa, amb congressistes vinguts de fora, amb predomini dels valencians, encapçalats pel bisbe auxiliar, García Aracil. El nostre bisbe hi participà també. Cal la-

mentar la poca assistència de capellans mallorquins, sobretot dels més presents en el món del turisme per atendre parròquies de la nostra costa. Els congressistes aprofitaren també l'ocasió per visitar alguns indrets de fama turística de l'illa, començant per la Seu, i l'assemblea es va cloure al santuari de Lluc.

Per aquells dies hi hagué també una trobada europea de capellans universitaris, al santuari de Santa Llúcia.

Eivissa, sense bisbe

Dia 15 de maig el bisbe Josep Gea, valencià, era traslladat d'Eivissa a Mondoñedo. Des de llavors la seu és vacant i és administrada per l'arquebisbe de València, que visita sovint l'illa i n'atén les qüestions més urgents.

El clergat d'Eivissa ha proposat per bisbe un prevere eivissenc, Joan Riera, que ha treballat molts d'anys al Perú i ara estudia a Barcelona.

L'hermetisme més absolut envolta la provisió d'aquesta seu germana. Els rumors no passen de ser això: càbales sense cap fonament versemblant.

Esperem que l'any nou porti a Eivissa un bisbe connectat, o ca-

paç de connectar sincerament, amb el poble d'aquesta diòcesi, reduïda en dimensions geogràfiques i humanes, però amb unes senyes clares d'identitat, exposades a les mil ventades turístiques que la sacsen cada estiu.

Eleccions cap a la dreta

Ja sembla ben lluny aquell 10-J! Dels resultats només cal destacar que Balears va ser l'única Autonomia on Alianza Popular va avançar. Mirau quin rècord! Per altra banda, poques novetats en l'avorrit panorama polític illenc. L'arrogància del PSOE també va rebre un càstig i quasibé la batalla de Ciutat els va escapar de les mans, però el cds, que aquí va pujar, va mantenir la seva imponent imparcialitat i abstenció, i així continua el battle socialista, sempre amb l'ai al cor d'una possible revolta de l'oposició.

Els regionalistes d'Unió Mallorca han vist minvats els seus vots i es mantenen en una crisi d'identitat que ja arrosseguen de fa estona. No es decideixen pel nacionalisme i de vegades es desfermen en unes professions de fe espanyolista que és massa. UM ha deixat la presidència del Consell de Mallorca i el seu president, Jeroni Albertí, ha passat a ser president del Parlament. El govern autònom és format per aliancistes, liberals

i UM. De totes formes aquesta última formació fa que AP hagi d'anar amb compte amb les seves idees estatalistes i antiscandinàviques. De fet, per exemple, en els pressuposts que s'estan debatent ara, a final d'any, figura una important partida per a la normalització lingüística, que sembla que a la fi es posarà en marxa, que ja és ben hora.

Els nacionalistes d'esquerra, PSM, s'han mantingut, no han aconseguit entrar a l'ajuntament de Ciutat, no arriben a superar el sostre fixat d'ençà de diverses consultes electorals. No deixa de ser un partit testimonial.

Fet i fet, doncs, tenim un panorama polític ben consemblant al de qualsevol província de l'Estat. Els partits sucursalistes, amb una tendència mantinguda al bipartidisme, es reparteixen gairebé totalment la confiança de l'electorat. Regionalistes i nacionalistes d'esquerra s'aguanten amb prou feines, i els centristes de Suárez pugen. N'hi ha alguns que somnien —però encara tot queda en somnis i utopies— en una convergència del tipus de la que lidera Jordi Pujol a Catalunya. S'hi acostava la que s'intentà de formar amb el nom d'Unió Balear, que maldava per congriarse des de la tardor del 1986. Però el projecte no arribà a quallar.

Dia 31 de maig el «Full Domini» publicà el text de la declaració del Consell diocesà de Pastoral sobre l'actitud dels

creients davant les properes eleccions. Era un text prou digne, que adoptava el to que solen emprar els documents d'aquest tipus, i seguia la línia de documents anteriors, publicats en circumstàncies paregudes.

Estiu: Formació permanent i capítols de religiosos

Del 30 de juny al 3 de juliol, un bon nombre de preveres —prop de vuitanta— ens vam reunir a Santa Llúcia per la setmana de formació permanent del clergat. Enguany l'organització fou a càrrec totalment del Consell episcopal. Al matí hi hagué les ponències sobre escatologia que dictà Juan Luis Ruiz de la Peña, professor a Salamanca i a Oviedo. El capvespre es dedicà a temes pastorals sobre les ponències del Congrés d'evangelització, celebrat el setembre anterior a Madrid, i del qual fou l'ànima el nostre vicari general, mossèn Bestard.

Religiosos i religioses aquest estiu es dedicaren també a capítols generals de revisió i d'elecció. Els Missioners dels Sagrats Cors, pel juliol, es reuniren a Lluc. Aquesta congregació, nascuda a Mallorca, compta amb nombroses vocacions de Navarra, i per tercera vegada consecutiva l'elegit superior general va ser un altre navarrès, el pare Aznárez. De mallorquins, només n'hi

ha un en el consell general, el vicari pare Josep Amengual, que és —això sí— ben conegut per la seva comunió amb els ideals arrelats del nostre poble.

Aquesta congregació va acomiadar enguany el pare Gaspar Munar, que durant 24 anys havia estat superior general, i que morí a Sant Honorat el dia 10 de setembre, ple de mèrits pel bé de la seva congregació, de l'Església de Mallorca i de la nostra cultura. Efectivament: va fundar la Biblioteca de la Real, especialitzada en temes balears, i va ser conrador incansable de la història, la religiositat popular i el folklore de casa nostra.

També el mes de juliol tingueren capítol les Germanes de la Caritat, que elegiren superiora general sor Margalida Moyà; les Missioneres dels Sagrats Cors, que votaren com a superiora sor Teresa Solasegalés; i les Germanes Trinitàries que ara tenen al cap de la congregació sor Maria Isabel Ferrer.

Ja dins la tardor els Ermitans mallorquins iniciaren també el seu capítol general per discutir i aprovar la nova regla i finalment, pel gener, elegir superior general. És aquesta una congregació laïcal de dret diocesà que aplegà el segle passat els ermitans mallorquins que mantenien una tradició viva des del primer eremita nostre que fou el beat Ramon Llull. És clar que, agrupant-se en una congregació, que

ocupà dues ermites i alguns santuaris, i vivint en comunitat, deixaren de ser ermitans pròpiament per passar a ser cenobites. Actualment només són quinze, viuen a dues ermites i dos santuaris, i no es veu gaire clar el seu futur per manca de vocacions. Hem de lamentar que la diòcesi tampoc no ha fet gaire per la seva formació humana i vocacional.

Fra Juníper Serra: pròxima beatificació

A la fi tindrem un altre beat nascut a la nostra illa. El gran apòstol de Califòrnia, natural de Petra, ja ho té tot en regla per ésser beatificat, ja que dia 12 de desembre el sant pare aprovà el miracle necessari per a tal reconeixement. Esperem, doncs, que el 1988 ens dugui aquesta gran notícia, que molts de mallorquins esperam amb delit ja que creim que Juníper Serra és de ver un dels grans evangelitzadors que ha tingut la història de les missions catòliques.

Es va creure que el papa el beatificaria dia 17 del passat setembre a la Missió de Sant Carles Borromeu, on reposen les seves despulles. Fins i tot la televisió de Balears ho donà com a cosa certa pel juliol. De fet, però, mancava una formalitat en l'aprovació del miracle que ara ja ha estat superada: l'aprovació

per part dels cardenals de la Congregació de les Causes dels Sants.

El dit dia 17 de setembre el papa efectivament va visitar a Carmel la missió fundada per Juníper Serra devora l'actual Monterrey, a Califòrnia, i va retre homenatge al gran missioner mallorquí.

Amb aquest motiu es va organitzar una gran eixida de doscents mallorquins, encapçalats pel president del Govern autònom, i altres autoritats, a la qual en el darrer moment s'afegí el nostre bisbe. Aquesta excursió, més aviat luxosa, ha tingut les seves crítiques als mitjans nostres de comunicació. El president ha hagut de justificar despeses. Ja sabeu com és d'atraient el dòlar americà (encara que actualment davalli una mica). Alguns mallorquins, que van darrera el diner turístic, creien anar a descobrir l'Eldorada per a les seves empreses. De fet, sembla que, dins el viatge papal, la presència mallorquina va comptar poc. Ni el Vaticà ho tenia gaire previst ni l'episcopat californià dedicà gaires atencions als compatriotes de Juníper Serra.

Malauradament hem de confessar, quan ja som a les portes de la beatificació, que la figura de Juníper Serra ha estat molt manipulada per propagandes polítiques altisonants, i el nostre poble, sobretot el de Petra —que conserva la casa nadiua de Fra

Ginebró—, ha vist la fama de l'emprenedor i humil missioner franciscà embolicada sempre amb l'oripell d'inauguracions oficials, actes protocol·laris i visites de personatges enlluernadors. La beatificació hauria de servir per posar ben de relleu la santedat cristiana que va informar heroicament tota la tasca de l'evangelitzador de l'Alta Califòrnia, avui un dels estats més florents d'Amèrica del Nord.

Per altra banda, vull indicar que els judicis negatius sobre la figura del pare Serra, divulgats pels indis californians, no tenen cap fonament històric i són deguts a un petit grupet de poca significança i mancat d'informació. Fra Juníper va defensar els drets dels indis davant els soldats espanyols i els colonitzadors, fou el seu protector i promotor del seu benestar i nivell cultural. Els qui de veres apallissaren i marginaren els indis foren els ianquis; cal no oblidar-ho.

Mallorca amb projecció missionera

Ja que parlem de la pròxima beatificació d'un missioner nostre, podem enllaçar això amb la visita que el bisbe Teodor va fer als preveres, religiosos i religiosos mallorquins que han anat a ajudar les Esglésies del Perú. El 5 d'octubre el nostre bisbe va

emprendre viatge a Lima i sojornà un mes en terres peruanes. Va poder conèixer «in situ» els problemes, els projectes i les il·lusions de tants de mallorquins que treballen allà i en vingué molt ben informat i satisfet d'haver pogut compartir dies i tasques amb els nostres missioners al Perú.

Ja vaig dir a cròniques anteriors que, per motius polítics, els preveres i les religioses mallorquins que eren a Burundi hagueren d'abandonar aquell país africà, cloent així 25 anys de presència missionera mallorquina al cor d'Àfrica. Precisament és a punt de sortir, com a darrer número del 1987, un plec de «Comunicació» amb articles, testimoniatges i documents de la presència dels mallorquins al Burundi. Traspua en tot aquest número la tristesa per haver hagut d'interrompre una magnífica tasca no sols d'evangelització sinó d'autèntica encarnació en aquell poble, lloada per nadius i observadors estrangers.

Doncs bé, un cop d'Estat ha posat fi a la intolerància en matèria de llibertat religiosa que va precipitar la fuga dels nostres missioners. Efectivament les autoritats militars que pegaren un cop d'Estat el passat 3 de setembre han restablert la llibertat religiosa. De moment res no se sap sobre la represa de la col·laboració mallorquina amb aquelles diòcesis africanes.

Altres notícies

L'any marià tingué el seu inici a la Seu, dedicada a Santa Maria, el dia de Pentecostès. A Mallorca se li ha donat un caràcter més aviat local —per no repetir l'any de Lluc del 1984—, amb la intenció d'intensificar la devoció mariana a cada comarca o poble que venera tradicionalment Maria amb una advocació concreta.

Dins aquesta celebració s'hi emmarca així mateix el IV centenari de l'acabament de les obres de la Seu, puix pel juliol del 1587 va ser beneïda i col·locada la darrera clau de volta de la nostra imponent catedral.

També enguany es compleixen set segles i mig de la restauració de la diòcesi mallorquina, per butlla del papa Gregori IX, datada a Viterbo dia 15 de juliol de 1237, per la qual encarregà a sant Ramon de Penyafort i als bisbes de Vic i Lleida l'elecció del nou bisbe, sotmès immediatament a la seu romana. Amb aquest motiu, i al voltant de la festa del beat Ramon Llull, el Centre d'Estudis Teològics organitzà unes conferències sobre història de l'Església de Mallorca. Cal destacar especialment la que donà mossèn Martí Bonet que presentà una nova visió de l'establiment del bisbat de Mallorca, immediatament sotmès a la seu de Roma. També cal esmentar les conferències del doctor Pere de Palol sobre els inicis

del cristianisme a Mallorca segons l'arqueologia, del doctor Joan Bassegoda sobre Gaudí i la Seu de Mallorca i del doctor Miquel Duran sobre l'Església en el segle XIX. Celebrarem també solemnement la festa del nostre beat, amb missa presidida pel bisbe, i amb una conferència d'un nord-americà afincat a la nostra illa, Anthony Bonner, sobre «Ramon Llull i Mallorca». Aquesta conferència i la publicació de les butlles de Gregori IX referides a l'Església mallorquina formen un fullet que, patrocinat per l'Ajuntament de Palma, es va repartir als assistents en la dita festa.

Dia 26 de setembre es va celebrar l'Assemblea diocesana anual a Sineu. Els temes de discussió, que debateren cinc grups, foren aquests: presència dels laics en les institucions socials i polítiques, obertura de la nostra Església al Tercer Món, l'acció social dins la nostra Església, evangelització i família, missió, i funcionament dels consells parroquials de pastoral.

Per la tardor un rector de Ciutat, mossèn Guillem Miralles, va enviar una comunicació a molts de preveres i a institucions diocesanes sobre el moviment neo-catecumenal, vulgo «kikos». Pens que els qui em llegiu hauríeu de prendre bona nota d'aquesta notícia ja que l'amic Guillem ha volgut cridar l'atenció sobre un moviment espiritualista, desen-

ganxat de la pastoral diocesana, força alienador en tots els sentits (de compromís social, de país, etc.), castellanitzador i «universalista», que intenta ficar-se en les nostres parròquies. De fet, ara, a Mallorca té bona acollida just entre alguns religiosos a una parròquia de Ciutat i a Manacor i Inca. Diuen que els responsables, tots ells forasters, s'ho han pres tan i tan malament perquè són al·lèrgics a qualsevol crítica, puix que estan convençuts que el seu moviment és obra de l'Esperit Sant. Espirituals com són, ara fan pregar els seus neo-catecúmens per l'autor del dit document. Tranquil, Guillem, que les oracions mai no poden fer mal!

Enguany la nostra Església ha tingut el goig de quatre ordenacions de preveres: Miquel Angel Moll, Antoni Vera, Francesc Ramis i Antoni Gómez. Cinc seminaristes nous s'han incorporat enguany a la comunitat del Seminari Major, i ha començat estudis al CETEM un candidat a formar part de l'Oratori de Sant Felip Neri, després de molts anys sense cap vocació.

Dia 26 de novembre hi hagué un recés extraordinari del clergat, presidit pel bisbe, a Santa Maria del Camí amb motiu de l'inici del procés del rector d'aquell poble, mort en fama de santedat, mossèn Rafel Caldentey.

L'Obra Cultural Balear, que a semblança de l'Omniun Cultural es va fundar a Mallorca per iniciativa de Francesc de B. Moll el 1962, ha celebrat aquest desembre les noces d'argent. Cal notar aquí que ocb va contribuir a la normalització de la nostra llengua a la litúrgia, i que la col·laboració ha estat sovint estreta entre l'obra i la nostra Església.

Esperem que a la pròxima crònica us pugui parlar del Nou Testament, editat per a les nostres Illes, i que oficialment s'ha acabat d'estampar el 31 de desembre del 1987, 758 aniversari de la reconquesta de Jaume I, diada nacional de Mallorca.

Que també la Paraula de Crist, principi i fi de tot, ens sigui auguri d'un any 1988, ple de la seva gràcia. Amén.

Pere Llabrés

CRÒNICA DE TARRAGONA

Seminari interdiocesà

Tarragona acaba l'any amb una notícia «inter»: es tracta del Seminari Interdiocesà que es vol obrir el curs vinent. La proposta ha sortit de l'arquebisbe Ramon i la fomenten els bisbes de Girona, Solsona, Vic i la Seu d'Urgell. El juliol de 1987 es creà una comissió per a l'avantprojecte, formada per un representant de cada seminari. Un cop elaborat l'avantprojecte, caldrà presentar-lo als bisbes perquè hi facin les esmenes oportunes. Després es redactarà un document base pel qual es definirà l'estructura d'aquest seminari i se'n constituirà el pla de formació.

El fet que hi hagi bisbats catalans que no hi participin és degut al funcionament de llurs seminaris. Barcelona no en té necessitat perquè s'abasta per si mateixa, tant pel nombre de seminaristes com pel pla de formació; i Lleida i Tortosa comparteixen part del territori diocesà amb altres territoris civils, i això condiciona llur participació en el seminari interdiocesà.

Es preveu que formaran part d'aquest seminari uns vint-i-cinc seminaristes, que continuaran estudiant a la Facultat de Teologia

de Catalunya. L'edifici s'ubicarà a Barcelona, però no s'ha trobat encara el lloc adequat.

Aquesta notícia no és pròpiament del bisbat de Tarragona, però la incloem aquí ja que és l'arquebisbe el qui empeny la idea.

Formació permanent del clergat

Una notícia eminentment tarragonina és la de la formació permanent del clergat. I dic «eminentment tarragonina», perquè ja fa anys que se'n parla. Fa molt de temps que tothom veu la necessitat de la formació del clergat: des de l'arquebisbe, els vicaris episcopals i de pastoral, i els arxiprestos fins als rectors i vicaris. També els laics creuen, afirmen i insisteixen que la formació permanent del clergat és fonamental. Però, precisament perquè tothom ho veu i ho creu així, ningú no feia el pas decisiu. Fa dos anys s'intentà l'estudi de l'eclesiologia per arxiprestats, però el mateix dia en què es començà pomposament aquest estudi se'n feia la classe de clausura. El projecte, per la seva ambició i poca viabilitat, naixia mort. Cada arxiprestat te-

nia encomanat l'estudi de l'eclesiologia, que es podia fer «des de baix» (a partir d'una consulta als laics sobre què pensen de l'Església, estudiant-ho després a partir dels autors moderns, per arribar finalment a l'Esriptura) o bé «des de dalt». Però no hi havia ningú que se'n responsabilitzés a cada arxiprestat. A més a més, com que a les reunions d'arxiprestat es tracten aspectes urgents de pastoral o situacions «ad casum», no hi havia temps d'atendre la formació

Després d'un any en què ningú no en parlà de manera explícita, s'ha proposat un pla triennal d'estudi a partir d'enguany: misteri de Déu, Cristologia i Ecclesiologia. Mn. Anton Morell, de Torredembarra, és el responsable de la convocatòria i Mn. Armand Puig, professor de la Facultat de Teologia de Catalunya i de l'Institut de Teologia de Tarragona, és el responsable de la formació.

Per aquest motiu es faran quatre sessions de set hores cada dos mesos, amb una aportació magistral, un treball per grups i una posada en comú amb col·loqui. El curs acabarà pel juny, amb una convivència de dos dies, en la qual participarà Mn. Josep M. Rovira Belloso.

Aquest estudi va començar el 14 de desembre, amb l'assistència de 50 preveres.

Definitivament, constatada la importància de la formació permanent del clergat, sembla que fins i tot és possible. Que duri!

Nova publicació diocesana

Davant la quantitat de secretariats i delegacions (vegeu QUADERNS, núm. 102, pp. 70-71) i els molts impresos que generen, s'ha cregut convenient aglutinar totes les notícies i els comentaris de la nostra Església en una nova revista mensual, «Església de Tarragona». Segons els vicaris episcopals, no pretén fer ombra a cap de les publicacions existents al bisbat o a fora. Em sembla que no es tracta de fer ombra o no a d'altres publicacions, sinó que el que cal és que es llegeixi més. Hi ha notícies que segurament trobarem al «Butlletí Oficial de l'Arquebisbat», al «Full Diocesà» i a «Església de Tarragona». Això dependrà de la importància de la notícia o de l'opinió. Però moltes altres es trobaran en publicacions diferents perquè el seu caire i els seus destinataris també seran diversos. El número zero és a punt de sortir (alguns potser ja l'haureu llegit i ja us n'haureu fet la vostra opinió). Si ha d'ajudar a la comunicació i a la llibertat d'expressió, que duri! Si només ha de servir per a incrementar la paperassa i originar despeses inútils, aleshores no té raó de ser. Entre tots els diocesans, però, crec que podrem fer un òrgan d'expressió que sigui ressò de les nostres inquietuds i vivències.

Jordi Figueras

CRÒNICA D'URGELL

L'Any Marià

La Comissió diocesana de l'any marià ha programat diversos pelegrinatges juvenils als santuaris marians de Núria, Meritxell, Castell del Remei, Arboló, Mig Aran i Santa Maria d'Urgell. Se celebrarien el mes de maig i hi serien convidats tots els joves del Bisbat, especialment els que el 1988 rebin la confirmació.

La comissió, en la seva reunió celebrada el dia primer d'octubre, determinà suggerir que en les diverses comarques se celebri un recés espiritual sobre la Mare de Déu. Es vol, també, donar un relleu especial al pelegrinatge a Lourdes i potenciar les pregàries marianes més populars, com el rosari, l'àngelus, el mes de Maria, etc.

L'any marià ha servit ja per a organitzar actes populars i donar relleu especial a les diades i als aplecs tradicionals. Ivars d'Urgell, el 6 de setembre, participà en un aplec extraordinari en honor de la Verge de l'Horta. A Núria, a Meritxell i a la catedral, va celebrar-se amb solemnitat especial la festivitat de la Nativitat de la Mare de Déu. Bellví festejà també amb actes especials la Mare de Déu de les Sogues i a l'església de Santa Ma-

ria del Fener, d'Andorra la Vella, amb motiu de la festivitat de la Immaculada Concepció, s'organitzà un triduum solemne.

Les parròquies de l'Aran preparen un aplec massiu amb participació dels fidels de tota la Vall. Els actes tindran lloc al santuari de la Mare de Déu de Mig Aran el dia 5 de juny de 1988. La convocatòria és la següent: «Ente eth 5 de Junh de 1988 toti es aranesi as pès dera Mare de Diu en Santuari de Mieja-Aran. Auem decidit hèr ua amassada de toti es devots de Maria de tota era Val e presidits e acompanyats pes imatges des propis tersons, e celebraratau er An Maria.»

La Comissió de l'Any Marià ha posat ja a disposició de les parròquies un recull de quinze cants marians i ha editat 40.000 exemplars d'estampes amb diverses advocacions marianes i la pregària de l'Any Marià preparada pel senyor bisbe.

La parròquia, avui

Preveres, religiosos i grups de cristians de les parròquies reflexionen i aprofundeixen el tema de «La parròquia, avui», a fi de revisar i actualitzar les quaranta-

cinc conclusions de l'assemblea del 1981. El programa de debat, presentat per iniciativa dels consells presbiteral i de pastoral preveu una reflexió individual dels cristians i el debat sobre les respostes a un qüestionari prèviament estudiat. La vicaria de pastoral reunirà les propostes presentades per cada grup de treball i, amb una comissió, prepararà les dades i les donarà a conèixer.

La comissió coordinadora dels diversos grups és integrada pel vicari general de pastoral, membres de la ponència de l'assemblea del 1981 (Josep Amiell, Josep M. Feixa, Joan Mas i Manuel Pal) i els delegats de catequesi i formació permanent, Antoni Tort i Fermí Casal, respectivament.

Els resultats del treball conjunt seran presentats en una jornada diocesana que se celebrarà a la Seu d'Urgell el maig del 1988, a la qual seran invitats tots els qui hagin treballat en l'elaboració de l'estudi i totes les persones que tinguin interès en el tema. Segons els organitzadors del programa, aquesta jornada més que un debat i un recull de dades, ha de ser *«una trobada festiva, en la qual compartim la fe amb alegria, tot encoratjant-nos en el nostre compromís de cristians»*.

També assistiran a la jornada diocesana els catequistes i els

alumnes de l'Escola diocesana de Teologia.

El programa respon a la proposta 174 de l'assemblea diocesana del 1981: *«Que es tingui cura de la promoció de grups de fidels on es potencii la reflexió, l'intercanvi de pensament i l'estudi»*.

Religioses: dos centenaris

Tota la vila de Puigcerdà participà el dos d'octubre, en els actes amb què les religioses del Sant Angel Custodi celebraven els cent anys de servei als malalts i ancians de la comarca a l'hospital. Després d'un concert coral el senyor bisbe concelebrà l'eucaristia amb els preveres de la comarca i un laic glossà la història de l'institut religiós.

A finals del segle passat Raimunda Torres desitjà integrar-se al grup de dones que voluntàriament atenien els malalts de l'hospital de Puigcerdà. Més endavant, a través del seu confessor, suggeria al bisbe d'Urgell, doctor Salvador Casañas, la conveniència de crear una congregació religiosa al servei de l'hospital. El 7 d'agost del 1887, era aprovat i fundat l'institut de Germanes del Sant Angel Custodi de l'Hospital de Puigcerdà.

Aquesta família religiosa sempre ha tingut pocs membres (actualment són 9 religioses i mai

no han estat més de 13). Algunes estan integrades en els serveis sanitaris del centre i altres atenen els ancians. El futur de l'institut preocupa les religioses, ja que solament tres no són jubilades i, a més, no tenen novícies.

A Viella les dues úniques religioses que resten de la congregació de la Sagrada Família han promogut la celebració del segon centenari del naixement de la fundadora, santa Emília Rodat. Religioses, ex-alumnes i antigues professores s'han aplegat en una festa per a reviuere els records de les escoles avui ja tancades i han recordat els principis que havien inspirat l'educació cristiana en els centres dirigits per les filles de santa Emília Rodat.

Victòria Castro es dedica actualment a l'ensenyament en un col·legi públic i Agnès Palomares atén ancians a la residència de l'antic hospital. Són el testimoni d'una família religiosa que, com escriu el senyor arxiprest de l'Aran, «han fet molt bé a la Vall».

La presència massiva i entranyable de fidels en ambdues celebracions, manifesta l'entusiasme amb què agraeixen els adults d'avui l'educació i les delicadeses que havien rebut en els centres per part de les religioses. Per altra banda, avui la presència de les religioses en els llocs esmentats gairebé és solament

testimonial. L'Església perd institucions, perd capacitat de servei i presència, i això ha de desvetllar la seva creativitat a fi de descobrir nous camins en el món actual.

Cessió de terrenys per a l'hospital de Tremp

El Patronat de la Fundació Fiella, que governa l'hospital de Tremp, ha cedit els terrenys adjunts a l'actual centre sanitari a l'Institut Català de la Salut per a la construcció del futur hospital de Tremp. L'acord ha estat signat en una reunió celebrada a Barcelona el 23 de novembre, a la qual assistiren el secretari general de la Quinta de Salut l'Aliança, Lluís Jaureguizar, Xavier Trias, director general de l'I.C.S., i els preveres Lluís Barbal i Josep Llorens, en representació de la Fundació Fiella.

El motiu que ha impulsat el patronat a aquesta acció ha estat l'ampli servei social que podrà oferir el futur hospital comarcal. Així demostra el seu altruisme, iniciat ja el 1521, data de la fundació de l'hospital, i palesat de manera especial per mossèn Casimir Torrent, que durant la dècada dels anys 60 va impulsar la renovació i ampliació del centre.

Antoni Mirabet

COLLABORADORS D'AQUEST NÚMERO

Joan Carrera (membre del Col·legi de consultors; rector de St. Isidre, l'Hospitalet de Llobregat), Josep Casellas (cap de redacció del «Full Parroquial», de Girona; corresponsal de «Quaderns»), Jordi Figueras (rector de Bonastre, Tarragona; corresponsal de «Quaderns»), Lluís Folch i Soler (educador i psicòleg, Barcelona), Mariano Galve (ex-director dels serveis religiosos de l'Institut Psiquiàtric Ntra. Sra. de Montserrat, de St. Boi de Llobregat; coordinador estatal de pastoral psiquiàtrica, Saragossa), Pere Llabrés (director del Centre d'Estudis Teològics de Mallorca, Palma de Mallorca; corresponsal de «Quaderns»), Antoni Mirabet (membre de la Delegació de Mitjans de Comunicació Social, Urgell; corresponsal de «Quaderns»), Joan Miranda (membre del departament de Catequesi especial del SIC; rector de la Sda. Família, Sabadell), Eduard Molins i Margarida Quintana (caps de l'agrupament escolta Pius X, Barcelona), Jaume Montaña (delegat de Mitjans de Comunicació Social, Lleida; corresponsal de «Quaderns»), Francesc Nicolau (professor de la Facultat de Teologia de Catalunya, St. Feliu de Llobregat), Margarida Quintana i Eduard Molins (caps de l'agrupament escolta St. Pius X, Barcelona), Josep M. Rovira Belloso (professor de la Facultat de Teologia de Catalunya; membre de l'equip sacerdotal de Sta. Maria de Gornal, l'Hospitalet de Llobregat), Joan Tomàs (membre del departament de Catequesi especial del SIC, Tarragona), Francesc Torrebadaella (diaca permanent al servei dels deficients, a l'arxiprestat de Vilapicina, Barcelona, i amb dedicació especial a les comunitats Fe i Llum), Ramon Torrella (arquebisbe de Tarragona; president del Consell de direcció del CEP), Josep M. Totosaus (director de «Quaderns», Barcelona).

QP

QUADERNS DE PASTORAL

Revista del Centre d'Estudis Pastorals. Rivadeneyra, 6, 3r. Telèfon 317 48 58 - 08002 - BARCELONA.

Director: Josep M. Totosaus - Consell de redacció: Salvador Barduiet, Joan Batllés, Lluís Bonet, Jaume Duch, Josep M. Fisa, Jesús Huguet, Joaquim Pla, Mateu Terrats i Josep Torrella.

Disseny: Jaume Duch - Impressió: I. G. Santa Eulàlia, Santa Eulàlia de Ronçana - Preu de la subscripció per al 1987: 2.000— ptes. - Dipòsit legal: B 25.506 - 1969 - Amb llicència eclesiàstica. Març 1988.

PARRÒQUIES COMUNITATS I MOVIMENTS EN LA PASTORAL OBRERA

**CONVICCIIONS. INTERPEL·LACIONS.
PROPOSTES. MONOGRAFIES.**

*** * ***

**Quadern de 50 pàgines preparat pel seminari de
pastoral obrera del Centre d'Estudis Pastorals**

CURSETS DEL C.E.P.

**Església i món al llarg de la història, per Joan Busquets i
Dalmau, quatre dijous alterns: 7 i 21 d'abril, 5 i 19 de
maig, de 4.30 a 6.45.**

**La pregària, avui, per Josep Rambla, quatre dijous alterns:
14 i 28 d'abril i 12 i 26 de maig, de 4.30 a 6.45.**

**Celebrar la fe, avui, per Joan Llopis, tres dimecres consecutius:
6, 13 i 20 d'abril, de 7.30 a 9.**

centre d'estudis pastorals